

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

VYŠVOBOĎ MĚ, ABYCH NEBYL VINEN...

Etika v současné izraelské armádě

Markéta Burgetová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

VYSVOBOĎ MĚ, ABYCH NEBYL VINEN...

Etika v současné izraelské armádě

Markéta Burgetová

Vedoucí práce:

Mgr. Zbyněk Tarant

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

Na tomto místě bych chtěla poděkovat lidem, kteří se zasloužili o vznik mé diplomové práce. V první řadě patří dík vedoucímu mé diplomové práce Mgr. Zbyňku Tarantovi, Ph.D. za trpělivost a užitečné rady při zpracování mé práce. Dále děkuji Mgr. Ivanu Ramadanovi za velmi promptní překlad dotazníku z češtiny do arabštiny, díky němuž jsem nasbírala důležitá data pro svou práci. Vřelé díky si zaslouží mí přátelé z Izraele a Palestinské samosprávy: Islám Gharuf za maximální podporu a starost při mém pobytu v Jeruzalémě, poskytnutí mnoha kontaktů, zázemí pro sbírání dat a za pomoc s překladem a tlumočením z arabštiny do hebrejštiny a obráceně; Ibrahím Atraš rovněž za zajištění obrovské podpory, kontaktů, tlumočení a překladů z a do hebrejštiny; Menaše Jicchak za dodání kontaktů a duševní podporu; Moše Ben-Simon za poskytnutí ubytování během prvních týdnů mého pobytu v Izraeli a za psychickou podporu. Bez pomoci těchto mužů by realizace mé práce byla mnohem obtížnější. Nemůžu opomenout moji spolubydlící v Jeruzalémě Jenny Lyal, která mi umožnila vést rozhovor se svými studenty angličtiny v Hebronu. V neposlední řadě chci poděkovat i mé rodině – matce za neochvějnou podporu a trpělivost během mého psaní diplomové práce a bratrovi za pomoc v oblasti vojenské terminologie a techniky.

1 ÚVOD	7
2 VOJENSKÁ ETIKA	10
2.1 Co se myslí vojenskou etikou?	10
2.2 Odpovědnost za školení etiky v armádě	11
3 STRUČNÝ PŘEHLED POJMŮ	13
3.1 Rozdíl mezi terorismem a klasickou válkou	13
3.2 Rozdíly mezi terorismem a partyzánskou válkou (guerillou)	13
3.3 Strategie a hlavní nástroje terorismu	13
4 PROBLEMATIKA ASYMETRICKÉHO KONFLIKTU	15
4.1 Definování asymetrického konfliktu	15
4.2 Popis asymetrického konfliktu	16
4.3 Prvky asymetrického konfliktu	16
4.3.1 Nový rozdíl ve vojenském potenciálu	17
4.3.2 Odpor k přílišným ztrátám na životech	17
4.3.3 Moc snímků v médiích	18
4.3.4 Obecný vzrůst smyslu pro morální poctivost	19
4.3.4.1 <i>Bellum justum</i>	20
4.3.4.2 Dilema demokratických režimů	21
5 STRUKTURÁLE ASYMETRICKÝ KONFLIKT	24
5.1 Úvod	24
5.2 Definice strukturálně asymetrického konfliktu	24
5.3 Dynamika strukturálně asymetrického konfliktu	25
5.4 Izraelsko-palestinský konflikt jako strukturálně asymetrický konflikt	26
5.4.1 Rovnováha sil na počátku	26
5.4.2 Pokles rovnováhy sil	27
5.4.3 Opětovné vyrovnání sil	28
5.4.4 Od vyjednávání zpět ke konfrontaci	29
5.4.5 Úskalí vyjednávání	31
5.4.6 Dílčí závěr	32
6 IZRAELSKÁ STRATEGICKÁ KULTURA	34
6.1 Nepřiměřené použití síly	34
6.2 Pocit ohrožení	36
7 HISTORIE	37
7.1 Boj proti „infiltrátorům“ (<i>mistanenim</i>)	37
7.2 IDF v 2. polovině 50. let	38
7.3 Po Šestidenní válce	40
7.4 Izraelská armáda v Libanonu	42
7.4.1 Šaronův „grand design“	43
7.4.2 Sabra a Šatíla	44
7.4.3 Reakce na „zpackané“ angažmá IDF v libanonské válce	46
8 PRVNÍ INTIFÁDA	48
8.1 Vzplanutí násilí	48
8.2 Dezorientovaná armáda	49
8.3 Brutalita běžnou praxí	51
8.4 Jestřáb vs. holubice	53
8.5 Reakce na intifádu	54
8.5.1 Projevy nesouhlasu	54
8.5.2 Ruach Cahal	55

8.6 Konec dobrý?	58
9 DRUHÁ INTIFÁDA A POTÉ	59
9.1 Kořeny povstání	60
9.2 Vypuknutí	62
9.3 Intifáda mění podobu	63
9.4 Diplomacie a příležitostně válka	64
9.5 Přílišný vliv armády?	64
9.6 Ariel Šaron u moci	65
9.7 Média	67
9.8 Lidsko-právní hnutí a organizace	67
10 ROLE IZRAELSKÉHO NEJVYŠŠÍHO SOUDU	69
11 IDF A <i>JUS IN BELLO</i>	72
11.1 Zakázané zbraně	72
11.2 Neoprávněná střelba	73
11.3 Popravy zadržovaných	75
11.4 Nízká odpovědnost za mrtvé	76
11.5 Vandalství	77
12 BRUTALIZACE IDF?	78
12.1 „Precizní válčení“	79
12.1.1 Debata o „čistotě zbraní“	80
12.1.2 <i>Ruach cahal</i> v nové podobě	81
12.1.3 Operace „Obranný štít“	82
12.2 „Savage restraint“	84
12.3 Diskurs o lidských právech	85
12.4 „Humánní okupace“	88
12.5 Dílčí závěr	89
13 VOJENSKÉ CHECKPOINTY	91
13.1 Popis a kategorizace	91
13.2 Zkušenosti Palestinců	93
13.3 Izraelská kritika	97
13.4 Administrativní mašinerie	98
13.5 Rozpad byrokratického procesu	99
13.6 „Nepravidelnosti“	102
13.7 Militarizace checkpointů	103
13.8 Lidská práva a humanizace	105
13.8.1 Civilní správa	105
13.8.2 „Humanitární důstojníci“	106
13.8.3 Lidsko-právní hnutí	107
14 DOTAZNÍKY A POZNATKY Z TERÉNU	109
14.1 Sběr dat	109
14.2 Vyhodnocení dotazníků	109
14.3 Vlastní pozorování	110
14.3.1 Faktory ovlivňující vojákovo chování	110
14.3.2 Další poznatky získané v terénu a zhodnocení	112
15 ZÁVĚR	114
16 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	117
17 RESUMÉ	122

1 ÚVOD

„*Vysvobod' mě, abych nebyl vinen krví, Bože...*“ volá žalmista (Žalm 51:16) a stejně by se dnes mohli modlit jeho potomci sloužící v armádě své země.

Byla izraelská armáda zbrutalizována? Je izraelská armáda v jádru nejmorálnější armádou na světě, ale na okupovaných územích její morálka selhává? Do jaké míry je porušování etických principů izraelskou armádou časté a rozšířené? Jaké jsou možné příčiny rozkladu její morálky? Co zbylo z hodnot, které armáda vojákům vždy vštěpovala? Jsou morálka a hodnoty izraelského vojáka ve vážném úpadku? Jak vojensko-politický establishment Izraele zvládá asymetrický konflikt s ohledem na mezinárodní humanitární právo? Jaké k tomu využívá prostředky? A proč? Na tyto a další otázky se budu snažit odpovědět.

Ve své diplomové práci se zabývám etikou Izraelských obraných sil od vzniku Státu Izrael s důrazem na 21. století. Věnuji se tzv. malým válkám Izraele, tedy bojem proti terorismu a guerille, kdy má stát povinnost bránit své obyvatele a zároveň zohlednit mezinárodní humanitární právo. Kromě krátkého pojednání o vojenské etice obecně je pro mou práci velmi důležité vysvětlit podstatu asymetrického konfliktu a pak konkrétněji strukturálně-asymetrického konfliktu, který je pro izraelsko-palestinský konflikt příznačný. Asymetrický konflikt je druh konfliktu, ve kterém pravidla a zásady stanovené pro konvenční válku, kdy proti sobě bojují dvě regulérní armády, prakticky selhávají. Tuto skutečnost je důležité mít neustále na paměti, proto věnuji značnou část práce podrobnějšímu popisu asymetrického konfliktu, který slouží jako jakési pozadí pro další pojednání o modus operandi armády jako celku a o chování individuálních vojáků. Záhodno je definovat izraelskou strategickou kulturu, protože to, jak Izraelci vnímají sami sebe, je podstatou způsobu uvažování politicko-vojenského establishmentu a způsobu vedení boje. Dalším důležitým prvkem je historie. Pokud máme porozumět chování vojáků a důstojníků v poslední době, je nutné se podívat hlouběji do minulosti počínaje bojem proti „infiltrátorům“, Arabům, kteří ihned po založení Státu Izrael začali pronikat na jeho území. Další kapitoly věnuji období po Šestidenní válce (1967) a první válce v Libanonu, která poprvé v historii Izraele vyvolala veřejný viditelný protest proti vedení boje. Tento protest pak zesílil s prvním lidovým povstáním, které vypuklo v prosinci 1987. V období první intifády, jak se tomuto povstání říká, vzniklo několik lidsko-právních organizací a zvýšil se počet odpíračů vojenské služby, kteří se

objevili za libanonské války. Druhé lidové povstání, které se ale brzy změnilo v násilný konflikt mezi izraelskou armádou a ozbrojenci, znamenalo novou éru násilí. Izrael zažil do té doby nebývalou vlnu sebevražedných bombových útoků, které se IDF snažily zastavit za použití modus operandi postrádajícího logiku. Tato nová éra na přelomu tisíciletí s sebou přinesla hlavní symbol izraelské okupace – vojenské checkpointy – místa každodenních třenic mezi Izraelci a Palestinci. Právě do tématu týkajícího se checkpointů velkou měrou přispívám svými vlastními poznatky z pozorování a sběru dat, které jsem získala během pohybu v terénu při svém pobytu v Izraeli a Palestinské samosprávě na podzim a v zimě 2013.

Mým cílem je popsat některé aspekty vedení boje izraelskou armádou a posoudit, do jaké míry se izraelské bezpečnostní složky snaží vyvarovat špatného zacházení s palestinskými obyvateli během okupace a prodlouženého konfliktu. Pokusím se ukázat, jak postupně etika izraelské armády dostávala novou podobu a nastínit možné příčiny demoralizace vojáka. Mým záměrem není kritizovat izraelskou armádu nebo ji naopak vychvalovat. Ani jím není rozprava o izraelsko-palestinském konfliktu nebo o palestinském terorismu jako takovém. Může se stát, že jistí čtenáři mi budou vyčítat, že buď dostatečně neodsuzuji palestinský terorismus a neschopnost palestinského vedení, nebo naopak že jsem příliš shovívavá vůči izraelské armádě, která přece „dělá jen svoji práci“, a důrazně neodsuzuji izraelskou okupaci. Já ale nejsem aktivista, který je „odborníkem na emoce“ v izraelsko-palestinském konfliktu. Mým úkolem není kritizovat nebo soudit, ale vnést světlo do problematiky, už vzhledem tomu, že téma, pokud je mi známo, nebylo v českém prostředí zpracováno. Není úplně snadné se vyhnout osobním pohnutkům a zachovat úplnou objektivitu, ale já předkládám text, který je sestavený z informací a údajů, které jsem získala z literatury, internetových zdrojů a vlastního pozorování v terénu. Na základě posledně zmíněného zdroje uvedu svůj vlastní pohled na situaci, tak jak ji vnímám, ale morální souzení není mým cílem. Spíše se pokusím porozumět logice uvažování a chování zúčastněných aktérů.

Další odstavec chci věnovat termínům, které se objeví v mé práci. V textu používám anglickou zkratku Izraelských obranných sil (v angličtině Israeli Defense Forces – IDF). Dále pokud by někdo namítal, že označení izraelské armády jako „obránných sil“ je neobjektivní, neboť se jedná o okupační armádu, upozorňuji, že bych musela přejmenovat všechny organizace a instituce na základě jejich ideologického přesvědčení. Všechny izraelské a palestinské názvy jsou zachovány.

V textu používám arabské slovo pro povstání „intifáda“, které se v problematice izraelsko-palestinského konfliktu běžně používá. Dále v textu používám český přepis hebrejských a arabských slov – osobních jmen, názvů měst a organizací, periodik apod. Ustálené výrazy v cizích jazycích většinou nepřekládám, případně jen vysvětluji v poznámce pod čarou. Stejně tak ponechávám anglické a francouzské názvy organizací.

Literaturu pro svoji práci jsem získala především v Národní knihovně v Izraeli, v knihovně Hebrejské univerzity v Jeruzalémě a v Národní knihovně v Praze. Stěžejní dílem pro mou práci byla kniha *Israel's Asymmetric Wars*, jejíž autorem je Dr. Samy Cohen, bývalý kapitán IDF na Golanech a současně profesor na prestižním Pařížském institutu politických věd. Velmi důležitá je pro moji práci výzkumná zpráva *From Checkpoints to Flow-points: Sites of Friction Between the Israel Defense Forces and Palestinians*, která je kolektivním dílem několika vědeckých spolupracovníků na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě. Dále jsem čerpala z tištěných i online periodik, článků, esejí apod. Mezi dalšími internetovými zdroji, které jsem pro zpracování práce použila, jsou webové stránky organizací a hnutí, webové stránky IDF a institucí, videa a jiné. Důležitý byl také pohyb v terénu – v Izraeli a Palestinské samosprávě, účast na výletu na okupovaná území, který pořádala nezisková organizace Breaking the Silence, a osobní kontakt s místním obyvatelstvem na obou stranách. Rozhovory, které jsem s nimi vedla, se spolu s kvantitavním sběrem dat dle mého názoru zasloužily o ještě větší dynamičnost mojí diplomové práce.

2 VOJENSKÁ ETIKA

2.1 Co se myslí vojenskou etikou?

Martin L. Cook a Henrik Syse¹ v článku *What Should We Mean by 'Military Ethics'?* prozrazují, že existuje celá řada aktivit, které se věnují otázkám vojenské etiky. Různí jednotlivci, skupiny a akademické disciplíny přistupují k záležitostem a otázkám vojenské etiky svým vlastním způsobem a nikdo vlastně nemá výlučnou pravomoc určovat, která z těchto aktivit si náležitě zaslouhuje označení „vojenská etika“. Autoři však věří, že by pomohlo explicitně formulovat podstatu toho, co vojenská etika je a čím by měla být, jako výchozí bod pro další debatu.²

Vojenská etika je druh profesní etiky, která se týká právních, profesionálních a morálních povinností a pravidel chování. Profesní etika slouží vykonavatelům profesí, se kterými jsou spjaty morální výzvy a dilemata, ale sami vykonavatelé těchto profesí nejsou odborníky na etiku. Stejně jako lékařská nebo právní etika pomáhá vojenská etika lépe porozumět etickým požadavkům, které jsou na vykonavatele těchto profesí kladeny, a tím jim umožnit a motivovat je k tomu, aby si při výkonu svých pracovních povinností počínali správně.³ Profesor Asa Kasher, autor etického kodexu Izraelských obranných sil (IDF), definuje vojenskou etiku jako koncepci správného chování lidí jako členů vojenské síly obecně a bojovníků zvláště. Přesně řečeno vojenská etika obecně není jedna koncepce ale spíše soubor konceptů správného chování bojovníků a dalších osob ve vojenské uniformě.⁴

Svůj vlastní kodex vojenské etiky vytvořila většina ozbrojených sil. Kodexy se liší délkou a zastoupením ctností a hodnot⁵, ale najdou se mezi nimi i podobnosti. Paul Robinson ve svém článku *Introduction: Ethics Education in the Military* píše, že převažují kodexy, jejichž pozornost se zaměřuje na ctnosti, a poukazuje, že tyto etické kodexy tedy, zdá se, ignorují skutečnost, že účelem vojenské etiky není pouze vytvořit vojáky, kteří budou výkonní v čistě funkčním smyslu, ale jejím záměrem je také omezovat použití zbraní a ochránit ostatní před vojenskou silou. Výsledkem je

¹ Vydavatelé *Journal of Military Ethics*.

² COOK, M. L. a H. SYSE, *What Should We Mean by 'Military Ethics'?* [online], s. 119.

³ Tamtéž.

⁴ KASHER, A., *Teaching and Training Military Ethics: An Israeli Experience*, s. 133.

⁵ Pojem ctnost se často plete s pojmem hodnota. Ctnosti představují vlastnosti, jež jsou žádoucí u jednotlivce jako například odvaha, zatímco hodnoty jsou ideály, které ctí společnost, například svoboda.

markantní propast mezi ctnostmi a hodnotami. Málo se jich týká sebeovládání, respektu pro nebojící atd. Robinson tvrdí, že etický kodex Izraelských obranných sil se zdá být jedinečným ve věci respektu vůči lidskému životu, hodnoty, která si nepochybně zaslouhuje být zahrnuta v seznamu ctností a hodnot, pokud vojenská etika má plnit svoji roli - omezovat aktivity obranných sil.⁶ Kodexy vojenské etiky stavěné na ctnostech kritizuje Asa Kasher, který argumentuje, že vojsku demokratického státu nepřísluší měnit charakter lidí, mělo by pouze usilovat o změnu jejich chování.⁷ Dále tvrdí, že vzhledem ke skutečnosti, že v posledních letech těžištěm většiny západních armád a také odůvodněním většiny válek byly humanitární intervence a mírové operace (peacekeeping), nedává velký smysl školit vojáky pouze ve vojenské etice. Kasher zastává vhodnou kombinaci vojenské a policejní etiky. Policie vyžaduje odlišnou sadu ctností.⁸ Kasher si navíc stěžuje, že mnoho seznamů s ctnostmi a hodnotami obsahuje ctnosti a hodnoty, se kterými by souhlasil kdokoli mimo armádu. Myslí si, že toto je špatný přístup. V IDF školení etiky začíná rozvojem profesní identity a ne konvenční morálkou. Místo toho, aby se začínalo u jednotlivých vojáků s indoktrinací ctností, jednotlivec musí být nejprve konfrontován s tím, co to znamená být vojákem v demokratickém státě. Podle profesora Kashera by výchozím bodem školení etiky měly být principy liberální demokracie, její hodnoty a normy.⁹

2.2 Odpovědnost za školení etiky v armádě

Nabízí se několik kandidátů: vojenští důstojníci, kaplani, civilní filozofové a právníci. Existují argumenty pro a proti všem těmto účastníkům. Různé země využívají každou z těchto profesí jiným způsobem – důsledkem je značná neshoda v tom, kdo by měl mít poučení o etice v armádě na starosti. Například Norsko upřednostňuje kaplany, zatímco v Kanadě jsou vojenští kaplani úmyslně drženi dál od školení etiky.¹⁰ Sporná je i role filozofů ve školení etiky. Všeobecně je pocíťováno,

⁶ ROBINSON, P., Introduction: Ethics Education in the Military, s. 6.

⁷ Tamtéž, s. 8.

⁸ ROBINSON, P., Ethics training and development in the military [online], s. 31-32. Dostupný z WWW: <http://strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/parameters/Articles/07spring/robinson.pdf>.

⁹ Tamtéž, s. 32.

¹⁰ Tamtéž, s. 27. Cook a Syse souhlasí, že určitě pro mnoho jednotlivců může být vztah mezi jejich náboženským přesvědčením a jejich profesní činností hluboký a integrální, ale že v pluralistické společnosti konfesně specifické přesvědčení nemůže sloužit jako základ pro obecnou profesní etiku. Dobrovolné diskuze mezi nábožensky smýšlejícími jednotlivci na taková témata nejsou vůbec na

že formální lekce o morální filozofii vštěpované mužstvu se nezdají být přímo relevantní praktickým potřebám vojáka. Nicméně je žádoucí, aby těm, kteří jsou za výuku vojenské etiky odpovědni, bylo poskytnuto nějaké školení v morální filosofii.

Formální programy pro výuku etiky byly donedávna spíše raritou u většiny ozbrojených sil. V posledních asi patnácti letech jsou však na vzestupu. Programy školení etiky se u jednotlivých národních armád liší. Je pozorován nedostatek uniformity v tom, co představuje etické chování a jak nejlépe vojáky ve vojenské etice vzdělávat. Pro někoho dobrý voják může být špatný člověk. Tedy že není pro něj podstatné, zda je voják cizoložník, ale jestli je odvážný a umí zacházet se zbraní. Jiní naopak prohlašují, že efektivní bojovníci jsou rovněž morální bojovníci, a proto musí dobrý voják být v jistém směru zároveň dobrým člověkem. To nutně neznamená, že formální výuka etiky je řešením. Paul Robinson tvrdí, že samotné školení etiky nevytvoří morálně dokonalé vojáky, nicméně přiznává, že nějaká forma formálního zaškolení je žádoucí. Upozorňuje však, že jedna věc je poskytnout vojákům školení v etice, druhá je zajistit, aby si z lekce vzali správné ponaučení. Nesprávně provedené školení etiky by mohlo být i kontraproduktivní.¹¹

Cook a Syse doplňují, že kritické zhodnocení Práva ozbrojeného konfliktu (známého také pod názvem Válečné právo) je fundamentální součástí vojenské etiky. Vojenská profese má svůj korpus zákonů, které se liší od těch civilních. Vzhledem k nepřetržitým změnám a vývinu technologie a praxe v užití vojenské síly je třeba tyto zákony reinterpretovat.¹²

škodu. Nicméně je důležité vyhnout se jakýmkoli názorům, že by osobní chápání etiky ostatních členů profese, které se zakládá na něčem jiném, bylo nějakým způsobem nedostačující. COOK, M. L. a H. SYSE, What Should We Mean by 'Military Ethics'? [online], s. 121

¹¹ ROBINSON, P., Ethics training and development in the military [online], s. 23-35.

¹² COOK, M. L. a H. SYSE, What Should We Mean by 'Military Ethics'? [online], s. 120-121.

3 STRUČNÝ PŘEHLED POJMŮ

3.1 Rozdíl mezi terorismem a klasickou válkou

Válka je definována jako „přímé, somativní násilí mezi státními činiteli“.¹³ V případě klasické války jsou hlavními aktéry státy či koalice, jejich armády a ve stále větší míře také jejich obyvatelstvo. Úlohu aktivního subjektu hraje především stát, který přijímá zásadní rozhodnutí. Není možné skrýt před ostatními státy přípravy na zahájení války. Její vypuknutí se očekává. Teroristické skupiny se zásadně vyhýbají přímému, čelnímu souboji. V případě teroristických útoků je stát vystaven do role napadeného a vydíraného objektu. Teroristé manipulují s veřejným míněním obyvatelstva. Útočí s cílem přilákat na sebe pozornost, vytvořit atmosféru strachu, destabilizovat stát, jeho věrohodnost a autoritu, nebo si vynutit změnu jeho vnitřní nebo zahraniční politiky. Teroristické skupiny útočí bez předchozího vyhlášení války, jejich údery bývají ve většině případů nečekané.¹⁴

3.2 Rozdíly mezi terorismem a partyzánskou válkou (guerillou)

Guerillové jednotky jsou nepravidelné jednotky, které žijí mimo společnost, nejčastěji v těžko dostupném terénu. Partyzáni většinou mají uniformy a jsou organizováni do jednotek podle vojenského vzoru – četa, rota, prapor, maximálně brigáda. Guerillová hnutí na rozdíl od teroristů neútočí na civilní cíle, ale především na ozbrojené síly. Touto cestou bojují především proti okupačním mocnostem nebo proti nenáviděným diktátorským vládám.¹⁵ Teroristé žijí volně ve společnosti, proti které chystají zákeřné údery. „Slepě a bezohledně útočí na civilní obyvatelstvo“.¹⁶

3.3 Strategie a hlavní nástroje terorismu

Teroristické skupiny napadají zákeřně a nečekaně. Zasahují společnost v těch nejcitlivějších a nejzranitelnějších bodech. Ve chvíli teroristického úderu jsou mimo hru i ty nejnákladnější a nejsofistikovanější systémy. Při velmi nízkých početních stavech a relativně nízkých nákladech dosahují velkých ničivých účinků s ohromnými

¹³ EVANS, G.; NEWNHAM, J., *The penguin dictionary of international relations*, 565.

¹⁴ EICHLER, J., *Terorismus a války na počátku 21. století*, s. 143-144.

¹⁵ Tamtéž, s. 144.

¹⁶ Tamtéž.

psychologickými dopady. Teroristé velmi promyšleně a soustředěně využívají nástrojů psychologické války, aby nálady, pocity a stanoviska veřejného mínění ovlivňovali ve svůj vlastní prospěch.¹⁷

Útok proti ozbrojeným silám není ve velké většině případů považován za terorismus. Tyto útoky nejsou terorismem, ale jsou součástí asymetrické války. Pokud se zabíjí bezbranné civilní obyvatelstvo, jde vždy o terorismus, nikdy to nelze zdůvodnit, natož ospravedlnit nějakými politickými cíly. To platí o palestinských organizátorech sebevražedných atentátů v autobusech, v barech nebo dokonce v nemocnicích izraelských měst. Naprostá většina definic zdůrazňuje, že terorismus je činnost, která nemá zločineckou povahu.¹⁸

¹⁷ Tamtéž, s. 145-146.

¹⁸ Tamtéž, s. 148-152.

4 PROBLEMATIKA ASYMETRICKÉHO KONFLIKTU

4.1 Definování asymetrického konfliktu

Rod Thornton ve své knize *Asymmetric Warfare* definuje asymetrický boj jako násilnou akci provedenou těmi „kdo nemají“ proti těm „kdo mají“, prostřednictvím níž se ti „kdo nemají“, ať už jsou státními nebo sub-státními aktéry, snaží vyvolat hluboké účinky, a to na všech úrovních boje, od taktických po strategické, za využití svých vlastních specifických relativních postupů, které jsou mířeny proti zranitelnosti mnohem silnějšího protivníka. Často to znamená, že slabší strana boje použije metody, které jsou mimo normy válčení, metody, které jsou *radikálně odlišné*.¹⁹ Vytvořit jedinou definici asymetrického konfliktu není snadné, ale prvek odlišnosti je nejvíce relevantním bodem v definici asymetrického konfliktu. Je tu však ještě něco víc - pravá asymetrie by měla zahrnovat akce, které nemůže a nechce použít vojensky silnější oponent. Asymetrický konflikt je tedy především odpověď „slabšího“ tomu „silnějšímu“, který se těší vojenské kvantitativní i kvalitativní převaze.²⁰

Thornton dodává, že *asymetrický* tedy neznamena *nerovný*. „Symetrický“ je jako odraz v zrcadle; někdy ten odraz může být zmenšený, přesto však podobizna existuje. „Asymetrický“ naznačuje vztah, který nemůže být považován za podobný. Například pokud jedna strana v konfliktu má mnoho tanků a její protivník mnohem méně, pak bude boj stále symetrický. Pravý asymetrický konflikt je takový, kde je využito odlišných prostředků boje.²¹

Už od počátků válčení si protagonisté osvojovali to, co bychom dnes nazvali asymetrickým přístupem. Pokud měl slabší představitel porazit silnějšího nepřítele, musel přemýšlet o odlišných metodách vybočujících z normálu. Rozhodně si ale nemohl vybírat z celé řady technik, které se nabízejí v dnešní době. Nové příležitosti pro asymetrického bojovníka jsou založeny na několika faktorech, které se objevily nedávno. Západní mocnosti mají tak ohromné vojenské schopnosti, že už nemůžou být vyzvány symetricky – alespoň v dohledné budoucnosti ne. Pokud mají být napadeny, musí to být asymetrickým způsobem.²²

¹⁹ THORNTON, R. *Asymmetric Warfare*, s. 1-2.

²⁰ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 11.

²¹ THORNTON, R. *Asymmetric Warfare*, s. 4.

²² Tamtéž, s. 21-22.

4.2 Popis asymetrického konfliktu

Asymetrický konflikt je formou válčení, která se zvládá nejobtížněji. Má málo společného s konvenčními válkami, ve které proti sobě stojí dvě armády bojující fyzicky daleko od místního obyvatelstva. Pro označení této nové formy válčení bylo (v závislosti na konkrétním vědci nebo na období) použito několika termínů, kterými jsou „nízké intenzity,“ „nepravidelný,“ „asymetrický“, „čtvrté generace“ a „hybridní“. Pro téma izraelsko-palestinský konflikt se pojem asymetrický zdá nejvhodnější.²³

Je to válka mezi civilním obyvatelstvem. Pro ozbrojené skupiny modus operandi v podstatě spočívá v jednání pod civilní zástěrkou nebo v používání obyvatelstva jako živých štítů. Operace obvykle provádějí z obytných budov ve městech a vesnicích nebo se schovávají v davech demonstrantů. Běžné je používání žen a mladistvých buď jako pouhých pomocných sil nebo k útočným úkolům, čímž se stává veškeré obyvatelstvo podezřelým. Cílem této strategie je přimět pravidelné ozbrojené síly střílet na civilisty. V případě, že se jim podaří vyprovokovat nepřiměřenou reakci na jejich útoky ve formě masakrů a krutostí, to pro teroristy znamená toho dne vítězství, neboť ukázali nehumánnost státu, proti kterému bojují, a tím ospravedlňují ozbrojené útoky na jeho obyvatelstvo. Asymetrické vedení války je v podstatě psychologický boj²⁴, jehož záměrem je zničit spíše protivníkovu morálku než jeho síly.²⁵

4.3 Prvky asymetrického konfliktu

Thornton připomíná, že samotné asymetrické přístupy nejsou ničím novým. Historie konfliktů je plná příkladů „asymetrického uvažování“, kdy slabší protagonista užil neobvyklých metod. Avšak až nedávno byly asymetrické boje zpětně označeny

²³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 11-12.

²⁴ Ron Schleifer definuje psychologický boj jako „souhrn v podstatě nenásilných prostředků použitých během konfliktu za účelem změnit postoje a chování označeného cílového publika pro dosažení politických a vojenských cílů“. Důležitou komponentou této definice je „v podstatě nenásilných prostředků“, protože to slouží k rozlišení mezi psychologickou válkou a psychologickými účinky teroristického útoku nebo vojenské akce. Snaha přesvědčit se neobjevuje jen u současné války, ale během jakéhokoli prodlouženého konfliktu mezi politickými entitami jako jsou stát a teroristické organizace. Psychologický boj je nenásilný, protože je veden prostřednictvím šíření informací, ale kampaně psychologického boje jsou většinou doprovázeny vojenskými akcemi, které rovněž na cílené publikum účinkují. SCHLEIFER, R., *Perspectives of psychological operations (PSYOP) in contemporary conflicts*, s. 40 [2014-04-25].

²⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 12.

přídavným jménem „asymetrický“ kvůli pozornosti, která je dnes upřena na předmět „asymetrické válčení“. Ve vojenském prostředí byla tato fráze běžná už před rokem 2001, avšak pozornost širšího publika k tomuto termínu přitáhly až činy mezinárodního terorismu.²⁶ Do konce 90. let se už vědělo o existenci řady faktorů vytvářejících jedinečné podmínky, které umožnily malým, slabým hráčům – asymetrickým protivníkům – postihnout své silnější nepřátele výrazně novými způsoby. Tyto účinky mohou být pocíťovány jak vojenskými představiteli na bojišti, tak i civilisty. Těmi faktory jsou: současný rozdíl ve vojenském potenciálu, nové mise, nový antagonismus, odpor k ztrátám na životech, moc fotografií v médiích, zranitelnost vyvolaná současnou závislostí na informacích, větší dostupnost zbraní a obecný vzrůst smyslu pro morální poctivost.²⁷

4.3.1 Nový rozdíl ve vojenském potenciálu

Mezi arzenálem, který vlastní Izrael a který vlastní sub-státní aktéři, se kterými je v konfliktu, existují velké rozdíly. Takže sub-státní aktéři, kteří nevlastní srovnatelný arzenál a chtějí se vojensky utkat s Izraelem, musí použít strategie a taktiky, které jsou radikálně odlišné od těch, které používá Izrael. Vojensky silnější představitel musí přemýšlet o nových způsobech obrany, aby byl schopen zareagovat na asymetrického protivníka.²⁸

4.3.2 Odpor k přílišným ztrátám na životech

Oplakáváme vojáky, kteří umírají v bitvách, ale zvláště jsme otřeseni smrtí civilistů. Toto zděšení se zdá být univerzální. Je vyjadřováno všemi hlavními civilizacemi a téměř každou náboženskou tradicí. V období po studené válce bylo patrné, že vlády a občané hůře tolerují vojenské operace a méně akceptují škody, ničení a smrt, které je doprovází. A nejednalo se jen o nesouhlas s obětováním svých lidí, ale vyvstaly také obavy kvůli civilním ztrátám mezi nepřáteli. Smrt nás šokuje a je to právě tento šok, který se asymetrickí nepřátelé budou snažit nepřetržitě vyvolávat. Už po mnoho let teroristé uplatňují vzorec: *dopad = šok x škoda x viditelnost*. Čím více šokující, tím větší dopad. Asymetrický protivník se tedy zaměří

²⁶ THORNTON, R. *Asymmetric Warfare*, s. 5.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž, s. 5-6.

na civilisty. A strach z civilních ztrát je právě tou výhodou, kterou mají sub-státní skupiny jako teroristické organizace vůči mnohem silnějším nepřítelům.²⁹

Této zranitelnosti využila například Organizace pro osvobození Palestiny za první libanonské války, jejíž členové se při napadení západního Bejrútu izraelskou armádou zaštitili půl milionem libanonských civilistů. Výkřiky nesouhlasu s oběťmi na obou stranách pocházely nejen od společnosti, ale především od izraelských vojáků, kteří v reakci na libanonskou válku a okupaci zformovali hnutí *Ješ Gvul* (There is a Limit). Společnost začala být více citlivá na ztráty a vojáci stále více dávali najevo nesouhlas s oběťmi, které učinili pro společnost.

Může vyvstat otázka, jak výrazná je idea odporu k ztrátám na životech. Když přihlédneme k důležitosti vnímaných prospěchů, důkaz nedávného odklonu veřejnosti od ochoty tolerovat oběti se zdá spíše slabý. Nicméně neplatí vždy, že politici umí přesvědčit veřejnost, že jsou v sázce důležité zájmy. Nesouhlas s počtem obětí je tedy stále rozpoznatelný. Čím déle nějaká operace trvá a čím delší je seznam obětí, tím více je cítit všeobecný nedostatek trpělivosti. I když bude netolerance vůči ztrátám na životech méně zřetelná, stále bude představovat zranitelnost, na kterou se asymetrickí protivníci zaměří.³⁰

4.3.3 Moc snímků v médiích

Bruce Hoffman poukazuje, že zbraně moderních asymetrických válečníků nejsou pouze střely a bomby, jak tomu dlouho bylo, ale rovněž minikamery, videopáska, televize a internet. Podle předchozího vzorce jakákoli zvýšená viditelnost přirozeně zvětší dopad.³¹ Nejjednodušším způsobem, jak přesvědčit společnost o hrůzostrašnosti války a podryt odhodlání nepřátel, je ukázat snímky zabitých dětí během války, protože dítě je očividná, zřetelná a nepřekonatelná nevinnost. Každý viděl takové snímky, jejichž záměrem je ovlivnit pozorovatele. Hojně se objevovaly během libanonské války v roce 2006 a více nedávno během konfliktu v Gaze. Takové snímky vytvářejí nejlepší důvod k zastavení boje, nic nemůže být přesvědčivější.³²

²⁹ THORNTON, R. *Asymmetric Warfare*, s. 9-10.

³⁰ Tamtéž, s. 11.

³¹ Tamtéž, s. 12.

³² WALZER, M., *Responsibility and Proportionality in State and Nonstate Wars* [online], s. 2.

Moc snímků lze použít nejen k oslabení silnějšího, ale také k povzbuzení slabšího. Například na videu z prosince roku 2012 můžeme vidět, jak členové izraelských bezpečnostních sil prchají před kameny, které na ně vrhají obyvatelé vesnice Kafr Kadum na Západním břehu. Podle článku, který se k videu váže, se vojáci snažili obklíčit protestní pochod, aby zatkli co nejvíce mladých demonstrantů, ale protestující se potenciální kandidáty na zatčení snažili chránit. Jeden svědek incidentu zpravodaji sdělil, že pro Palestince není taková událost ničím jiným než morálním vítězstvím a dodal: „*Dnes mladí Palestinci v házení kamenů uspěli, podařilo se jim vojáky zahnat, ale v dubnu armáda hodila plynový granát směrem k palestinským demonstrantům, granát zasáhl jednoho demonstranta do hlavy a způsobil mu vážná zranění. Na tyto věci je třeba pohlížet vyváženě*“.³³

Zatímco kdysi byly všechny mediální organizace pod kontrolou vlád, dnes tomu tak není. Dopad, který vyvolávají snímky ukazující, jak mocní můžou být zahanbeni, může být ohromně účinný nástroj k náborům příznivců a dobrý prostředek k získání obecné podpory. V tom našem konkrétním případě můžou události povzbudit Palestince k větším demonstracím v místech, kde k nim už pravidelně dochází, například jako ve vesnicích Bil'in a Na'alin, a pobídnout další vesnice, aby se připojily.³⁴

4.3.4 Obecný vzrůst smyslu pro morální poctivost

Tento druh válčení je asymetrický také z právního hlediska. Všechny země mají právo a povinnost chránit své občany, když čelí terorismu. Právo na sebeobranu je vyhrazeno v článku 51 Charty OSN, který zmiňuje, že toto právo může být uplatněno v případě útoku namířeného proti členovi OSN.³⁵ Stát má právo na sebeobranu nejen v případě přeshraničního útoku pravidelnou armádou, ale toto právo se vztahuje i na útok provedený ozbrojenými skupinami na území jiného státu.³⁶ Nicméně to neznámá, že napadený stát může dělat, cokoli se mu zlíbí.

³³ Palestinians: Clip of fleeing soldiers – moral victory. *Ynetnews* [online]. 12 December 2012. Page updated 2014-03-12 [cit. 2013-12-19].

³⁴ Tamtéž.

³⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 12.

³⁶ DINSTEIN, Y., *War, aggression, and self-defence*, s. 201.

4.3.4.1 *Bellum justum*³⁷

Historicky to byly světové velmoci, které vytvořily a formulovaly mezinárodní právní systém, jehož součástí je právo, které má regulovat válečné násilí.³⁸ Za použití myšlenek teologů a právníků, jako byli Svatý Augustin, Tomáš Akvinský a Hugo Grotius, byly - skrze různé právní orgány, jako jsou Haagské úmluvy³⁹ a Ženevské úmluvy⁴⁰, Společnost národů, a nakonec Organizace spojených národů - stanoveny jasné limity užití ozbrojené síly státem. Než se stát uchýlí k vojenské síle, které má být použito legálně, musí být dodrženy principy spravedlivé války: legitimní autorita, spravedlivá příčina a cíl, přiměřenost, pravděpodobnost úspěchu a poslední instance.⁴¹ Stát nejen že musí jít do války v souladu s těmito právními normami (*jus ad bellum*⁴²), ale právních norem se musí držet i v průběhu boje (*jus in bello*⁴³). To znamená, že války mají být vedeny s omezením: za použití prostředků a taktik úměrných cílům na bojišti (přiměřenost) a takových, které limitují smrt a zranění

³⁷ Latinský název pro spravedlivou válku.

³⁸ Právní regulace násilí ve válce však není objevem posledních dvou či tří století, jedná se pouze o kodifikaci zásad, které jsou známé v některých kulturách již od starověku. Více v CHRISTOPHER, Paul. *The ethics of war and peace: an introduction to legal and moral issues*. Upper Saddle River: Prentice Hall, 1999, s. 8-16.

³⁹ Haagské úmluvy o zákonech a obyčejích války z let 1899 a 1907 provedly inkorporaci již do určité míry ctěných – tedy platných – obyčejových pravidel a válečných zvyklostí. Úmluvy vycházejí z předpokladu, že cílem války není nic jiného než zlomit vojenský odpor nepřítele, a proto má právo válčících stran na poškozování nepřítele své limity. Omezují použití vojenského násilí jen na vojáky a vojenské objekty, zakazují útoky proti civilnímu obyvatelstvu, zakazují používání věrolomných způsobů vedení války a takových prostředků, které způsobují zbytečné či nadměrné utrpení a škody a jež nejsou k dosažení válečného cíle nezbytné. KREJČÍ, O., *Válka*, s. 105 [cit. 2013-12-20].

⁴⁰ Ženevské úmluvy jsou širokým souborem smluv, které vznikaly od druhé poloviny 19. století. V srpnu 1949 byla na základě zkušenosti z 2. světové války přijata *Ženevská konvence o ochraně obětí války*. *Ženevská konvence* se snaží konkretizovat obecné zásady, že válka má být vedena jen proti ozbrojeným silám, ne proti civilnímu obyvatelstvu a že cílem války je pouze zlomení odporu nepřítele, což mimo jiné znamená, že účelem zajetí není nic víc, než zabránit příslušníkům nepřátelských ozbrojených sil, aby se znovu zapojili do boje. Součástí této konvence jsou čtyři smlouvy, které vstoupily v platnost v roce 1950: *Úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli*, *Úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků – příslušníků ozbrojených sil na moři*, *Úmluva o zacházení s válečnými zajatci* a *Úmluva o ochraně civilních osob v době války*. Roku 1977 byly k *Ženevské konvenci* přijaty dva dodatkové protokoly o rozsáhlejší nebojové ochraně a o problémech vyplývajících z občanských válek. KREJČÍ, O., *Válka*, s. 101-102 [cit. 2013-12-20].

⁴¹ KREJČÍ, O., *Válka*, s. 113.

⁴² *Jus ad bellum* definuje podmínky, za jakých je vstup do války považován za oprávněný a za jeho rozhodnutí nese zodpovědnost především politická síla.

⁴³ *Jus in bello* – spravedlivé vedení války - definuje způsoby, jakými má být násilí během války použito, aby bylo úměrné k našim hodnotám. Odpovídají za ně předně členové armády.

civilistů (rozlišování).⁴⁴ Nicméně idea spravedlivé války byla zpochybňována již v klasickém období, neboť už tehdy byla snaha definovat spravedlivou válku v přísně právních pojmech pocíťována jako etický problém.⁴⁵

Mezinárodní ustanovení také zakazují použití zbraní, které zvyšují smrtelné vlastnosti a způsobují dodatečné a nevybíravé škody, stejně jako metody typické pro asymetrické válčení jako je „proradnost“.⁴⁶ Problém, který vyvstává s vytvořením zákonů, je jejich následné dodržování. Demokratické státy jsou dnes více než kdy předtím paralyzovány válečnými zákony. Použití násilí by mělo být cílené, přesné, klinické a nikdy ne nehumánní. Ale slabší hráči nemají výčitky. V asymetrickém konfliktu ozbrojené skupiny nerespektují nebo neuznávají tato mezinárodní ustanovení.⁴⁷ Nejen že mnoho asymetrických odpůrců se v použití násilí neomezuje, ale pro ně je navíc použití násilí odlišným, nelegálním způsobem, které stojí mimo normy akceptovaného chování, velkým stimulem. A když násilí překročí normy, je tím více šokující a tím větší dopad má.⁴⁸

Teorie spravedlivé války nebyla zkosnatělou, neměnnou strukturou. Vytvořila se pomalu po staletí a je záhodno, aby tomu tak bylo i nadále. Doktrína spravedlivé války je dynamická struktura, která by měla být na základě kontextu přehodnocována. Více než kdykoli před tím je zapotřebí myšlenky spravedlivé války, která při posouzení hrozeb 21. století kombinuje morální obavy s pragmatickými zřetely. Vzhledem k myšlence spravedlivé války pro 21. století bychom měli přeformulovat rozhodnutí jít do války (*jus ad bellum*), jak ve válce bojovat (*jus in bello*) a jak by měl být konflikt ukončen (*jus post bellum*⁴⁹).⁵⁰

4.3.4.2 Dilema demokratických režimů

Dr. Samy Cohen upozorňuje, že bychom neměli zapomínat na to, že mnoho povstání ve světě bylo potlačeno se značným krveprolitím. Diktatury obvykle

⁴⁴ PATTERSON, E., *Just war thinking: morality and pragmatism in the struggle against contemporary threats*, s. 2.

⁴⁵ KREJČÍ, O., *Válka*, s. 91.

⁴⁶ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 13.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ THORNTON, R., *Asymmetric Warfare*, s. 17.

⁴⁹ *Jus post bellum* - spravedlnost na konci války. Prvky jsou: poválečné uspořádání, post-konfliktní spravedlnost, usmíření. PATTERSON, E., *Just war thinking: morality and pragmatism in the struggle against contemporary threats*, s. 97.

⁵⁰ Tamtéž, s. 7-8.

používají k potlačení povstání brutální a kruté metody, které zahrnují masivní ničení bojovníků a jejich domnělých pomocníků, mučení, deportace a časté „mizení“, ničení vlastnictví a domovů. Mnoho autoritativních režimů se zapojilo do občanské války proti vlastním občanům, kteří jsou bez výčitek zabíjeni. Připomeňme si kruté potlačení povstání v roce 1982 v syrském městě Hamá nebo rozdrčení vzpoury v Iráku v roce 1991. Během občanské války v Alžírsku v 90. letech vedla alžírská armáda „totální válku“ proti islamistům. 50 000 tisíc obětí zůstalo po ruském bombardování vesnic v čečenském konfliktu v letech 1994 – 1996.⁵¹

Současné demokracie mají větší zábrany uchýlit se k takovým taktikám a úmyslné útoky na civilisty v nich vzbuzují odpor. Pokud by demokratické státy použily stejné metody jako diktatury, neměly by velké potíže s poražením neregulérních ozbrojených skupin. Demokratické režimy nicméně čelí ohromným těžkostem v případě, když mají porazit ozbrojené skupiny podporované jejich lidem.⁵² Dr. Cohen však dodává, že demokratické režimy nejsou zcela imunní vůči nezákonným a nehumánním činům, pokud čelí bezprostřední hrozbě. Útoky proti obyvatelům demokratické země vyvolají protiútoky, které téměř nevyhnutelně končí smrtí obyvatelstva na druhé straně. Porušování lidských práv se téměř vždy sejde s dalším porušováním lidských práv. Tento přístup je však kontraproduktivní, neboť opakování těchto chyb vede k diskreditaci boje demokracie a k pobídce začít sympatizovat a podporovat zájem ozbrojených skupin.⁵³

Neexistuje žádná jednoduchá odpověď na to, jak se demokratické režimy mají před nepravdělnými ozbrojenými skupinami legálně bránit, ale existuje několik základních principů, kterých by se demokracie měly pokusit držet. Těmi hlavními principy jsou minimální použití vojenské síly a koncept „winning hearts and minds“.⁵⁴ Tento koncept znamená přesvědčit civilní obyvatelstvo, aby se distancovalo od bojovníků, získat si obyvatelstvo nepřítelů na svoji stranu, dosáhnout u nich určité neutrality nebo jistého stupně kooperace anebo dokonce jeho aktivní podpory, protože v asymetrické válce je stěžejním cílem právě obyvatelstvo, nikoli bojovník. Ve skutečnosti aplikace této strategie není vždy jednoduchá. Vyžaduje lidské zdroje, čas a porozumění politickému kontextu a interakci s místním obyvatelstvem. Dále vyžaduje koordinaci mezi civilisty a vojenskými silami a přísnou kontrolu velitelů nad

⁵¹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 15.

⁵² Tamtéž, s. 16.

⁵³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 22-23.

⁵⁴ Volně přeloženo jako „získat si přízeň u obyvatelstva“.

polními jednotkami.⁵⁵ Ale jak napsal Niccolò Machiavelli: „*Má nicméně kníže vzbuzovati strach takovým způsobem, aby, když nezíská lásku, nevzbudil nenávisť; neboť velmi dobře se dá zároveň vzbuzovat strach a nevzbuzovat nenávisť.*“⁵⁶

⁵⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 25.

⁵⁶ MACHIAVELLI, N., *Kníže = Il Principe; Úvahy = Discorsi*. str. 85.

5 STRUKTURÁLE ASYMETRICKÝ KONFLIKT

5.1 Úvod

Giorgio Gallo⁵⁷ a Arturo Marzano⁵⁸ se ve své práci s názvem *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* zabývají kategorizováním asymetrie, která je charakteristická pro značné množství současných konfliktů. Rozlišují tři typy asymetrií: asymetrie síly, strategická asymetrie a strukturální asymetrie, která je příznačná právě pro izraelsko-palestinský konflikt. Autoři přiznávají, že hranice se mezi těmito typy asymetrií často stírají a ve většině případů je přítomen více než jeden typ asymetrie, ale pro analýzu a pochopení vývoje konfliktu považují toto rozlišení za nápomocné.⁵⁹

Strukturální asymetrie nastává v případě silné nerovnováhy v postavení mezi dvěma stranami. Jádrem těchto konfliktů je *samotná struktura vztahu* mezi protivníky. V konfliktech, pro které je příznačná strukturální asymetrie, se vlastně bojuje za změnu struktury vztahů mezi odpůrci. Obvykle jedna ze stran o změnu usiluje, zatímco druhá se snaží jakékoli změně vyhnout. Někdy je jedna ze stran vládní instituce a ta druhá nestátní organizace.

Strukturální asymetrie se chová nejdynamičtěji. Struktura vztahů mezi stranami a jejich charakteristika se může dramaticky změnit během vývoje konfliktu.⁶⁰

5.2 Definice strukturálně asymetrického konfliktu

Jak už bylo řečeno, přestože různé typy asymetrie obvykle koexistují v rámci jednoho konfliktu, ve většině případů je možné vyčlenit jeden typ asymetrie, který je pro daný konflikt nejcharakterističtější. Jádrem tohoto konfliktu nejsou konkrétní věci nebo zájmy, které můžou rozdělovat ty strany, nýbrž samotná struktura toho, *kdo jsou* a vztahu mezi nimi. Typickým příkladem jsou dekolonizační konflikty, kde vztah

⁵⁷ Giorgio Gallo je profesorem na Univerzitě v Pise.

⁵⁸ Arturo Marzano je držitelem doktorátu ze současné historie, aspirant na Univerzitě v Pise, kde učil historii Blízkého východu a historii mezinárodních vztahů, postdoktorandský aspirant na Mezinárodním institutu pro výzkum holocaustu Jad Vašem v Jeruzalémě a hostující vědecký pracovník na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě. European University Institute. Dostupný z WWW: <http://www.eui.eu/DepartmentsAndCentres/HistoryAndCivilization/People/Fellows/Profiles/Marzano.aspx>.

⁵⁹ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 33.

⁶⁰ Tamtéž, s. 34.

mezi kolonizátorem a kolonizovaným je jádrem konfliktu. Je to vztah, pro který je příznačná velká nerovnováha sil, jejímž důsledkem je obvykle to, že se ovládaný uchýlí ke guerille nebo terorismu.⁶¹

5.3 Dynamika strukturálně asymetrického konfliktu

Typ vztahu, který je jádrem konfliktu, lze definovat jako dominantní vztah. Obvykle je zde ovládající a ovládaný. Termíny jsou použity v neutrálním a v nehodnotícím smyslu. Když se řekne, že je někdo v dominantní pozici, myslí se tím objektivní fakt, že dotyčný či dotyčná patří ve vztahu k silnější straně, aniž by se nutně k této skutečnosti připisoval hodnotící nebo etický úsudek.⁶²

Podle Adama Curleho⁶³ a Johna Lederacha⁶⁴ cesta, která by mohla vést k potlačení dominantního vztahu a tedy k ukončení konfliktu, spočívá ve čtyřech fázích:

- 1) Uvědomění si: Ovládaný si nespravedlivou nerovnováhu v jejich postavení a síle uvědomí.
- 2) Konfrontace: Ovládaný začne požadovat změnu své situace a uznání svých práv. Tato fáze může zahrnovat násilí.
- 3) Vyjednávání: Proces vyjednávání začíná s nebo bez účasti třetí strany.
- 4) Trvale udržitelný mír: Vztah mezi oběma stranami je restrukturalizován, stává se více vyrovnaným a vede k pokojnému vztahu.

Na začátku konfliktu existuje maximální nevyváženost sil, s pokračujícím procesem tato nerovnováha klesá. Pokud si slabší strana není vědoma dominantního vztahu, ale skrze své kulturní nebo ideologické přesvědčení považuje stávající stav za přirozený, pak tu není přítomen žádný konflikt. Konfrontační fáze nemůže začít, dokud povědomí o konfliktu nedosáhne určité úrovně a nerovnováha není tak

⁶¹ Terorismem se tady myslí akce namířená proti civilistům k oslabení morálky protivníka. Terorismus jako zbraň nepoužívá pouze slabší, teroristická akce může být provedena i státními aktéry (například Hirošima a Nagasaki).

⁶² GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 35.

⁶³ Adam Curle (1916-2006) byl britský akademik a kvakerský mírový aktivista.

⁶⁴ John Paul Lederach je profesorem Mezinárodního budování míru (peacebuilding) na Univerzitě Notre Dam a významným vědcem na Východní menonitské univerzitě.

vysoká. Tento bod je obecně dosažen během první fáze. Po konfrontaci si každá ze stran uvědomí protivníkovy cíle a jejich legitimitu, a to je právě doba, kdy může začít fáze vyjednávání. Někaké empatické pochopení protivníkových cílů a jeho základních potřeb je nezbytné pro to, aby obě strany našly konstruktivní cestu ven z konfliktu a došly k trvale udržitelnému míru. Gallo a Marzano dodávají, že proces k dosažení trvale udržitelného míru může být docela zdlouhavý a nákladný a může být provázen cykly konfrontace a vyjednávání.⁶⁵

5.4 Izraelsko-palestinský konflikt jako strukturálně asymetrický konflikt

Izraelsko-palestinský konflikt je dosud lapen v nikdy nekončícím cyklu vyjednávání a konfrontace. Autoři analyzují prvky, které jsou příznačné pro strukturálně asymetrický konflikt a které jsou přítomny v případě izraelsko-palestinského konfliktu, aby zdůvodnili, proč izraelsko-palestinský konflikt považují za strukturálně asymetrický.

5.4.1 Rovnováha sil na počátku

Tento konflikt pravděpodobně nejvíce charakterizuje legální asymetrie. Od roku 1948 Izrael je stát se svým vlastním územím, mezinárodně uznanými hranicemi, jasnou politickou agendou, definovanou zahraniční politikou a mocnou a dobře organizovanou armádou. Naproti tomu Palestinci se museli prát za to, aby se hnuli ze statusu „neexistence“⁶⁶ k uznání jako národa s jeho vlastními právy na národní stát.⁶⁷

Mezi léty 1880 – 1920 opravdová asymetrie neexistovala, protože obě strany měly podobný legální status. V každém případě pokud by mezi oběma stranami byla přítomna nějaká asymetrie, Arabové by byli ve výhodnější pozici. Strukturální asymetrie se začala objevovat po kongresu v Basileji v roce 1897. Sionistické hnutí mělo vytvořenou vlastní politickou agendu, naproti tomu palestinští Arabové žádný

⁶⁵ GALLO, G.; MARZANO, A., The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case [online], s. 36.

⁶⁶ Rezoluce Rady bezpečnosti Spojených národů se v rezoluci č. 242 zmiňuje o Palestincích ještě jako o uprchlících.

⁶⁷ 22. listopadu 1974 Všeobecné shromáždění Spojených národů odhlasovalo rezoluci, která znovu potvrdila právo Palestinců „na sebeurčení bez vnějšího vlivu“ a „na národní nezávislost a svrchovanost“.

podobný specifický politický program nevytvořili. Balfourova deklarace⁶⁸ byla bodem obratu, protože sionismus podpořila Velká Británie. Na arabské straně emír Fajsal, pozdější irácký král, ignoroval palestinské národní aspirace a v lednu roku 1919 podepsal dohodu s tehdejšíím předsedou Sionistické komise Chaimem Weizmannem.

I přes rozdíly, které existovaly mezi politickými představami Davida Ben Guriona a těmi Zeeva Žabotinského, byla sionistická soudržnost uvnitř hnutí zdaleka více rozvinutá než jakákoli forma soudržnosti mezi palestinskými Araby. Stejně tak navzdory rozdílům panoval mezi sionisty základní konsensus ve způsobu jejich chování za účelem vytvořit židovský stát v Palestině a v postoji, který měli k palestinským Arabům. Navzdory existující palestinské elitě, která si uvědomovala rizika, které představovalo sionistické hnutí, Židé si byli naprosto vědomi toho, za co bojují, na rozdíl od roztržité palestinské společnosti.⁶⁹

5.4.2 Pokles rovnováhy sil

Na začátku konfliktu v roce 1880 existovala téměř dokonalá vyváženost sil. Mezi lety 1881 až 1948 začala klesat a došla až k bodu, kdy se Palestinci stali úplně bezmocnými. Během těchto sedmdesáti let můžeme vyčlenit první fázi (uvědomování si), která je charakteristická rostoucím stupněm povědomí o konfliktu (na obou stranách) a která je propletena obdobím násilné konfrontace, zvláště v druhé polovině tohoto období po zavedení Britské mandátní správy nad Palestinou na začátku 20. let. Zatímco povědomí o konfliktu vzrůstalo, rovnováha sil prudce klesala a Židé se stali ve srovnání s palestinskými Araby mnohem silnější⁷⁰. Hlavní důvod, proč sionisté byli schopni uspět a vytvořit svůj vlastní stát a Palestinci ne, spočívá v tom, že fáze uvědomění byla na palestinské straně slabá a na židovské straně silná.⁷¹ Rovnováha sil klesala dál během 30. a 40. let, v období konfrontací mezi dvěma stranami. Naopak se zvyšovalo uvědomování si existence konfliktu na obou stranách. Během 50. a 60. let se strukturální asymetrie mezi těmito dvěma stranami

⁶⁸ V Balfourově deklaraci byli Židé uznáni jako lid a obdrželi oprávnění zřídit národní domovinu v Palestině. O palestinských Arabech se psalo jako o nežidovské komunitě v Palestině, přestože jich bylo více než 90% z celkové populace, a vlastnili pouze občanská a náboženská práva. Celý text Balfourovy deklarace na: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/balfour.asp.

⁶⁹ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 40.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž, s. 41.

stala nesmírně významnou charakteristikou konfliktu. Zatímco Stát Izrael byl schopný vybudovat nejsilnější a nejlépe vyzbrojenou armádu na Blízkém východě, Palestinci se zmožili pouze na vytvoření ozbrojených skupin, které vykonávaly akce odporu, někdy teroristické povahy, jak na izraelském území, tak i na izraelské (a židovské) cíle v zahraničí.⁷²

Během těchto dvou desetiletí Palestinci z vojenského i ideologicko-politického hlediska z konfliktu téměř zmizeli a znovu se vynořili až po roce 1967. vůdce Fatahu⁷³ Jásir Arafat dokázal představit Palestince jako národ, který si zaslouží vlastní stát. Po porážce arabských armád v Šestidenní válce (1967) byl boj proti Izraeli hlavně na samotných Palestincích, kteří k boji využívali guerillové akce a teroristické útoky prováděné vojenským křídlem Fatahu al-Assifa nebo více levicovou skupinou - Lidovým hnutím pro osvobození Palestiny. Po Jomkipurské válce (1973) se z ideologicko-politického hlediska stali Palestinci hlavním představitelem konfliktu a před mezinárodním veřejným míněním prezentovali sama sebe jako sebejisté a vyvrálé národní hnutí, jehož cílem bylo vytvořit svůj vlastní stát.⁷⁴

5.4.3 Opětné vyrovnání sil

Tudíž v 70. a 80. letech se rovnováha sil značně zvýšila. Palestincům se ze strany celého mezinárodního společenství dostalo uznání jako národního hnutí usilujícího o vytvoření vlastního státu. Rovnováha sil dosáhla svého vrcholu na začátku 90. let během Madridské konference⁷⁵, kdy poprvé k jednomu stolu s izraelskými představiteli zasedli zástupci arabských zemí a Palestinci s Izraelci byli nuceni vyjednávat.⁷⁶

⁷² Tamtéž.

⁷³ Doslova Palestinské národně osvobozenecké hnutí je sekulárně-nacionalistická organizace, která byla založena v roce 1959 palestinskou diasporou. Je hlavní palestinskou politickou stranou a největší frakcí Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) založené v roce 1964.

⁷⁴ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 41.

⁷⁵ Madridská mírová konference se konala 30. října 1991 a měla se stát základem pro budoucí bilaterální rozhovory (izraelsko-palestinské) i multilaterální jednání (Izraele s Jordánskem, Sýrií a Libanonem) a zapojit do tohoto procesu mezinárodní společenství. I když kromě těchto spíše technických záležitostí konference nic podstatnějšího nevyřešila, již jen fakt, že se konala, byl úspěch. ČEJKA, M., *Dějiny moderního Izraele*, s. 219.

⁷⁶ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 42.

5.4.4 Od vyjednávání zpět ke konfrontaci

Proč tato vyjednávání nevedla k trvalému míru? Podle modelu by měla konfrontace umožnit slabší straně konfliktu posílit sama sebe tak, aby donutila silnější stranu k vyjednávání. Nicméně fáze vyjednávání představovala přerušení procesu vyrovnávání sil. Izraelci úspěšně proměnili vyjednávání v nikdy nekončící proces jednání, zatímco Palestinci selhali ve vytvoření zárodku fungujícího a demokratického státu. Rovnováha sil začala znovu klesat a to vedlo k nové konfrontaci v září 2000.⁷⁷

Co se stalo? Po více než čtyřech letech první intifády (1987-1993) se levicové křídlo izraelské vlády vytvořené v roce 1992 rozhodlo vyjednat s Palestinci, protože premiérovi Jicchaku Rabinovi bylo jasné, že vyjednávání je jediný způsob, jak konflikt zastavit. Avšak došlo ke dvěma souběžným jednáním. Na jedné straně v letech 1991-1992 jednala izraelská vláda s Palestinci z okupovaných území⁷⁸ prostřednictvím bilaterálních schůzí pořádaných v USA. Na druhé straně v roce 1993 se Izrael rozhodl vyjednat s Organizací pro osvobození Palestiny (OOP)⁷⁹, aniž by o tom vůbec zpravil Palestince z okupovaných území.⁸⁰ Hlavním důvodem takového chování bylo to, že vůdce OOP byl mnohem slabší a měkčí vyjednaváč ve srovnání s představitelem palestinské delegace z okupovaných území. OOP se vzdala přinejmenším dvou fundamentálních požadavků: uznání existence palestinského státu ze strany Izraele a přerušení výstavby nových izraelských osad na okupovaných územích. Výměnou za zřeknutí se těchto požadavků bylo lídrovi OOP dovoleno vrátit se na okupovaná území a zřídit na nich Palestinskou samosprávu a byla mu udělena značná ekonomická a politická moc, čehož by za jiných okolností nikdy nedosáhl.⁸¹

Celkové vyjednávání bylo předurčeno k neúspěchu, protože OOP dostala výměnou za uznání Státu Izrael pouze prozatímní autonomii. Neobdržela to, co Palestinci požadovali: nezávislý stát nebo formální příslib k němu. Hlavní témata – osady, hranice palestinského státu, Jeruzalém, uprchlíci – nikdy nebyla součástí

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Pásmo Gazy a Západní břeh jsou území dobytá Izraelem v Šestidenní válce v roce 1967.

⁷⁹ V té době sídlila organizace v exilu v Tunisu.

⁸⁰ Tajná izraelsko-palestinská jednání probíhala v několika kolech v Norsku počínaje lednem 1993 a konče zářím 1993, kdy byla u Bílého domu ve Washingtonu slavnostně podepsána dohoda z Oslo (deklarace principů).

⁸¹ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 42.

vyjednávání až do červencového summitu v Camp Davidu v roce 2000. To, co Jicchak Šamir plánoval na říjno-listopadovou madridskou konferenci v roce 1991 a co se odehrávalo během roků Oslo, bylo „foot-dragging.“⁸² V červenci v roce 2000 americký prezident Bill Clinton hostil v Camp Davidu summit. Tehdejší premiér Ehud Barak byl ochotný zřít se více než 90 procent okupovaných území ve prospěch Palestinců a akceptoval rozdělení Jeruzaléma. Předseda Palestinské samosprávy Jásir Arafat nabídku - jako každý izraelský návrh - odmítl.⁸³

Mezi léty 1993 a 2000 bylo produktem nikdy nekončícího vyjednávání mnoho různých a podrobných dohod, ale mezitím se situace v praxi měnila, a tak dosažení řešení konfliktu bylo čím dál tím více obtížnější. Izraelská vláda nezmrazila výstavbu osad na palestinských územích a „ukořšťování půdy“ pokračovalo, což činilo zrození palestinského státu s územní kontinuitou a jasnými hranicemi téměř zcela neproveditelné.⁸⁴

Na palestinské straně skupiny, které nepřijaly dohodu z Oslo - hlavně Hamás⁸⁵ a Palestinský islámský džihád⁸⁶ - zpochybnilly vedoucí autoritu OOP a prováděly sebevražedné útoky mezi izraelskými civilisty. Zároveň OOP nedokázala vybudovat efektivní para-státní instituce, které by představovaly zárodek palestinského státu a navíc se Palestinská samospráva stala autoritářskou, zkorumpovanou strukturou bez jakékoli zodpovědnosti a s dlouhým seznamem porušování lidských práv. To vedlo k větší nespokojenosti s Palestinskou samosprávou ze strany palestinského obyvatelstva. Navíc Izrael nedodržel časový plán a obsah dohody z Oslo, čímž ještě více rozděloval palestinskou politickou a civilní společnost.⁸⁷

⁸² Jeden ze způsobů využívání vyjednávání ke zpomalení přechodu k trvalému míru. Co nejvíce prodlužovat vyjednávání a mezitím dovolit, aby se situace v praxi změnila tak, aby řešení pro druhou stranu bylo těžší než-li zcela neproveditelné. GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 39. Podle Morrisa izraelský premiér Jicchak Šamir nehodlal učinit nějaký pokrok, jeho plánem bylo protahovat vyjednávání bez jakéhokoli zlepšení. Benny Morris, *Righteous Victims*.

⁸³ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room: How the Military Shapes Israeli Policy*, s. 236-237.

⁸⁴ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 42.

⁸⁵ Zkratka pro Hnutí islámského odporu, jehož základní kámen byl položen v lednu 1973 v pásnu Gazy. Oficiálně hnutí vzniklo až v roce 1987 jako odnož egyptského Muslimského bratrstva. Hamás je palestinská islamistická organizace s vojenským křídlem brigády Kasám. V roce 2006 vyhrál Hamás volby do palestinského parlamentu. Vládne a sídlí v pásnu Gazy. Současným lídrem je Chálid Mašál.

⁸⁶ Palestinský islámský džihád je palestinská militantní teroristická skupina, která vznikla jako odnož egyptského Islámského džihádu.

⁸⁷ Tamtéž, s. 43.

Po vyjednávání tudíž následovala nová konfrontace, takzvaná druhá intifáda (2000 – 2004), s dalším cyklem násilí. Vedoucí OOP se domníval, že by mohl zklamání Palestinců přeměnit do vojenského konfliktu proti Izraeli, aby izraelskou vládu donutil k větší štědrosti během následujícího kola vyjednávání. Nicméně Arafat se dopustil strašné chyby. Izrael uštědřil Palestinské samosprávě těžkou ránu. Palestinské instituce se téměř naprosto zhroutily. Vzhledem k vážné situaci, které Izrael čelil, způsobené vlnou sebevražedných útoků prováděných v období února-března roku 2002, a díky příznivému mezinárodnímu klimatu⁸⁸, Izrael energicky zasáhl: infrastruktura Palestinské samosprávy (ministerstva, vládní budovy, matriční úřady) byla s extrémním násilím napadena. Ničením prezidentských areálů, ministerských budov a policejních zařízení Izrael zaútočil na para-státní instituce, které Palestinci vytvořili na okupovaných územích, a tím vrátil Palestinskou samosprávu v jejich snaze vytvořit palestinský stát o několik let nazpět.⁸⁹

5.4.5 Úskalí vyjednávání

Vážený vliv na průběh vyjednávání měla i skutečnost, že Palestinci byli v několika fázích rozděleni na různé skupiny.

Po roce 1948 byli Palestinci rozděleni do čtyř skupin: Za prvé na Palestince, kteří zůstali v Izraeli a stali se izraelskými občany. Za druhé na Palestince, kteří buď zůstali (jako obyvatelé) nebo se přesunuli (jako uprchlíci) na Západní břeh (pod jordánskou vládou) a do Gazy (pod egyptskou vládou). Za třetí na Palestince, kteří utekli do sousedních zemí a stali se uprchlíky. Za čtvrté na Palestince, kteří přesídlili do vzdálenějších zemí buď do Evropy, Ameriky nebo zemí Zálivu a vytvořili palestinskou diasporu.⁹⁰

Po roce 1967, kdy se izraelská armáda zmocnila Západního břehu a pásma Gazy, došlo k dalšímu rozdělení, a to mezi Palestince žijícími ve Východním Jeruzalémě, kteří se stali „permanentními obyvateli“ a obdrželi více občanských a politických práv, a Palestince žijícími v ostatních částech okupovaných území. V 90. letech platil pro ne-občany Jeruzaléma přísný zákaz vkročit na území jeruzalémské

⁸⁸ Nově zvolený premiér Ariel Šaron mohl snadno využít situace a představit celému světu palestinský terorismus jako součást islámské teroristické galaxie vedené al-Káidou. GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 48.

⁸⁹ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 43.

⁹⁰ Tamtéž.

obce. Z Východního Jeruzaléma se stal naprosto jiný svět a jeho obyvatelé byli úplně odloučení od ostatních Palestinců. Brzy na to byla také Gaza oddělena od Západního břehu, když se stala pro obyvatele Západního břehu uzavřenou zónou.⁹¹

Takzvaná dohoda z Oslo II⁹² rozdělila Západní břeh do tří zón: V zóně A, která sestává z vyklizených měst, měla být za bezpečnost a veřejný pořádek zodpovědná Palestinská samospráva. V zóně B, která zahrnuje většinu arabských měst a vesnic, má mít Palestinská samospráva plnou civilní pravomoc a regulovat veřejný pořádek, ale Izrael má mít konečnou pravomoc v bezpečnostních záležitostech. V podstatě oblast by měla být kontrolována izraelskými a palestinskými ozbrojenými silami společně. V zóně C, která pokrývá převážně neosídlené státní pozemky na Západním břehu a izraelské osady a vojenské tábory, by si Izrael ponechal zodpovědnost za bezpečnost a veřejný pořádek, ale Palestinská samospráva by byla zodpovědná za civilní služby (zdraví, vzdělání apod.).⁹³

Nakonec v červnu roku 2007 se vztahy ještě více zkomplikovaly, protože v Gaze se chopil vlády Hamás, zatímco na Západním břehu se ujal moci Fatah. Pro jeden orgán – OOP – nebylo jednoduché vyjednávat pro všechny palestinský lid. Abú Mázín⁹⁴, přestože byl předsedou OOP, reprezentoval „de facto“ pouze Palestince žijící na Západním břehu. Gazané měli svoji vlastní vládu. Obyvatelé Východního Jeruzaléma nebyli zastoupeni, protože Izrael považoval Východní Jeruzalém za součást Izraele. Palestiňtí občané Izraele byli z vyjednávání vyjmuti. A nakonec panovaly vážné obavy, zda OOP ještě zastupuje palestinské uprchlíky žijící v zahraničí.⁹⁵

5.4.6 Dílčí závěr

Rovnováha sil začala klesat s první vyjednávací fází (Oslo, 1993-2000), následovala nová konfrontace (druhá intifáda, 2000-2004), posléze nové vyjednávání

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Podepsána u Bílého domu ve Washingtonu v roce 1995.

⁹³ MORRIS, B., *Righteous Victims: a history of the Zionist-Arab conflict* s. 628 (dále citováno jako *Righteous Victims*).

⁹⁴ Vlastním jménem Mahmúd Abbás, současný prezident Palestinské samosprávy a předseda OOP.

⁹⁵ GALLO, G.; MARZANO, A., *The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case* [online], s. 44.

(Annapolis⁹⁶ a jeho dozvuky, 2007-2008), po kterém přišla další konfrontace (válka v Gaze - leden 2009). Ve výsledku se stal Izrael opět silnější než Palestinci.

⁹⁶ Konference, která se konala 26. - 28. listopadu 2007 pod americkým patronátem mezi izraelskými a palestinskými představiteli, která měla znovuoživit „Cestovní mapu k míru“ („The Road Map for Peace“) z roku 2002. ČEJKA. M., *Dějiny moderního Izraele*, s. 307.

6 IZRAELSKÁ STRATEGICKÁ KULTURA⁹⁷

Od počátku své existence čelil Izrael útokům nepravidelných ozbrojených skupin a teroristů. Jak si izraelská armáda poradila s válkou vedenou mezi civilním obyvatelstvem a jakou si osvojila strategii?

6.1 Nepřiměřené použití síly

Už od začátku bylo zřejmé, že nezvolila strategii teroru, hromadného ničení a zvěrstev i přes mnohá obvinění, která byla v tomto směru proti ní vznesena. Zároveň se ani nevydala cestou minimálního užití síly. Z pozorování „modus operandi“ IDF po dobu více jak šedesáti let vyvstává doktrína, která by mohla být charakterizována jako „nepřiměřená odpověď“.⁹⁸ Nepřiměřená odpověď není specifická pro anti-terorismus. Je to základní aspekt izraelské strategické kultury. Není součástí pouze vojenského myšlení, ale také politického vedení - je součástí izraelského způsobu uvažování obecně. Má to co dělat s historií státu, geopolitickými podmínkami, ve kterých byl stát vybudován, se způsobem, jak IDF vnímají sama sebe ve svém prostředí a jak vidí svoji roli jako garanta přežití státu. Smyslem není označit IDF nebo Izrael za „zloducha“ nebo „světové monstrum“, ale jednoduše vzít v úvahu izraelské sebevnímání napříč historií a způsob, jakým věří, že se musí chránit před arabskými sousedy.⁹⁹

Ihned po založení Státu Izrael izraelští civilní a vojenští vedoucí představitelé vytvořili základní koncepty strategie izraelské národní bezpečnosti, které podle mnohých izraelských stratégů platí - s některými historickými změnami - i v současné době. Izraelská bezpečnostní politika je tak postavena na sadě jednoduchých předpokladů týkajících se regionálního a mezinárodního prostředí.

První předpoklad byl založen na víře, že arabský svět¹⁰⁰ je vůči Izraeli v zásadě nepřátelský. I kdyby se Arabové včetně Palestinců smířili se skutečností, že

⁹⁷ Kerry Longhurst definuje pojem „strategická kultura“ jako „a distinctive body of beliefs, attitudes and practices regarding the use of force, held by a collective and arising gradually over time, through a unique protracted historical process“. LONGHURST, K., *Germany and the use of force* [online], s. 17.

⁹⁸ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 27.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Rozsah ohrožení byl původně omezen na arabský svět. Státy jako Írán a Turecko byly z kruhu nepřátel dlouhou dobu vyloučeny. Status Turecka v tomto ohledu zůstal nezměněn. Ale Írán se po změně režimu v roce 1979 stal jedním z nejsilnějších nepřátel Izraele kvůli hlubokému nepřátelství islámského režimu v Teheránu, jeho střelám s dlouhým doletem a jadernému programu. MAOZ, Z.,

v Palestině byl vytvořen židovský stát, tak se nikdy vnitřně neztotožní s faktem, že Židé mají na národní domovinu na Blízkém východě právo. Arabové tudíž mají stálou a silnou motivaci židovský stát zničit. Jediná věc, která jim v tom brání, je povědomí o marnosti takové mise a/nebo vědomí, že cena za takový pokus by byla obrovská. Izrael je tak předurčen žít dlouhou dobu pod existenční hrozbou.¹⁰¹ Za druhé mezi Izraelem a arabským světem existují výrazné nerovnosti a asymetrie, a to v oblasti demografické, ekonomické, geografické a v oblasti vody a ropy. Demografická asymetrie má jednoznačné bezpečnostní důsledky pro Izrael. Je motivem trvalého preventivního diplomatického úsilí Izraele i jeho strategického partnera, které se zaměřuje na předcházení všemu, co by mohlo vést k vytvoření monolitního protiizraelského bloku arabských států. Voda je také jedním ze základních problémů izraelsko-palestinského konfliktu, neboť na okupovaných územích jsou značné zdroje vody.¹⁰² Za třetí mezinárodní komunita je nespolehlivým spojencem. Přežití Izraele je závislé na vnější ekonomické a vojenské pomoci. Současně se však Izrael nemůže spoléhat na vnější svět, aby si zajistil přežití a obranu. Nakonec to budou izraelští muži a ženy, kdo bude muset riskovat svůj život pro obranu země - nikdo to za ně neudělá. Protože i v těžkých časech mezinárodní komunita zklamala, Izrael musí nakonec spoléhat jen sám na sebe, aby si zajistil přežití.¹⁰³ Za čtvrté geografie je pro Izrael hlavním omezením v boji.¹⁰⁴ Území Izraele na rozdíl od arabských států nemá žádnou strategickou hloubku. V případě války nemá kam ustupovat, každý konflikt znamená vysokou zranitelnost izraelského obyvatelstva a veškeré infrastruktury. Každý konflikt je tedy vnímán jako životní hrozba. Každý ozbrojený úder je v Izraeli považován za útok na životní zájmy, na územní celistvost, na politickou svrchovanost a na přežití izraelského národa jako takového.¹⁰⁵ Takové vnímání arabského a mezinárodního světa vedlo Izrael k tomu, aby neustále přikládal mimořádně velký význam bezpečnostním záležitostem a trvale modernizoval své ozbrojené síly a udržoval si technologický náskok před nepřátelskými státy.

Defending the Holy Land: A Critical Analysis of Israel's Security and Foreign Policy: With a New Preface and Afterword [online], s. 12 (dále citováno jako *Defending the Holy Land*).

¹⁰¹ MAOZ, Z., *Defending the Holy Land* [online], s. 7-8.

¹⁰² EICHLER, J., *Terorismus a války na počátku 21. století*, s. 86-88.

¹⁰³ MAOZ, Z., *Defending the Holy Land* [online], s. 8.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 9.

¹⁰⁵ EICHLER, J., *Terorismus a války na počátku 21. století*, s. 88-89.

6.2 Pocit ohrožení

Dr. Samy Cohen nesouhlasí s tvrzením některých autorů, že důvod, proč velké národy prohrávají malé války, je ten, že státy účastníci se tohoto druhu válčení neriskují svoji existenci, zatímco povstalci bojují kvůli zájmům, které jsou životně důležité. Cohen argumentuje, že existují případy, kdy státy mohou považovat svůj boj za boj o vlastní přežití. To je právě případ Izraele, pro něhož byl během vlny teroristických útoků v letech 2001-2004 životně důležitý zájem v sázce. Všichni Izraelci bojují s ideou, že nemají jinou zemi, do které by se vrátili.¹⁰⁶ A tato idea vede k pocitu, že je potřeba ostré reakce.

Cohen tvrdí, že izraelští stratégové a společnost jsou posedlí zastrašováním. *„Souhlasím, že zastrašování je velmi důležité; Izrael je velmi malá země a musí mít zastrašování, ale nemůže to být jediný strategický cíl země,“*¹⁰⁷ říká Cohen. Používání nepřiměřené síly přičítá kulturnímu fenoménu: Izraelci se cítí být ohroženi a myslí si, že správná odpověď je tvrdá odpověď. Cohen chápe jejich pocit ohrožení, ale diagnostikuje u nich něco jako rozpolcenou osobnost – cítí se velmi slabí a velmi silní zároveň. Izraelští vedoucí představitelé jednou říkají, že Izrael je slabá země, a proto si nemůže dovolit zvolit strategii minimálního užití síly, ale jindy prohlašují, že Izrael je silná strana a že jim [nepřátelům] ukáže.¹⁰⁸ Izraelci tak reagují se surovostí slabšího, obávající se o svoji existenci a současně stylem silnějšího, který chce užitím síly odradit od útoku kohokoli, kdo se o něj pokusí, a to jednou pro vždy.¹⁰⁹ Cohen píše, že jde o způsob myšlení, který má původ ve strachu z dalšího holocaustu a který je velmi obtížné změnit, a dodává: *„Ale já si myslím, že lidi zde [v Izraeli] si musí uvědomit, že děláme chyby – říkám my, protože já jsem Izraelec – a že musíš být moudřejší... Samozřejmě že máš právo na svou obranu, ale dělej to jinak. Svě obyvatelstvo musíš chránit, ale dělej to rozumně.“*¹¹⁰

¹⁰⁶ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 14.

¹⁰⁷ EVYATAR, Ilan. Falling into the trap, over and over again. *JPost* [online]. 17 November 2010. Page updated 2014-0410 [cit. 2014-0410]. Dostupné z WWW: <http://www.jpost.com/Features/In-Thespotlight/Falling-into-the-trap-over-and-over-again>.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 29.

¹¹⁰ EVYATAR, Ilan. Falling into the trap, over and over again. *JPost* [online]. 17 November 2010. Page updated 2014-0410 [cit. 2014-0410]. Dostupné z WWW: <http://www.jpost.com/Features/In-Thespotlight/Falling-into-the-trap-over-and-over-again>.

7 HISTORIE

7.1 Boj proti „infiltrátorům“ (*mistanenim*)

I když se může zdát, že od uzavření příměří v roce 1949 do vypuknutí války v Libanonu v roce 1982 se IDF zabývaly především konvenční válkou proti rozeznatelným bojovníkům, už v období mezi léty 1949-1956 probíhal asymetrický konflikt - termín tehdy ještě neznámý. V tomto období docházelo k nezadržitelnému pronikání Palestinců na izraelské území. Jednu kategorii „infiltrátorů“ tvořili Palestinci, kteří uprchli před arabsko-izraelskou válkou v roce 1948 a chtěli získat zpět svůj majetek, který museli opustit. Další kategorii tvořili ti, kteří se snažili navštívit své příbuzné zůstavší v Izraeli a jiní zase byli zapojeni do pašeráctví nebo se jednoduše pokoušeli dostat z pásma Gazy na Západní břeh. V následujících letech se „infiltrátoři“ stali agresivnějšími, kradli úrodu, ničili zavlažovací potrubí a další majetek izraelských farmářů.¹¹¹ Během let 1948-1956 „infiltrátoři“ zabili kolem dvou stovek izraelských občanů a dvě desítky vojáků. Další tucet vojáků přišlo o život během odvetných útoků vyvolaných infiltracemi.¹¹²

Izraelská reakce měla jak obranný, tak i útočný charakter. Bylo hlášeno, že ve snaze zastavit proud „infiltrátorů“ izraelští vojáci – někdy jednající na základě rozkazů střílet a někdy ze své vlastní iniciativy – pachatele záměrně zabili nebo je po zajetí drsně zbili. Navíc vojenská odpověď byla chabě řízena a velitelské instrukce jednotkám k spuštění palby byly nedbalé. Benny Morris poukazuje, že od poloviny roku 1949 rozkazy IDF jednotkám v přední linii zněly „v noci střílet na cokoli, co se pohne, bez jakýchkoli otázek, a za světla vypálit na každého dospělého mužského pohlaví“. Ale oddíly měly povoleno střílet podle vůle ze vzdálenosti několika stovek metrů, ze vzdálenosti, kdy je často nemožné rozeznat pohlaví či věk dotyčného.¹¹³ Benny Morris uvádí, že v letech 1949-1956 bylo podél izraelských hranic izraelskou armádou, policií a civilisty zabito přes 2700 arabských „infiltrátorů“, možná až 5000. Podle dostupných dokumentů většina zabitých byli neozbrojení „ekonomičtí a sociální „infiltrátoři“.¹¹⁴ Izraelská armáda také prováděla preventivní odvetné výpravy

¹¹¹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 30.

¹¹² MORRIS, B., *Righteous Victims: a history of the Zionist-Arab conflict*, s. 271 (dále citováno jako *Righteous Victims*).

¹¹³ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 273.

¹¹⁴ MORRIS, B., *Israel's Border Wars, 1949-1956: Arab infiltration, Israeli retaliation, and the countdown to the Suez war*, s. 137 (dále citováno jako *Israel's Border Wars, 1949-1956*).

zasahující civilisty na druhé straně hranice a svoji zodpovědnost za ně převzala otevřeně, protože velitel operací generál Moše Dajan se v polovině 50. let vyjádřil, že „metoda kolektivního trestu se doposud ukázala být účinná ... nejsou žádné jiné účinné metody, jak čelit infiltraci.“¹¹⁵ Nicméně tyto metody nebyly zcela úspěšné, neboť ponižování, kterého se armáda dopouštěla, vedlo k dalším útokům proti Izraeli. Reakcí na útoky bylo vytvoření speciální elitní jednotky 101 pro odvetné útoky, do jejíhož velení byl umístěn důstojník Ariel Šaron, který byl v té době už skoro rok ve výslužbě. Tato elitní jednotka se stala nechvalně proslulou svými krvavými odvetnými operacemi. Jeden z nejznámějších případů se odehrál v říjnu roku 1953 ve vesnici Kibijá vzdálené jednu a půl míle od izraelsko-jordánských hranic. Jednotka 101 byla nasazena k provedení odvetné operace za smrt izraelské ženy a jejich dvou dětí v osadě Jehud, do jejichž domu byl „infiltrátorem“ z Jordánska vhozen granát. Odveta byla namířena proti vesnici Kibijá, přestože k ní nevedly žádné „vražedné stopy“. Během operace bylo usmrceno kolem šedesáti obyvatel. Navzdory všem důkazům David Ben Gurion, tehdejší premiér a ministr obrany, zpočátku bezostyšně popřel, že by za to byly IDF odpovědny.¹¹⁶ Operační rozkazy z hlavní ústředny Centrálního velitelství jednotkám explicitně nařizovaly „zničení a maximální usmrcení“. Otázkou bylo, jak se původní rozkaz vydaný generálním štábem, který požadoval „vyhodit do povětří několik domů a potrestat obyvatele“, změnil v rozkaz „maximální usmrcení“.¹¹⁷

7.2 IDF v 2. polovině 50. let

V polovině 50. let soupeřily o nadvládu nad izraelskou zahraniční politikou dvě skupiny: „aktivisté“, zastánci tvrdé linie a nesmiřitelnosti vedení Davidem Ben Gurionem a Mošem Dajanem, a umírnění, zastánci mírné linie a usmíření vedení Moše Šaretem, který se po Ben Gurionově odchodu z politiky v roce 1953 postavil do čela vlády.¹¹⁸ Izraelská vláda se rozhodla zastavit útoky na civilisty a nařídila, aby útoky byly mířeny pouze na vojenské cíle. Zmírnit bojovný zápal armády se Šaretovi nicméně nepodařilo a vojenská strategie zůstala nezměněna, neboť armádní návyky

¹¹⁵ MORRIS, B., *Israel's Border Wars, 1949-1956*, s. 177.

¹¹⁶ COHEN, A. S. *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 140.

¹¹⁷ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 278.

¹¹⁸ V listopadu 1955 se funkce premiéra opět ujal David Ben Gurion. MORRIS, B. *Israel's Border Wars, 1949-1956*, s. 227.

byly už hluboce zakořeněny a tábor zastánců tvrdé linie brzy získal nadvládu nad umírněnými.¹¹⁹

Samy Cohen označuje 50. léta za období, kdy byly etické zásady armádou dodržovány nejméně. Úmyslné ubližování civilistům sice v armádní politice nefigurovalo, ale ani nebylo považováno za tabu. Důkazem je masakr ve vesnici Kafr Kásim ze dne 29. září 1956, při kterém členové izraelské pohraniční policie z důvodu porušení zákazu vycházení zastřelili z blízké vzdálenosti čtyřicet devět palestinských obyvatel této vesnice, přestože věděli, že jejich oběti neměli o zákazu vycházení tušení. Ačkoliv dva z jedenácti obviněných byli odsouzeni k sedmnáctiletému a patnáctiletému odnětí svobody, jejich trest byl postupně snižován, až jim byla nakonec prezidentem Jicchakem Ben Cvim udělena milost. V případě masakru v Kafr Kásim se sice nejednalo o anti-teroristickou operaci a událost neodpovídá problematice asymetrického konfliktu, samotný masakr nicméně svědčí o klimatu lhostejnosti vůči životům arabských obyvatel.¹²⁰ Samy Cohen dodává, že by nebylo správné považovat tento masakr za výsledek promyšlené masové vyhlazovací politiky, jejímž cílem jsou arabští obyvatelé. Důkazem je podle něj skutečnost, že v ostatních vesnicích s vyhlášeným zákazem vycházení se žádný incident ze strany důstojníků hraniční stráže nestal. Jiní důstojníci, kteří měli na starost předání rozkazů začít střílet, odmítli takové rozkazy uposlechnout.¹²¹

Když se v roce 1954 stal egyptským prezidentem Gamál Abd an-Násir, asymetrický konflikt se přeměnil v klasický konflikt mezi dvěma státy, který v roce 1956 vyústil v sinajskou válku.

Období mezi léty 1957-1965 bylo nejklidnější dobou v dosavadní izraelské historii. Počet arabských „infiltrátorů“ a útoků značně poklesl. Došlo ke změně v izraelské bezpečnostní politice. Nová taktika byla (možná nechtěně) vedena v duchu zdrženlivosti.¹²² Ve srovnání s dobou před rokem 1957 vykazovala armáda větší citlivosti vůči životům arabských obyvatel. V důstojnických kurzech byl kladen značný důraz na respektování civilního obyvatelstva.¹²³ V tomto období se zformovalo hnutí Fatah a Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). První buňky Fatahu vznikly na konci ledna roku 1958 v Kuvajtu pod vedením mladého palestinského inženýra Jásira

¹¹⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 33-34.

¹²⁰ Tamtéž, s. 34-36.

¹²¹ Tamtéž, s. 36.

¹²² MAOZ, Z., *Defending the Holy Land : A Critical Analysis of Israel's Security and Foreign Policy: With a New Preface and Afterword* [online], s. 238-240.

¹²³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 37.

Arafata. OOP byla založena 27. - 29. května 1964 v jordánském Jeruzalémě. Do jejího čela se postavil diplomat Ahmad Šukajrī, kterého v roce 1969 nahradil Jásir Arafat.¹²⁴

7.3 Po Šestidenní válce

V duchu zdrženlivosti byla vedena i Šestidenní válka, která vypukla 5. června 1967. Boje v osídlených oblastech byly nesmírně omezeny. Izrael se staral o to, aby vzdušných sil a dělostřelectva bylo v těchto oblastech použito šetrně. Avšak po ukončení boje oddíly IDF úmyslně a systematicky, nejpravděpodobněji se souhlasem tehdejšího ministra obrany Moše Dajana, v několika oblastech zničily arabské domy – ve městě Kalkílija a v několika dalších vesnicích na Západním břehu. V Latrunu¹²⁵ byly čtyři vesnice srovnány se zemí a jejich obyvatelé vypuzeni.¹²⁶

Krátce po skončení šestidenní války se obnovily útoky. Sekulárně-nacionalistické hnutí Fatah začalo s nábořem bojovníků, jejichž aktivit odporu spolu s aktivitami odporu domácích buněk chtěl vůdce Fatahu Jásir Arafat využít k rozpoutání lidového povstání. Nicméně palestinské obyvatelstvo nebylo nakloněno konfrontaci s Izraelem, a tak proti okupantům nepovstalo.¹²⁷ Dobytá a následně okupovaná území totiž zažívala díky přílivu turistů a pracovním možnostem pro desítky tisíc Palestinců ekonomický boom. Navíc Izrael zavedl celkem nerušivý okupační režim, který byl protikladem nepříteli mírného režimu panujícího během jordánské okupace Judeje a Samaří a během egyptské okupace v pásnu Gazy.¹²⁸ Většina pokusů o útoky byla armádou zmařena, až na jeden, který se odehrál 18. března 1968 v osadě Be'er Ora v pouštním údolí Arava. Ozbrojené skupině se podařilo na autobusovou trať nainstalovat minu, která následně zabila dva dospělé a zranila tucet dětí jedoucích školním autobusem. Armáda zahájila odvetný úder, jehož cílem bylo hlavní sídlo Fatahu v údolí řeky Jordán blízko vesnice Karame.¹²⁹ Izraelští vojáci však narazili na značný odpor. V bitvě bylo zabito 33 a zraněno 161 izraelských vojáků, mrtvých palestinských bojovníků bylo 156 a 141 jich bylo zajato.

¹²⁴ ČEJKA, M., *Dějiny moderního Izraele*, s. 92 a 109.

¹²⁵ Latrun je vyvýšená lokalita ležící ve výběžku Západního břehu Jordánu. Po šestidenní válce bylo toto území anektováno k Izraeli.

¹²⁶ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 327-328.

¹²⁷ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 365-366.

¹²⁸ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 38.

¹²⁹ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 368.

Jordánská armáda, která přispěchala Palestincům na pomoc, přišla o 84 vojáků a 250 jich bylo zraněno.¹³⁰

Z vojenského hlediska byl výsledek bitvy jen částečnou prohrou. Ale jak už to u asymetrického konfliktu bývá, absence rozhodujícího vítězství znamená pro povstalce úspěch. Bitva u Karame se stala symbolem prvního vítězství Palestinců nad izraelskou armádou, umožnila tak OOP získat prestiž a naverbovat četné dobrovolníky, kteří se nahrnuli do palestinských uprchlických táborů v okolí Ammánu. Brzy to vypadalo, že se vytvoří stát ve státě. Nicméně jordánský král Husajn, otrávený agitací Fatahu na svém území a nemínící riskovat konflikt s Izraelem, v září roku 1970 rozkázal svým obrněným brigádám zaútočit na palestinské velitelství v Ammánu a odstřelovat několik uprchlických táborů, kde měli radikálové své základny. V boji zemřelo tisíce palestinských bojovníků, další uprchli do Libanonu, odkud pokračovali v boji. Tyto události daly vznik radikální skupině Černé září, organizaci založené Fatahem v září roku 1971, která se zaměřila na izraelské cíle v zahraničí.¹³¹ Palestinská vzpoura se rozdělila do dvou linií. Tou první bylo pokračování útoků tentokrát z území Libanonu a druhou představovaly útoky na izraelské cíle v Evropě.¹³²

Samy Cohen rozlišuje dvě období: První se rozkládá mezi léty 1948 až 1956 a je pro něj charakteristický boj proti „infiltrátorům“, jehož cílem nebylo jen jejich zadržení, ale také trénink izraelských jednotek. Navíc generální štáb nejednou vytvořil podmínky pro konfrontaci, aby mohl obvinít protivníka z její přípravy. Pro druhé období jsou příznačné neúspěšné snahy OOP získat základnu na Západním břehu a útoky proti izraelským cílům v zahraničí.¹³³

¹³⁰ Počty se rozcházejí. Tento počet uvádí Benny Morris ve své knize *Righteous Victims* na s. 369.

¹³¹ V tomto období se zformovaly další organizace odporu. V roce 1967 v Ammánu založil George Habáš, lékař pocházející z řecké ortodoxní rodiny, Lidovou frontu pro osvobození Palestiny (LFOP), hnutí otevřeně hlásící se k marxismu a zároveň k palestinskému nacionalismu a operující z Jordánska, Libanonu a evropských zemích. O tři roky později se od LFOP odtrhla marxisticko-leninistická skupina, která zformovala Demokratickou frontu za osvobození Palestiny s hlavním sídlem v Damašku. Další odnoží LFOP byla Lidová fronta pro osvobození Palestiny – hlavní velení, založená v roce 1968 Ahmadem Džibrílem, která hlásala, že jediným prostředkem boje je zbraň a jediným cílem je osvobození celé Palestiny. Zaměřovala se na Izraelce a západní cíle. MORRIS, B. *Righteous Victims*, s. 366-367.

¹³² COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 39-40.

¹³³ Tamtéž, s. 41-42.

7.4 Izraelská armáda v Libanonu

Jak už bylo řečeno výše, přeživší členové z OOP utekli před útoky Husajnových gard z Jordánska do Libanonu, kde si na jihu země zřídili základnu, odkud útočili na izraelské civilisty. Velitelství Jásira Arafata bylo umístěno do Bejrútu. V roce 1974 teroristé z Libanonu zabili kolem šedesáti izraelských civilistů.¹³⁴ Navíc přítomnost OOP zhoršila už tak patrné napětí mezi různými libanonskými frakcemi toužícími po moci, což vedlo v roce 1975 k vypuknutí libanonské občanské války, do které se v květnu 1976 zapojila i Sýrie. V letech 1977-1981 OOP pokračovala s útoky na severní Izrael. Poslední kapkou byl únos izraelského autobusu blízko Haify radikály z Fatahu, jehož výsledkem bylo 35 mrtvých a 100 zraněných.¹³⁵ Izraelská vláda nařídila armádě zahájit proti OOP rozsáhlou odvetnou operaci, která by bojovníky OOP zahнала daleko od izraelských hranic a posílila křesťanské enklávy v severním Libanonu.

Modus operandi IDF se od dob bojů proti „infiltrátorům“ změnil. Už od šestidenní války a ještě více pak od války na Jom Kippur v říjnu 1973 došlo u IDF k značné proměně. Armáda byla posílena, zprofesionalizována a vybavena sofistikovanou, technologicky špičkovou vzdušnou a pozemní výzbrojí. Navíc, ovlivněna velkými ztrátami svých vojáků v nedávné říjnové válce, zamýšlela tentokrát riskovat jejich životy méně. Nicméně strategie IDF zůstala beze změny. Stále to byla strategie nepřiměřené odpovědi. Bombardování nejen že postihlo palestinské bojovníky a jejich chráněnce, ale také vytvořilo ovzduší strachu mezi civilním obyvatelstvem v jižním Libanonu.¹³⁶ IDF při operaci použily spoustu dělostřelectva, aby omezily počet obětí na své straně.¹³⁷

Operace „Litani“, jak se akci říká, měla na svědomí desítky civilních obětí, zničení stovky libanonských domů a desítky tisíc uprchlých lidí na severu země. Výsledkem byla instalace Prozatímních jednotek Organizace spojených národů v Libanonu (UNIFIL) podél izraelsko-libanonských hranic, které měly držet bojovníky OOP daleko od severu Izraele, což se jim nedařilo, neboť střely a rakety nadále a opakovaně dopadaly na izraelské území.¹³⁸

¹³⁴ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 499.

¹³⁵ ČEJKA, M., *Moderní dějiny Izraele*, s. 163.

¹³⁶ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 44.

¹³⁷ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 501.

¹³⁸ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 45.

7.4.1 Šaronův „grand design“

Napětí mezi dvěma stranami vzrostlo v červenci 1981. Neschopnost Izraele vojensky porazit Palestince byla podnětem k plánování rozsáhlé operace, která by zasadila palestinské organizaci rozhodující ránu. Světlo světa spatřil plán pro operaci „Mír pro Galileu“, jehož hlavním architektem byl představitel tvrdé linie Ariel Šaron, který se v roce 1981 stal ministrem obrany ve vládě Menachema Begin. Absolutní prioritou bylo pro Šarona zbavit se OOP jednou provždy, neboť stejně jako Menachem Begin chtěl vymýtit vzrůstající rozhodný požadavek na vytvoření nezávislého palestinského státu na okupovaných územích, kde mýnil pokračovat ve své agresivní osidlovací politice, a zabránit OOP v šíření své nacionalistické agendy mezi místním obyvatelstvem. Druhým cílem Šarona bylo sionisticko-křesťanské spojení, které by vedlo k podepsání mírové dohody nebo paktu o neútočení s Libanem, zemí s velkou křesťanskou komunitou. O svém záměru zahájit rozsáhlý útok proti OOP v Libanonu a syrským silám informoval Šaron v listopadu 1981 křesťanského kandidáta na libanonského prezidenta Bašíra Džamáíla. Šaronův plán, který zahrnoval obležení Bejrútu, což by umožnilo křesťanskou okupaci západního Bejrútu, zvolení Bašíra hlavou státu a následnou diskusi o dohodě s Izraelem, narazil na odpor mnoha ministrů a výhrady k Šaronovu plánu vznesla i armáda. Šaron zvolil strategii politické manipulace a v podstatě čekal na útok na izraelský cíl, ať už v Izraeli nebo v zahraničí. Tento útok mýnil využít jako záminku k zahájení rozsáhlé operace proti OOP, o jejíž nutnosti nemohl kabinet přesvědčit.¹³⁹

Schválení ministrů nakonec obdržel „díky“ atentátu na izraelského velvyslance v Londýně Šloma Argova, který spáchala frakce OOP na začátku června 1982. O pár dní později, navzdory tomu, že Bašír Džumáíl odmítl izraelskou pomoc v boji proti OOP, armáda oblehla Bejrút a bombardovala pozice OOP. Obléhání doprovázené masivní dělostřeleckou palbou, vzdušnými a občasnými pozemními útoky, trvalo devět měsíců a mělo na svědomí zničení několika bytových domů a těžké ztráty na životech libanonských a palestinských obyvatel.¹⁴⁰ Šaron začal naléhat na kabinet, aby schválil hlavní ofenzívu, ten však souhlasil pouze s pozvolným vojenským postupem, neboť ministrům ležela v hlavě možnost těžkých ztrát na životech. Nicméně armáda v přípravách útoku na Bejrút rychle pokračovala. Plán byl

¹³⁹ MAOZ, Z., *Defending the Holy Land* [online], s. 190-191.

¹⁴⁰ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 47-48.

představen armádním velitelům, z nichž ale několik vzneslo námitky. Mezi nimi byl i plukovník Eli Geva, vysoce vážený důstojník, který odmítl uposlechnout rozkaz vstoupit se svým tankem do Bejrútu s odůvodněním, že operace je vysoce riskantní pro tamní obyvatele. Jelikož se jeho žádost bojovat jako řadový voják nesetkala s úspěchem, byl vyloučen z armády.¹⁴¹

Šaronovo zacházení s armádní opozicí by se dalo nazvat nemilosrdným šikanováním, přestože nesouhlas IDF byl minimální a tichý. Nikdo z velitelů neměl morální nebo politický problém začít nevyprovokovanou válku. Nikdo neměl větší problém s obléháním nebo okupací arabského hlavního města. Nikdo neměl větší problém se zbytečným zabíjením stovek nevinných civilistů během bojů s OOP nebo bombardování západního Bejrútu. A to neplatí jen pro vrchní velitele, ale i pro velitele nižších hodností. Plukovník Eli Geva byl spíše výjimkou.¹⁴² 12. srpna 1982 se západní Bejrút ocitl pod vzdušnou a pozemní dělostřeleckou palbou. Arafat cítil, že už nadále nemůže odolávat izraelskému vojenskému tlaku, proto se svými palestinskými bojovníky přesídlil do Tunisu, kde založil nové velitelství. Někteří členové OOP zůstali a uchýlili se do údolí na východě Libanonu.¹⁴³ Jiní se rozptýlili po Sýrii, Alžírsku, Jemenu, Iráku, Jordánsku a Súdánu.¹⁴⁴

7.4.2 Sabra a Šatíla

14. září byl nově zvolený libanonský prezident Bašír Džumáíl zavražděn během útoku zorganizovaném s největší pravděpodobností agentem syrské tajné služby. IDF se připravovaly na vstup do západního Bejrútu. Šaron a izraelská výzvědná služba se domnívali, že se v Libanonu stále nachází dva až dva a půl tisíce palestinských bojovníků. IDF „požádaly“ libanonskou armádu vyčistit uprchlické tábory Šabra a Šatíla od bojovníků OOP. Ta však odmítla. Úkolu se nakonec zhostily falangistické maronitské milice, stoupenci zavražděného libanonského prezidenta.¹⁴⁵ Po tří denním masakru v táborech Sabra a Šatíla zůstalo 800 mrtvých mužů, žen a dětí. Vojenští a civilní představitelé si byli vědomi rizika, které v sobě neslo povolení libanonským falangistům operovat v táborech.¹⁴⁶ Generál Rafael Ejtan, náčelník

¹⁴¹ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 534-535.

¹⁴² MAOZ, Z., *Defending the Holy Land* [online], s. 202-203.

¹⁴³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 48.

¹⁴⁴ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 538.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 542.

¹⁴⁶ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 49. MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 543.

generálního štábu, se při setkání se Šaronem vyjádřil: „*Oni [falangisté] jsou žízniví po pomstě. Mohly by téct proudy krve.*“¹⁴⁷ Generál Amos Jaron, velitel divize, zase opakovaně varoval Elie Hobeiku, který velel libanonským falangistům, aby neubližovali civilistům.¹⁴⁸

Armáda a političtí představitelé byli pro fyzickou likvidaci ozbrojenců, ne civilistů, jenomže nepodnikli žádné kroky k zabránění tragickým následkům, které tato operace musela mít na civilisty.¹⁴⁹ Při setkání kabinetu, který schválil vstup falangistů do uprchlických táborů Sabra a Šatíla, David Levy poznamenal, že v táborech může dost dobře dojít k masakrům. Nikdo však na jeho komentář nereagoval a dokonce samotný Levy nakonec podpořil rozhodnutí libanonské milice do táborů vpustit.¹⁵⁰

Masakr vyvolal v Izraeli značné rozhořčení. V Tel-Avivu se konala demonstrace o 400 000 lidech. Na nátlak veřejného mínění ustanovil premiér vyšetřovací komisi. Komise¹⁵¹ pod autoritou předsedy Nejvyššího soudu Jicchaka Kahana přisoudila nepřímou zodpovědnost za krveprolití Izraeli a IDF. Samotný masakr byl spáchán falangisty bez přímé účasti jediného vojáka IDF. Šaron byl drsně souzen za zanedbání výkonu svých povinností a bylo doporučeno, aby byl propuštěn z funkce ministra obrany. Šaron však odmítl rezignovat, stalo se tak až díky veřejnému tlaku. Určitá míra zodpovědnosti za masakr byla připsána premiérovi Menachemu Beginovi. Náčelník Generálního štábu generál Ejtan byl shledán vinným z hrubé lhostejnosti a nedbalosti ve svých povinnostech bylo doporučeno jeho propuštění. Generála Yarona shledala komise vinným z neschopnosti vykonat své povinnosti a doporučila jeho sesazení z postu velitele. Velitel vojenské rozvědky generálmajor Jehošua Saguj byl přísně pokárán za to, že si nestál za svým přesvědčením až do konce, a byl odvolán z velení.¹⁵²

Je dost dobře možné, že ostatní ministři byli Šaronem zmanipulováni v podpoře plánu, se kterým nesouhlasili. Koalice složená z premiéra Begina, ministra obrany Šarona a asi ministra zahraničí Jicchaka Šamira spolu s náčelníkem štábu

¹⁴⁷ MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 543.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 50.

¹⁵⁰ MAOZ, Z., *Defending the Holy Land* [online], s. 203.

¹⁵¹ Tzv. Kahanova komise.

¹⁵² COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 50; MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 548-549. Generál Saguj při setkání se Šaronem správně předpověděl, že falangisté si najdou cestu, aby si vyřídili staré účty a jakmile vraždění začne, oni budou vraždit dál a dál bez přestání. MORRIS, B., *Righteous Victims*, s. 542.

Rafaelem Ejtanem - loajálním vykonavatelem vojenského plánu - byla ohromně efektivní v blokování, obcházení a manipulaci kohokoli uvnitř IDF, kabinetu a izraelského politického systému, kdo byl proti válce. Je však nemyslitelné, že by Šaronově manipulaci podlehl i zkušený a prohnáný politik jako Begin. Je důvod se domnívat, že kabinet by Šarona nepodpořil, kdyby se Begin postavil proti.¹⁵³

Armáda se na operaci v Libanonu připravila jako na klasické vojenské tažení proti dobře vyzbrojené a dobře vybavené armádě daleko od obydlených oblastí. IDF obecně odpovídaly na každý útok bombardováním, které mělo malý efekt na nepravidelné skupiny a přitom ublížilo obyvatelstvu. Koncept „winning hearts and minds“ izraelská strategie nehorázně postrádala.¹⁵⁴ Brutální metoda, kterou zvolili izraelští civilní a vojenští představitelé k řešení palestinského terorismu, spočívala v přesvědčení, že stačí udeřit tvrdě a Arabové přijdou k rozumu. Takový zjednodušený pohled přivodil a bude přinášet další rozčarování.¹⁵⁵

7.4.3 Reakce na „zpackané“ angažmá IDF v libanonské válce

Izraelská přítomnost a obecně zahraniční síly v Libanonu vyprovokovaly vznik nové šíitské guerillové síly, ze které se později vyklubal Hizballáh, mnohem účinnější než OOP, který brzy zahájil sebevražedné bombové útoky proti Izraeli a USA. Hamás pak sebevražedné útoky převzal a ustavil je za svůj preferovaný modus operandi. Naproti těmto radikálním skupinám se Palestinci zdáli jako mnohem únosnější hrozba pro izraelskou bezpečnost.

V reakci na libanonskou válku a okupaci se zformovala protestní hnutí. Nejvíce nesouhlasu s nasazením takové brutality pro potlačení povstání a netolerance vysokých ztrát na životech přicházelo z davu sekulárních Izraelců střední třídy. Prvním raným lidsko-právním hnutím „refusniků“¹⁵⁶ bylo hnutí *Ješ Gvul* (There is a Limit), které založili vojáci odmítající podpořit libanonskou válku. Jeho členové respektovali izraelský systém hodnot a nezbytnou roli armády, svůj nesouhlas vyslovili až po dalším postupu izraelských vojsk do Libanonu a po napadení

¹⁵³ MAOZ, Z., *Defending the Holy Land* [online], s. 204-205.

¹⁵⁴ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 55.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 56.

¹⁵⁶ Hovorový termín „refusnik“, jenž původně označoval sovětského občana židovského původu, kterému bylo sovětskými úřady odepřeno právo emigrovat do Izraele, se v současném izraelském kontextu používá pro označení toho, kdo odmítá sloužit.

západního Bejrútu. Počet případů „conscientious objection“¹⁵⁷ dosáhl stovky – 170 z nich jich bylo souzeno a uvězněno, v jednom případě z pěti se jednalo o důstojníka.

¹⁵⁷ Tento termín v překladu znamená „odpírání vojenské služby z důvodu svědomí“. Jedná se tedy o odpírání vojenské služby na politických, ideologických či morálních základech. Termín nezahrnuje vyhýbání se vojenské službě z důvodu jiných zájmů nebo pouze z lenosti či nechuti apod.

8 PRVNÍ INTIFÁDA

Prvních dvacet let okupace Západního břehu a pásma Gazy, území dobytých v Šestidenní válce v červnu roku 1967, bylo obdobím relativní nepřítomnosti vážnější konfrontace mezi izraelskou armádou a Palestinci, a IDF tak na dobytých územích udržovaly jen nezbytnou sílu.¹⁵⁸ Avšak aniž by si to vysocí vládní představitelé uvědomovali, postoj palestinského obyvatelstva vůči okupaci se postupně měnil. Stačil relativně drobný incident a únava a nespokojenost palestinské společnosti s nekončící okupací vyšly na povrch ve formě lidového povstání - intifády.

8.1 Vzplanutí násilí

Roznětkou byla srážka izraelského nákladního auta se sběrným palestinským taxi, jehož tři pasažéři zahynuli a několik dalších bylo zraněno. Nehoda, ke které došlo 8. prosince 1987 v pásmu Gazy, byla v arabských novinách z východního Jeruzaléma interpretována jako „zákeřně spáchaná vražda“. Na okupovaných územích se začaly šířit nepokoje. Mladí Palestinci útočili na izraelské vojáky a hraniční policii kameny a Molotovovými koktejly. Přesto si však tenkrát nikdo nedokázal představit, v jak závažnou událost se povstání vyvine. Jeho charakter se lišil od konfliktů, na které byli vojáci dosud zvyklí. Neobvyklá byla odvážnost Palestinců, kteří se neváhali armádě vzepřít nebo dokonce vojáky odzbrojit. Jicchak Šamir, tehdejší premiér, sice z nepokojů vinil Organizaci pro osvobození Palestiny, ale tentokrát se mýlil - dokonce i ji samotnou vypuknutí vzpoury zaskočilo.¹⁵⁹

Všechny vrstvy obyvatelstva se účastnily povstání. „Každý se zapojuje do intifády, každý svým vlastním způsobem,“¹⁶⁰ sdělil *Newsweeku* Kamal Abdulfattah, který v roce 1967 se zoufalstvím sledoval okupaci Západního břehu, ale povstání v roce 1987 v něm probudilo naděje. „Před povstáním by naši rodiče řekli: ‚Nechod ven,‘“ vzpomínal Usajd, který patřil k mladým palestinským aktivistům na okupovaných územích. „Ale za intifády říkali: ‚Neházej kameny, pokud jsi na mušce,‘ nebo ‚Dělej to ze skrytého místa, aby tě vojáci nemohli zastřelit.‘“¹⁶¹

¹⁵⁸ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 136.

¹⁵⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 58.

¹⁶⁰ NORLAND, R. Children of the Stones. *Newsweek*. May 1988. s. 15 [cit. 2014-03-15].

¹⁶¹ Tamtéž [cit. 2014-03-15].

Přestože i tajné služby přehlídly známky blížícího se povstání, změny, ke kterým v palestinské společnosti docházelo už od roku 1967, byly zřejmé. Nikdo jim však nevěnoval dostatečnou pozornost. Armáda stále více zasahovala do civilních záležitostí Palestinců. Zpočátku vojenská administrativa na okupovaných územích pouze dohlížela na základní životní potřeby Palestinců, ale pak se začala čím dál více vměšovat do místní ekonomiky, omezovat svobodu tisku a kontrolovat školní osnovy. Na obyvatelstvo byly uvaleny daně. Běžné bylo svévolné zatýkání podezřelých z členství v radikální organizaci.¹⁶²

I když ekonomický boom Izraele, jehož efekt se přelil do Západního břehu, tyto těžkosti relativně vyrovnal, jeden z nejzávažnějších problémů - chudoba v uprchlických táborech - nebyl vyřešen. A byl to právě tábor Džabalía s desítkami tisíc lidí, ve kterém měla intifáda svůj původ. Situace se začala doopravdy měnit s rozvojem osad. Za devět let vzrostl počet osadníků téměř o 57 000. Palestincům byla konfiskována půda, ekonomika se začala zhoršovat a míra nezaměstnanosti vzrůstala. V roce 1987, kdy se střety mezi vojáky a výtržníky znásobily, byly známky radikalizace obyvatelstva patrné. Případy házení kamenů a Molotovových koktejlů, pálení pneumatik a stavění silničních zátarasů se vyskytovaly častěji. Vojáci byli napadáni. K tomu se přidaly školní a prodejní stávky a vyvěšování palestinské vlajky, což bylo přísně zakázáno.¹⁶³

Odpověď na sebe nenechala dlouho čekat. Vojenské složky IDF se na územích rozrostly do masivní okupační armády, jejíž hlavním cílem bylo povstání potlačit. Vojáci čelili dilematu použití přiměřené síly, aby akce byla jak morálně obhajitelná, tak i efektivní. Jelikož se neočekávalo povstání v tak masovém měřítku, vojáci na něj nebyli připraveni. To, jak jednotky IDF zareagovaly, nutně ovlivnilo nejen izraelsko-palestinské vztahy, ale dotklo se to i vztahů mezi IDF a izraelskou společností.¹⁶⁴

8.2 Dezorientovaná armáda

Odpověď IDF na sebe vzala podobu brutální represe, která jen povstalce více rozvášnila. Političtí i vojenští představitelé reagovali nekonzistentně, nerozhodně a váhavě. Vojáci byli zataženi do policejní represe, pro kterou nebyli vycvičeni a se

¹⁶² COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 59.

¹⁶³ Tamtéž, s. 59-60.

¹⁶⁴ COHEN, A. S. *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 136.

kteřou si brzy nedokázali poradit - to vedlo k nespoutanému násilí. Reakce armády byla poměrně paradoxní. Represe byla drsná a umírněná zároveň, což vedlo k rozporuplnému chování, které bylo jednou brutální, jednou zdrženlivé. Armáda často měnila taktiky, zjevně dezorientovaná událostmi, které ji zaskočily a na kterou nebyla připravena.¹⁶⁵ Na začátku povstání se skupiny Palestinců vrhaly na skupinky vojáků a útočili na ně kameny a Molotovovými koktejly. Jednotky, které byly poslány na okupovaná území, neobdržely žádný zvláštní výcvik pro potlačení občanských nepokojů. Stěžovaly si, že nedostaly žádné jasné instrukce. První den povstání v pásnu Gazy se mladý nadporučík Offer spolu s dalšími třemi vojáky ocitl uprostřed rozbouřeného davu. Offer vystřelil a zabil demonstranta. Velící důstojník Centrálního velitelství generálmajor Jicchak Mordechaj ho nemilosrdně poslal domů.¹⁶⁶ Armáda se chtěla vyhnout zabíjení demonstrantů, kteří byli často velice mladí. IDF nejprve používaly k rozeznání demonstrací standardní policejní metody jako obušky, gumové a plastické projektily, slzný plyn apod. Ale špatně vybavení a chabě trénovaní vojáci, kteří se ocitli v takovém druhu nebezpečí a cítili se ohroženi na životě, začali střílet ze svých zbraní, aby se z nebezpečné situace dostali. Mnoho Palestinců bylo během demonstrací zastřeleno. V jednom roce dosáhl počet mrtvých Palestinců tří stovek, zraněných bylo dvakrát tolik.¹⁶⁷

Aby se zabránilo dalším civilním ztrátám, IDF v únoru 1988 sepsaly velmi podrobná pravidla ozbrojeného střetu, která jasně vysvětlovala, co jednotky mohly a co nemohly ohledně užití síly. Těmi zásadami se rozumělo, že vojáci nejprve vystřelí do vzduchu, poté do nohou demonstrantů a k smrtícímu výstřelu muselo dojít až v krajním případě. Nahodilá brutalita a zbytečné potyčky s místním obyvatelstvem byly zakázány. Zadržení Palestinci nesměli být vystaveni žádné formě špatného zacházení.¹⁶⁸ Na demonstranty házející kameny měli vojáci zakázáno střílet ze vzdálenosti kratší než kolem tři a půl metrů a z větší vzdálenosti pak pouze na spodní část těla. Střílet na skupiny dětí nebo jednotlivce házející zápalné bomby bylo zakázáno.¹⁶⁹

Pravidla ozbrojeného střetu byla ale ustavičně porušována. Někdy šlo o úmyslný přečin jednotlivce, mizery, který se najde v každé armádě, ale mnohem

¹⁶⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 61.

¹⁶⁶ Offer dopadl ještě dobře. S pokračujícím povstáním byli vojáci, kteří se dopustili něčeho podobného, postaveni před soud a potrestáni. VAN CREVELD, M., *The Sword and the Olive*, s. 346.

¹⁶⁷ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 61-62.

¹⁶⁸ VAN CREVELD, M., *The Sword and the Olive*, s. 346-347.

¹⁶⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 62.

častěji docházelo k nedodržení pravidel, protože vojáci byli do oblasti posláni jen s malým přehledem o situaci a s chabým výcvikem.¹⁷⁰ V mnoha případech vojáci použili ostrou munici, i když se neocitli v bezprostředním ohrožení života. Podle Jamese Rona, kanadského badatele a vyšetřovatele pro neziskovou organizaci Human Rights Watch, je tento fenomén součástí tzv. „skrytých praktik“, které byly v armádě vytvořeny. Vojáci porušovali vojenská nařízení a každá jednotka používala svou vlastní sadu norem. Vojáci, poddůstojníci a nižší velitelé zacházeli s Palestinci, jak se jim zlíbilo. Jeden voják se v rozhovoru s novinami vyjádřil, že nejlepší popis pro to, co se v poli dělo, je totální chaos. James Ron však dodává, že vojáci sice vytvořili skryté praktiky, ale ty zůstaly v určitých mezích.¹⁷¹

Jeden z hlavních omylů Izraelské vlády bylo, že nevytvořila organizované jednotky speciálně vycvičené na rozehnutí davů. Mnoho civilních životů by tak bylo ušetřeno. Objevily se snahy použít nesmrtící zbraně. Armáda nejprve používala „hatsatioty“, zařízení, které rozhazovalo štěrky na demonstranty, potom vrtulníky, které rozprašovaly lepkavou barvu na demonstranty, aby mohli být posléze identifikováni a zatčeni. Žádné metody však nevedly k ukončení povstání.¹⁷²

V roce 1988 izraelské komando zavraždilo v Tunisu palestinského vůdce a spoluzakladatele Fatahu Abú Džiháda¹⁷³, který měl značný vliv ve vojenských aktivitách Fatahu. Jeho smrt však nevedla k oslabení odhodlání povstalců. Zlikvidování všech umírněných nacionálních představitelů na okupovaných územích bylo pravděpodobně jedním z hlavních důvodů, proč povstání získalo popularitu. Palestinci totiž cítili, že jediní, na koho se můžou nadále spolehnout, jsou oni sami.¹⁷⁴

8.3 Brutalita běžnou praxí

Neschopnost poradit si s demonstranty vedla k implementaci politiky kolektivního trestu: ničení telefonních a elektrických vedení, uvalení zákazů vycházení ve městech a vesnicích, vyvrácení stromů nebo celých ovocných sadů, které sloužily k ukrytí vrhačů Molotovových koktejlů. O domovních demolicích, které

¹⁷⁰ VAN CREVELD, M., *The Sword and the Olive*, s. 347.

¹⁷¹ RON, J., *Frontiers and ghettos: state violence in Serbia and Israel* [online], s. 161 [cit. 2014-03-06].

¹⁷² COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 62-62.

¹⁷³ Vlastním jménem Chalil Ibrahim al-Wazir.

¹⁷⁴ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 63-64.

nejprve podléhaly povolení ministra obrany, nyní rozhodovali oblastní velitelé.¹⁷⁵ Cílem těchto kolektivních trestů bylo potlačit morálku obyvatel. Nicméně tato opatření jen vyprovokovala další odpor vůči okupačním silám.¹⁷⁶

Ministr obrany schválil systematické používání obušků, které se nakonec staly symbolem represe. James Ron ve své knize píše, že plukovník Eytan, popuzený z ustavičného házení kamenů a protestů, rozdal obušky, aby pobídl vojáky k představě, že jsou spíše policisty než bojovými vojáky. Vojáci však používali obušky tak energicky, že se jim rozbíjely. Plk. Eytan tehdejší důstojníkovi zásobovací služby nařídil rozdat vojákům železné tyče místo obušků.¹⁷⁷ Podle Plk. Eytana jeho rozhodnutí zlomit Palestincům ruce a nohy, nebylo v kontextu tehdejší doby tak zvláštní, jak by se mohlo zdát. Mezi vysokými hodnostmi se hodně mluvilo o nutnosti „rozdrtit“ palestinské demonstrace a zlomit vůli demonstrantů. Mužům, kteří do toho byli zataženi, se lámání rukou a nohou jednotlivým demonstrantům nezdálo mimořádně dramatické.¹⁷⁸ Často tisíce nevinných Palestinců bylo zraněno, někteří doživotně zmrzačeni. Jelikož věznice byly přeplněné a soudy neschopné si poradit s velkým množstvím případů, vojáci obvykle řešili problémy s udržováním pořádku sami tím, že uplatňovali nepsané právo trestat. Palestinci přistiženy při činu nebo pouze podezřeni z házení kamenů byli brutálně zbiti.¹⁷⁹ Častokrát se stávalo, že mladí Arabové byli zatáhnuti za zeď nebo do opuštěných budov a tam systematicky bití.¹⁸⁰

Děti měly odvahu vzepřít se „nejsilnější armádě na Blízkém východě“. Kolektivní ego vojáků a jejich důstojníků utrpělo ránu, což jen zvýšilo jejich násilí a neukázněné chování. Nechali Palestince platit za svou frustraci.¹⁸¹ „Nyní střílejí na nesprávné osoby za nesprávných okolností a nesprávným způsobem; nyní rozdávají rány; nyní ponižují vězně třeba tím, že jim nedovolí vykonat tělesnou potřebu nebo jim přikážou poskakovat na jedné noze a přitom za zpěvu izraelských písní nadávat

¹⁷⁵ Vyvrácení stromů a domovní demolice je taktika původně používaná Brity při potlačování arabského povstání v letech 1936-1939, kterou Izraelci od Britů převzali.

¹⁷⁶ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 64.

¹⁷⁷ RON, J., *Frontiers and ghettos: state violence in Serbia and Israel* [online], 152 [cit. 2014-03-06].

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 64.

¹⁸⁰ SCHIFF, Z.; YAARI, E., *Intifada: The Palestinian-Uprising Israel's Third Front*, s. 151 (dále citováno jako Intifada).

¹⁸¹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 65.

na palestinské vedení; nyní vynalezli důmyslné formy mučení – skupina vojáků používá buldozer k ‘pohřbívání’ chycených demonstrantů (vyšli živí).¹⁸²

Vojenský soudce Emanuel Gross tyto praktiky bez okolků odsoudil, nicméně nadále pokračovaly se souhlasem vrchního velitelství a vlády.¹⁸³ Plk. Eytan zašel tak daleko, že vybral několik pěších čet a dal jim za úkol vtrhnout do dvou palestinských vesnic, vytáhnout z nich podezřelé výtržníky a pak jim rozbít ruce a nohy.¹⁸⁴ Izraelské bezpečnostní síly zatkly tisíce Palestinců. Soudy od bezpečnostních složek vyžadovaly důkaz o účasti zadržených na ilegálních aktivitách. Protože zatčení Palestinci odmítli vůbec cokoli přiznat, vojáci usoudili, že mučení je jediný prostředek, který zatčené donutí k přiznání. Mučení se stalo tématem ostrých debat v Izraeli, než ho izraelský Nejvyšší soud úplně zakázal.¹⁸⁵

8.4 Jestřáb vs. holubice

V podstatě všechna důležitá rozhodnutí byla improvizací: první reakce na povstání a zcela nepřipravené nasazení armádních jednotek na okupovaných územích. Obojí mělo katastrofální a zcela kontraproduktivní efekt.¹⁸⁶ Počet Palestinců zabitých izraelskými silami během prvních dvou let byl docela vysoký, vyšší než v následujících letech (289 v roce 1988 a 285 v 1989, 125 v roce 1990 a 91 v roce 1991).¹⁸⁷ Útoků proti izraelským civilistům ať už na okupovaných územích nebo v Izraeli bylo poměrně málo. Počet zabitých izraelských civilistů začal narůstat v roce 1994 se zahájením sebevražedných útoků.¹⁸⁸

Podle Dr. Samyho Cohena by bylo obětí pravděpodobně více, kdyby se mezi armádními důstojníky nevyskytovaly nějaké celkem umírněné postavy jako například náčelník štábu Dan Šomron a velitel Centrálního velitelství generál Amram Micna. Ariel Šaron je nařkl z toho, že jsou „příliš jemní“ a požadoval tvrdší přístup. Tím zvrátil stereotyp, podle něhož v demokraciích armádní představitelé jsou „jestřábi“ a váleční „štváči“ a civilní vedení je zastáncem míru.¹⁸⁹ Když ministr spravedlnosti Avraham Šarir přišel s návrhem, že bude-li třeba „celé bloky domů mají být

¹⁸² VAN CREVELD, M., *The Sword and the Olive*, s. 347.

¹⁸³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 65.

¹⁸⁴ RON, J., *Frontiers and ghettos: state violence in Serbia and Israel* [online], s. 152 [cit. 2014-03-06].

¹⁸⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 65-66.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 66.

¹⁸⁷ Becelem: http://www.btselem.org/statistics/first_intifada_tables (Update date 2014-03-06).

¹⁸⁸ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 67.

¹⁸⁹ Tamtéž.

zbourány“, generál Micna odsekl: „*Izrael je země, která se řídí zákonem a IDF musí operovat v mezích těchto zákonů.*“¹⁹⁰ Během návštěvy v kibucu v Jordánském údolí si u generála Micny vojáci stěžovali, že nadřízení jim neposkytují dostatečnou podporu, a požadovali, aby směli střílet na útočníky bez ohledu na věk, pohlaví nebo okolnosti. Generál Micna reagoval: „*Ty mi tady navrhuješ, abychom stříleli ženy a děti za házení kamenů? Ano, někdy i kámen může zabít, ale to není důvod k střílení do lidí, kteří je hází. Toto je Izrael, ne Sýrie!*“¹⁹¹ Dan Šomron ho s několika dalšími generály podpořil prohlášením, že řešení intifády není vojenské, povstání je politický problém, který by se měl řešit pouze politickými prostředky.¹⁹²

8.5 Reakce na intifádu

Intifáda byla selháním nejen pro armádu, ale i pro stát. Zatímco Palestinci získali podporu po celém světě, bývalá image Izraele jako „malého národa v nebezpečí“ byla narušena. Izraelci odvedli mnohem lepší práci v diskreditaci sama sebe na mezinárodní scéně a v podkopání důvěry svých nejbližších spojenců v Evropě a USA. Palestinskou radikalizaci doprovodil na sklonku roku 1987 vznik Hamásu, odnože egyptského Muslimského bratrstva.¹⁹³

8.5.1 Projevy nesouhlasu

Intifáda vážně podkopala vojákovu morálku. Případy, kdy vojáci odmítli sloužit - fenomén, který se objevil během libanonské války, byly opět častější. Rezervisté, kteří dokončili služební období, požádali o setkání s izraelským prezidentem Chajimem Herzogem, aby protestovali proti nekončící okupaci, která je vedla k použití nesnesitelného násilí.¹⁹⁴ V armádě bylo těmto „měkkým“ vyčítáno, že „střílí a pláčou“. Jeden voják na tuto výtku reagoval slovy: „*Když jsi zavázán splnit svoji povinnost, která je proti tvému svědomí, proti tvé výchově a tvému pohledu na svět a ty nevíš, zda dokončíš svou misi... není ostuda brečet.*“¹⁹⁵

¹⁹⁰ SCHIFF, Z.; YAARI, E., *Intifada*, s. 135 [cit. 2014-02-25].

¹⁹¹ Tamtéž, s. 153 [cit. 2014-02-25].

¹⁹² COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 67.

¹⁹³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 69.

¹⁹⁴ SCHIFF, Z.; YAARI, E., *Intifada*, s. 156.

¹⁹⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 68 [cit. 2014-02-25].

Debata nad úpadkem etiky v izraelské armádě nabrala nebývalého rozsahu. Podle armádní studie provedené v roce 1995, která unikla do tisku, 72% tázaných vojáků věřilo, že sloužit na okupovaných územích bylo „velmi demoralizující“ a 46% z nich přiznalo, že byli svědky „zavrženíhodných přístupů“ k palestinským obyvatelům.¹⁹⁶ Podrobná studie provedená na Katedře mediálních studií a žurnalistiky na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě odhalila u 22 rekrutů a rezervistů, kteří bojovali v první intifádě, složitější situaci. Někteří z nich schvalovali násilné činy armády, kdežto další část z nich ukázala více ambivalentní, nejednoznačný postoj.¹⁹⁷

V této době vzniklo mnoho občansko-společenských a lidsko-právních organizací. V roce 1988 vznikla izraelská lidsko-právní organizace *Ha-Moked*¹⁹⁸, jejíž hlavním cílem je pomáhat Palestincům z okupovaných území, jejichž práva jsou kvůli izraelské politice porušována.¹⁹⁹ Ve stejném roce byla založena organizace Rabbis for Human Rights, která odkazuje na židovskou tradici lidských práv. Její stoupenci hlásají, že jako Židé jsou povinni protestovat proti jakékoli nespravedlnosti, ať už se děje komukoli.²⁰⁰ 3. února 1989 vznikla apolitická lidsko-právní organizace Becelem, Izraelské informační centrum pro lidská práva na okupovaných územích. Byla založena skupinou prominentních akademiků, advokátů, novinářů a členů izraelské vlády a stala se nejvlivnější lidsko-právní organizací v Izraeli. Monitoruje situaci na palestinských okupovaných územích, informuje o ní politiky a izraelskou veřejnost a podniká kroky k nápravě.

8.5.2 Ruach Cahal²⁰¹

V červnu v roce 1991, kdy *intifáda* vrcholila, generálporučík Dan Šomron, tehdejší náčelník štábu, nařídil generálnímu vojenskému advokátovi Amnonu Strašnovi, aby za spolupráce s náčelníkem pro vzdělávání a s vedoucím důstojníkem pro personalistiku koncipoval nové směrnice chování během povstání. V listopadu 1994 generálporučík Ehud Barak, nástupce Šomrona ve funkci náčelníka štábu,

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 69.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 68.

¹⁹⁸ Centrum pro obranu jednotlivce (anglicky Centre for the Defence of the Individual).

¹⁹⁹ HaMoked: <http://www.hamoked.org/Home.aspx>.

²⁰⁰ Rabbis for Human Rights: <http://rhr.org.il/eng/about/>.

²⁰¹ Hebrejský název pro etický kodex Izraelských obranných sil.

představil dokument s názvem *Ruach Cahal* (The Spirit of the IDF), který o sedm měsíců později odhalil veřejnosti a nařídil jeho okamžité šíření po celém vojsku.²⁰²

Autoři dokumentu sestavili kodex vojenské etiky, který byl mnohem obsáhlejší než etické kodexy jiných armád. V polovině 90. let IDF vlastnily plně autorizovaný dokument předepisující normy, podle kterých se měli vojáci všech hodností chovat.

Rozsáhlý charakter *Ruach Cahal* měl na svědomí především Asa Kašer, profesor filosofie na Univerzitě v Tel-Avivu, jediný civilní člen komise, která byla tvůrcem textu. *Ruach Cahal* ustanovuje pravidla chování pro jednotky IDF ne pouze ve vztahu k jejich nepřátelům, civilistům a vojákům, ale i ve vztahu k jejich kamarádům na bitevním poli i mimo něj, k jejich vládě a širší veřejnosti, a to jak v aktivní a rezervní službě, tak i ve výslužbě. Navzdory Kašerovu profesionálně-akademickému zájmu o filosofické podchycení vojenské etiky, *Ruach Cahal* se záměrně vyhýbá těžko srozumitelným/nejasným pojednáním o normách slušného chování, které nařizují/stanovují humánnost ve válce. Etický kodex uvádí seznam jedenácti hodnot a třiceti čtyř dodatečných norem. Nicméně výsledek je poněkud těžkopádný/nešikovný.²⁰³

V úvodu se mimo jiné dočteme, že hodnoty a normy dokument čerpá ze tří tradic: Na prvním místě je tradice židovského lidu napříč generacemi. Následuje tradice Státu Izrael, jak je to vyjádřeno v jeho demokratických principech, zákonech a institucích. Jako třetí zdroj je uvedena tradice Izraelských obranných sil a jejich bitevní dědictví. Úvod je zakončen odstavcem, v němž autoři nabádají k vytvoření správné rovnováhy mezi povinnostmi splnit úkol a zvítězit v boji na jedné straně a povinnostmi dodržet hodnoty a normy *Ruach Cahal* na straně druhé.

Po úvodu následuje rozpis jedenácti konkrétních hodnot, které zahajuje hodnota s názvem „Vytrvalost“ (*devekut ha-mesima*), která začíná slovy: „Voják bude bojovat a jednat s maximální odvahou nehledě na jakákoli nebezpečí a překážky na jeho cestě...“²⁰⁴ Řazení a text této hodnoty podepírá přednost provedení mise před vším ostatním. Následující hodnoty jsou jednoduše uspořádány abecedně (v hebrejském jazyce): zodpovědnost, poctivost, osobní příklad, lidský život, čistota zbraní, profesionalita, disciplína/kázeň, loajalita, reprezentace, kamarádství.

²⁰² COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 136.

²⁰³ Tamtéž, s. 137.

²⁰⁴ The Spirit of the IDF, s. 5.

Hodnotou „čistota zbraní“ Ruach Cahal rozumí: „Voják použije svoji zbraň a svoji sílu k přemožení nepřítele pouze do žádoucí míry a uplatní sebekázeň, aby předešel zbytečné újmě na lidském životě, těle, cti a vlastnictví. Čistota zbraní u vojáků IDF znamená ukázněnost v užití jejich zbraní a síly při plnění mise, bez zbytečné újmy na lidském životě, těle, cti a vlastnictví, ať už vojáků nebo civilistů (zvláště těch bezbranných) během války a bezpečnostních operací, a také během období míru a klidu“.²⁰⁵

Třicet čtyři dodatečných norem (základních principů), které následují a které jsou rozděleny na sekce A až E, podávají explicitní příklady, jak by měly být výše uvedené hodnoty realizovány v souvislosti s různými situacemi. Čtvrtý princip v sekci „Během vojenské služby“ nařizuje: „*Voják bude při střetu s nepřítelem připraven nasadit svůj vlastní život a zachránit lidský život (do nezbytné míry), ale udělá všechno možné, aby v jakékoli další činnosti svůj život a život svých kamarádů ochránil.*“²⁰⁶ Dále kodex nabádá: „*V oblastech pod kontrolou IDF bude voják jednat s nepřátelskými vojáky a civilisty v souladu s literou zákona a s duchem válečného práva a pouze v mezích svých povinností.*“²⁰⁷

Kašer netvrdí, že obsah textu *Ruach Cahal* je originální. Trvá na tom, že tento dokument neříká nic nového, jeho účelem bylo shrnout principy chování, které už byly v tradičním diskursu IDF zakořeněny. Dokument všeobecně uznávané normy pouze formuluje více systematicky, než tomu bylo doposud. Tvzení této kontinuity je však v rozporu s novotou, která se objevila v podobě morálních výzev příznačných právě pro intifádu - problém rozlišit bojovníky od civilistů. Narážka na historičnost se nepochybně vztahovala na principy „sebeovládání“ (*havlaga*) a „čistota zbraní“ (*tohar ha-nešek*), které razili vůdci labouristických sionistů během arabské revolty v letech 1936-1939. Jenomže do 90. let odkazy IDF na tyto zdroje výrazně zeslábly.²⁰⁸

Dokonce i mezi kvalifikovanými právníky a pedagogickými odborníky princip „čistota zbraní“ (*tohar ha-nešek*), kdysi chápaný jako evidentní pevný bod (kotva naděje) etického diskursu IDF, se stal předmětem sporu. Podle jedné soudobé zprávy strávili izraelští vojáci během důstojnického výcviku hodiny dohadováním se, jak zvládnout/řešit konkrétní případy. Pro pozemní jednotky byla dilemata, která vyvstala s propuknutím nečekané formy násilí, obzvláště kritická. Přesto až do

²⁰⁵ Tamtéž, s. 6.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 8.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 9.

²⁰⁸ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 138-139.

začátku 21. století IDF neposkytly většině svým vojákům včetně velitelů formální poučení o mezinárodně uznaném právu ozbrojeného konfliktu, ani je neseznámily s elementárním úvodem k ustanovením Ženevských úmluv z roku 1949, jejichž stoupencem je Izrael od roku 1951. Zpočátku i zájem veřejnosti o taková témata byl ojedinelý. Pozornost se zaměřila pouze na ty nejzávažnější případy přečinů vojáků.²⁰⁹

8.6 Konec dobrý?

Do roku 1992 vojenský soud vznesl obvinění proti 241 jednotlivcům (z toho proti 54 důstojníkům, 183 řadovým vojákům a čtyřem civilistům zaměstnaných IDF) převážně z neoprávněného užití zbraní, krutosti vůči palestinským civilistům, krádeží nebo ničení soukromého vlastnictví. I přes enormní nátlak vysokých důstojníků IDF na soudní systém bylo 194 obviněných nakonec shledáno vinnými.²¹⁰ Valná většina odešla s mírným trestem – s převelením, pokáráním, odebráním hodnosti a pokutami symbolické částky. Pár jich bylo odsouzeno k odnětí svobody, ale zdá se, že nikdo z nich si neodseděl ve vězení celý trest, protože trest byl zastaven nebo zmírněn.²¹¹ Brigádní generál Amnon Strašnov, který v kritických letech 1986-1991 vykonával funkci generálního vojenského advokáta, opakovaně varoval Generální štáb, že morální zdraví IDF je ohroženo.²¹²

V září 1993 byla na trávníku Bílého domu podepsána dohoda z Oslo (deklarace principů). Tato dohoda zvedla mezi izraelskými stoupenci míru vlnu optimismu, ale narazila na odpor izraelské pravice a nacionalistů a religiózních osadníků. Proti dohodě stály i nejradiálnějši skupiny - Hamás a Islámský džihád - které se snažily postihnout dohodu pácháním sebevražedných útoků na Izrael počínaje rokem 1994. Pět let po podepsání dohody žádná ze stran svědomitě neplnila své závazky. V červenci 2000 v Camp Davidu se prezident Bill Clinton pokusil zahájit vyjednávání směrem ke konečnému urovnání konfliktu. Jenomže druhá intifáda a nekonzistentní politika ze strany vysokých představitelů obou stran jeho úsilí ohrozila.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 143.

²¹⁰ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 144.

²¹¹ VAN CREVELD, M., *The Sword and the Olive*, s. 349.

²¹² COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 144.

9 DRUHÁ INTIFÁDA A POTÉ

Druhá intifáda neboli intifáda al-Aksá vypukla jako lidové povstání, které asi po dvou měsících na sebe vzalo podobu více organizovaného a institucionalizovaného konfliktu, ve kterém proti sobě bojovali palestínští aktivisté a izraelská armáda. Téměř od úplného začátku se ozbrojenci záměrně skrývali v davech Palestinců, odkud následně stříleli. Odvetné údery IDF byly razantnější než kdykoli předtím a většinou podniknuty bez uvážení. Kromě návratu ke starým praktikám jako byla administrativní zatýkání a cestovní omezení, která se během druhé intifády používala ještě s větší intenzitou, se IDF uchýlily i k domovním demolicím a deportacím, které byly od roku 1995 zastaveny. Byla přidána řada nových opatření: cílené zabíjení, ničení palestínské infrastruktury, drobné výpravy speciálních jednotek s cílem zatknout podezřelé, na které ukázala bezpečnostní služba Šabak²¹³, příležitostně také nájezdy do měst, která jsou pod formální kontrolou Palestínské samosprávy (do Nábulusu a Jeninu v roce 2002, do Gazy v červnu 2006), a prodloužené blokády celých oblastí.²¹⁴

IDF byly opět pranýřovány za své brutální chování. Objevila se i obvinění ze spáchání masakrů, zvláště během operace „Obranný štít“ v Džanínu v roce 2002. V samotné izraelské společnosti zastánci míru kritizovali armádu za ztrátu veškeré lidskosti.²¹⁵ „Zabíjení nevinných lidí se postupně stalo normou a tato norma má sloužit k dosažení cíle: zbavit jiné lidi svobody a lidských práv,“²¹⁶ tvrdí Zeev Sternhell, historik a profesor na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě a vedoucí postava izraelského hnutí *Šalom Achšav* (Peace Now)²¹⁷. Samy Cohen přiznává, že odpověď IDF nebyla vždy přiměřená. Spíše naopak. V mnoha případech se armáda dopustila násilí bez ospravedlnění potřebou zajistit bezpečnost. Hněv, frustrace a neschopnost porazit radikální skupiny dohnaly armádu k reakcím čiré

²¹³ Šabak je akronymem vzniklým z *Šerut ha-Bitachon ha-Klali* - Všeobecné bezpečnostní služby - izraelské vnitřní tajné služby dříve známé pod názvem *Šin Bet*. Spadá pod ministerstvo obrany.

²¹⁴ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 149.

²¹⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 73.

²¹⁶ Citováno Cohenem z Cypel, S., *Les Emmurés: La société israélienne dans l'impasse* (2005) v tamtéž, s. 73.

²¹⁷ Hnutí Peace Now bylo založeno v roce 1978 během izraelsko-egyptských mírových rozhovorů. V momentě, kdy se zdálo, že rozhovory krachují, 348 důstojníků ze záloh a vojáků z izraelských bojových jednotek uveřejnilo otevřený dopis izraelskému premiérovi. V něm vyzývají vládu, aby udělala vše pro to, aby tato šance na mír nebyla ztracena. Peace Now. Dostupné z WWW: <http://peacenow.org.il/eng/content/who-we-are>.

pomstychtivosti, jakými například bylo zničení několika domů a jaderné elektrárny v Gaze v odvetě za únos desátíka Gilada Šalita²¹⁸ militanty z Hamásu v červnu 2006. Přesto však Cohen považuje prohlášení „zabíjení nevinných lidí se postupně stalo normou“ za přehnané a dodává, že ve skutečnosti je situace mnohem složitější, než jak je prezentována lidsko-právními aktivisty.²¹⁹ Nešlo tu totiž jen o zavedení pořádku. Pro IDF to byla také otázka ochrany životů a ochrany sebe samých. V průběhu čtyř let bombové útoky zabily téměř tisíc izraelských civilistů. Jednalo se o největší záplavu terorismu, jakou kdy Izrael zažil. Život vojáků je během takové války permanentně v ohrožení. Nepřítel je všude a nikde, což vojáky nevyhnutelně znervózňuje a nutí je být připraveni stisknout spoušť při nejmenší pohotovosti.²²⁰ Otázkou tedy je, zda za tak náročných okolností IDF užily násilných prostředků, které mají k dispozici, způsobem, který je považován za legitimní a přijatelný v rámci principů lidských práv a humanizace.

9.1 Kořeny povstání

Považovat Šaronovu návštěvu Chrámové hory 28. září 2000 za roznětku druhé intifády není zcela správné. Příčiny druhé intifády jdou mnohem hlouběji. Vzájemná důvěra mezi dvěma odpůrci, která nikdy nebyla valná, se mezi léty 1993-2000 zhoršovala. Konkrétní události, které se odehrály během tohoto období, vedly k novému povstání.

Dohody z Oslo nezlepšily životní podmínky Palestinců, jak se očekávalo. Osady se i po podepsání dohod nadále rozrůstaly. Na nových místech osady nevznikaly, ale docházelo k značnému rozšiřování těch stávajících. Armáda byla stále všudypřítomná kromě oblasti A, která byla předána Palestinské autonomii. Checkpointy zavedené během první intifády nebyly odstraněny. Vyvlastňování půdy a výstavba ve Východním Jeruzalémě pokračovala. Prakticky nepropustná bariéra obehnala pásmo Gazy. Byly stavěny obchvatové silnice, které umožňovaly osadníkům pohybovat se z místa na místo, aniž by museli projíždět autonomním palestinským územím.²²¹ IDF, odpovědné za vojenské operace, dobře sledovaly palestinské vedení, ale nevšímalý si dalších procesů – sociálních, ekonomických a

²¹⁸ 18. října 2011 byl propuštěn na svobodu výměnou za 1027 palestinských vězňů.

²¹⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 75.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž, s. 76.

dokonce politických. IDF nevěnovaly dostatečnou pozornost převažující náladě mezi mladší generací lídrů OOP, kteří byli nespokojení s tehdejším vedením hlavně kvůli zkorumpovanosti a smířlivé politice vůči Izraeli. IDF nenaslouchaly stížnostem na nelepšící se situaci po podepsání dohod z Oslo.²²² Navíc už od té doby byly vinou řady násilných incidentů izraelsko-palestinské vztahy narušovány.

Jednou z nejzávažnějších událostí byl zářijový incident z roku 1996. Nedávno zvolený premiér Benjamin Netanjahu schválil archeologické vykopávky v hašmonejském tunelu u Zdi nářků v Jeruzalémě. Nedbal rozhodnutí rabínských vládních úřadů, které byly proti jakýmkoli vykopávkám, protože záležitost byla pro Palestince extrémně citlivá. Jásir Arafat vnímal vykopávky jako zločin proti muslimské víře a svolal masovou demonstraci, která vyprovokovala střety, při nichž bylo zabito téměř 70 Palestinců a 16 izraelských vojáků a policistů. Tuto konfrontaci armáda uvádí za výstražné znamení palestinské touhy po úderu.²²³

Mnoho vysokých důstojníků věřilo, že jakýkoli palestinský pokus o odplatu musí být potlačen v zárodku. Klíčovou záležitostí bylo pro ně obnovit „zastřehující potenciál“ Izraele.²²⁴ V zemi obklopené nepřátelskými sousedy, která kvůli zajištění svého přežití zcela závisí na armádě, je zastrašovací schopnost armády základním pilířem její strategie. Její zpochybnování se rovná „existenciální hrozbě“ Izraele.²²⁵ Palestinci musí být zbaveni iluze, že IDF byly těžkou zkouškou v Libanonu oslabeny a musí si uvědomit, že skrze násilí od Izraele nic nezískají. Armádní přístup převažoval, ale trpěl kolektivním stereotypním pohledem na věc, který zadusil jakýkoli nesouhlas a pochybnost. Například major Jaron Nir, mladý zástupce velitele na Válečné škole pro velitele IDF, položil později otázku, kterou se nikdo neodvážil vyslovit: Je správné prezentovat postoj Palestinců za jednotlivostí? [...]. Proč ignorujeme hojné důkazy, že mezi Palestinci existuje celá řada názorů, a místo toho se soustředíme pouze na ty, které volají po zničení Izraele? [...]. Podobné hlasy jako Nirův byly však rychle zatlačeny do pozadí.²²⁶ Nakonec to byla politická vrstva, kdo nesl zodpovědnost za politiku prováděnou IDF během intifády, ale moc dominantního tábora a jeho kontrola nad vytvářením a šířením informací o vojenské bezpečnosti

²²² PERI, Y., *Generals in the Cabinet room: How the Military Shapes Israeli Policy*, str. 244 [dále citováno jako *Generals in the Cabinet room*].

²²³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 77.

²²⁴ *The Israeli-Palestinian conflict: from conflict resolution to conflict management* [online], s. 81.

²²⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 78.

²²⁶ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, s. 245.

vedly k tomu, že média hegemonický pohled přijala, a proto izraelská veřejnost znala pouze jeden přístup, aniž by věděla o existenci jiného.²²⁷

9.2 Vypuknutí

V den své návštěvy Chrámové hory se Šaron vyvaroval vstupu do mešity a třenic mezi policí a demonstranty, kteří se shromáždili na promenádě, nevedla k žádnému většímu incidentu. O den později - v den modlitby - svolal Fatah obrovské shromáždění, kterého se účastnilo dvacet tisíc Palestinců.²²⁸ Mládežnické hnutí Fatahu Šabiba nahromadilo tisíce projektilů. Po modlitbě začali demonstranti vrhat železné tyče, kameny a Molotovovy koktejly na policii a na náměstí Zdi nářků, kde se židovští věřící sešli k modlitbě. Police vpadla na promenádu a střílela gumové projektily. Sedm Palestinců přišlo o život a stovky jich utrpělo zranění. Tady má eskalace svůj počátek.²²⁹ V pásmu Gazy rovněž vzplanulo násilí a došlo k přestřelkám mezi Palestinci a izraelskými vojáky. Palestinská policie, která měla davy Palestinců dostat pod kontrolu, střelbu opětovala.

Izraelští Arabové způsobili 1. října vážné nepokoje, na které izraelská policie reagovala palbou. Ta měla za následek třináct mrtvých výtržníků. Tento incident obnovil nepřátelství na Západním břehu. Stovky věrných obsadily Josefův hrob v Nábulusu, židovskou enklávu uprostřed palestinského území, a zabránily evakuaci zraněného člena izraelské hraniční stráže palestinskou policií. Zraněný nakonec po pár hodinách svým zraněním podlehl. Izraelskou armádu a veřejnost zachvátila vlna emocí, protože u Izraelců není zvykem opustit raněné. Tato událost názorně ukázala neefektivitu palestinské policie. Izraelské bezpečnostní složky si uvědomily, že už déle nemůžou počítat s její pomocí. To potvrdil incident z 12. října, kdy byli dva izraelští vojáci v civilu, kteří se zasekli v Ramalláhu, zadrženi palestinskou policií a odvezeni na policejní stanici. Tam potom vtrhl dav, který vojáky zlynčoval a ubité vyhodil z okna, zatímco palestinská policie stála opodál.²³⁰ Premiér Ehud Barak

²²⁷ Tamtéž, s. 246.

²²⁸ Ráno ve stejný den byl zastřelen izraelský hraniční strážce palestinským policistou. Oba muži byli členové spojené izraelsko-palestinské hlídky zřízené v návaznosti na dohody z Oslo. COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 79.

²²⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 79.

²³⁰ Tamtéž, s. 80. Marek Čejka uvádí, že palestinská policie se snažila zjednat pořádek, avšak marně. ČEJKA, M., *Dějiny moderního Izraele*, s. 274.

zareagoval prudce. „Toto je Blízký východ, ne Švýcarsko! Tentokrát draze zaplatí. Budeme je bombardovat od Džanínu po Džabalíji,“ údajně zvolal na meetingu.²³¹

9.3 Intifáda mění podobu

Intifáda se pomalu zbavovala svého lidového aspektu a přetvářela se do podoby ozbrojeného konfliktu. Palestinská samospráva neučinila žádné kroky k tomu, aby zpacifikovala své lidi a ukončila demonstrace. Izrael na druhou stranu provedl odvetný úder s nebývalou silou a prostředky. Palestinská organizace Fatah a její vojenské křídlo Tanzím se zaměřily na útoky proti IDF a osadníkům na okupovaných územích. Útoky byly rovněž prováděny „nekontrolovatelnými jednotlivci“. V listopadu 2000 se zmobilizovalo hnutí Hamás a zahájilo sebevražedné útoky na okupovaných územích i uvnitř Izraele. Radikální islámské organizace usilovaly o zabránění možnosti nějaké dohody a volaly po vyhnání všech Izraelců z území.²³²

Už od začátku si vojenští důstojníci kladli za cíl vymýtit terorismus a porazit ozbrojené skupiny, aniž by vzali v úvahu celkové aspirace lidí vystavených třicetileté okupaci a frustrovaných z bídných výsledků dohod z Oslo.²³³ Raná fáze konfliktu s Palestinci znamenala pro IDF relativní neúspěch. Armáda reagovala vášnivým nepřiměřeným způsobem, posedlá představou pošpinění své image a neschopná najít rovnováhu mezi bojem proti ozbrojencům a ohleduplností vůči životům nebojujících.²³⁴ Nepřiměřená odpověď armády v prvních měsících povstání podnítila na palestinské straně cyklus násilí, které už nemohla zvládnout.

IDF šly do intifády bez předvídavosti, protože se takový rozsáhlý konflikt neočekával. IDF se nesnažily obyvatele pobídnout k tomu, aby se od ozbrojených skupin distancovali. Když ozbrojenci střílí zpoza davu demonstrantů, není rozhodně snadné zabít bojovníky a ušetřit nebojující. Nicméně v mnoha případech vojáci použili zbraně nepřiměřeným způsobem.²³⁵ Do konce října 2000 bylo zabito 141 a zraněno 500 Palestinců; během listopadu a prosince jich bylo zabito 186 a v prvním čtvrtletí roku 2001 pak 82.²³⁶ Armáda věřila, že silná reakce byla nezbytná, že rychlá

²³¹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 80.

²³² PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 247.

²³³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 91.

²³⁴ Tamtéž, s. 89.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ *The Israeli-Palestinian conflict: from conflict resolution to conflict management* [online], 75.

a tvrdá odvěta proti ozbrojeným skupinám postačí k zastavení povstání. Náčelník štábu Šaul Mofaz nezastával strategii ústupků, deeskalace a postupného navrácení ke klidu, ale strategii rozdrčení povstání. Záměrem nepřiměřené reakce IDF nebylo jen zkrocení konfliktu, ale také přinutit Palestince ke kapitulaci.²³⁷

9.4 Diplomacie a příležitostně válka

S chováním armády je spjata fundamentální neshoda, která panovala mezi IDF a předsedou vlády. Po neúspěšné konferenci v Camp Davidu v červenci 2000 vyjednávání mezi izraelskou vládou a Jásirem Arafatem pokračovalo. Premiér Ehud Barak doufal, že kompromisu dosáhne před následujícími volbami v Izraeli. Vypuknutí intifády jeho úlohu zkomplikovalo. Barak si nemohl dovolit diplomatické selhání nebo zhoršení úrovně bezpečnosti, proto nařídil, aby represálie byly „cílené a umírněné“.²³⁸ Velitelé pozemních sil se stále více ujímali osobních iniciativ, které byly v rozporu s vládní politikou. Vojenský poradce izraelského premiéra Gilead Šer přiznal, že se některé závazky a rozhodnutí, které premiér učinil vůči Palestincům a převedl armádě prostřednictvím svého vojenského tajemníka, „vypařily“.²³⁹

V první fázi povstání generál Moše Jaalon nehodlal vyhovět jakémukoliv požadavku na zmírnění ekonomické blokády a ulehčit tak životní situaci palestinským civilistům. Zákazem vývozu ovoce a zeleniny z pásma Gazy zamýšlel zlomit nepřítele. Když důstojníci z vojenské jednotky zřízené pro pomoc palestinským civilistům s každodenními těžkostmi namítli, že hlad a zoufalství podněcuje terorismus, generál Jaalon si stál za svým. Ministr Amnon Lipkin-Šahak, bývalý náčelník Generálního štábu, jednání armády odsoudil - „politika kolektivního trestu“ ještě více rozhněvává Palestince, navíc je to program vytvořený armádními vedoucími představiteli, kteří ignorují pokyny a záměry politického vedení.²⁴⁰

9.5 Přílišný vliv armády?

Získaly IDF nad izraelskou politikou „přílišnou“ moc a je vláda neschopná vnutit generálům svoji vůli? V izraelské armádě měli generálové určitě větší politickou moc, než generálové v jiných demokratických zemích. Ve veřejné diskuzi hrají - na

²³⁷ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 82.

²³⁸ Tamtéž, s. 83.

²³⁹ Tamtéž, s. 83-84.

²⁴⁰ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 84.

rozdíl od generálů mnoha evropských zemí - důležitou roli. Izraelská armáda je u obyvatelstva značně populární, neboť IDF jsou vnímány jako poslední bašta proti zničení Izraele. Generálové jsou respektované postavy a předpokládá se, že po návratu do civilního života obsadí nějaký post ve vládě. Jsou u veřejnosti více v oblibě než politici často zdiskreditovaní svými skandály. Přesto však nejsou jednolitým sborem nebo uzavřenou kastou.

Případy, kdy armáda otevřeně neuposlechla politickou autoritu, jsou v Izraeli vzácné.²⁴¹ Žádný z velkých izraelských armádních lídrů nepopřel princip podřazenosti armády politické vrstvě. Úroveň kontroly civilní vlády nad armádou závisí více na kvalitě politických vedoucích představitelů, než na armádním vedení. Armáda bezpochyby má značný vliv, ale v důležitých strategických diskuzích vláda svoji vůli prosadí. Civilní autority nikdy neponechaly rozhodnutí o použití vojenské síly zcela na armádě. Bývalí generálové sice zastávají důležité vládní pozice, ale zkušenosti dokazují, že jakmile jsou u politiky, chovají se jako plnohodnotní státníci.²⁴² Historie státu je plná případů, kdy byl premiér nebo ministr obrany v rozporu se svým náčelníkem Generálního štábu, a armádní představitel se vždy nakonec podvolil.²⁴³

Ehud Barak chtěl být premiérem míru a bezpečnosti zároveň. Někdy nařídil zachovat zdrženlivost a jindy vydal rozkazy, kterými udělil velitelům pozemních sil „více svobody v rozhodování“. Politicky oslabený Barak nebyl schopen se rozhodnout a nalézt správný kompromis mezi bezpečností a mírem. To vyvolalo nesprávný dojem, že „to byla armáda, kdo rozhodoval“, zatímco politická vrstva se nebyla schopna rozhodnout.²⁴⁴

9.6 Ariel Šaron u moci

6. února 2001 byl zvolen premiérem Ariel Šaron. Násilí pokračovalo s novou prudkostí.

V počáteční fázi povstání se Arafat snažil pokračovat ve vyjednávání s Izraelem, nicméně v polovině roku 2001 už zaujímal jiný postoj. Eskalace násilí ho

²⁴¹ Tamtéž, s. 85-86.

²⁴² Tamtéž, s. 86.

²⁴³ Například když v roce 1993 začaly rozhovory v Oslo, Jicchak Rabin o nich izraelské generály neinformoval. Teprve až byly dohody podepsány, byli armádní představitelé k vyjednávání s Palestinci vpuštěni. COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 86-87.

²⁴⁴ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 88-89.

vedla k přijetí radikálnějšího přístupu podobnému tomu, který zastávaly militantní palestinské organizace. IDF pro změnu chtěly rozšířit vojenské akce proti palestinským organizacím včetně Palestinské samosprávy. Počátek nového období v izraelsko-palestinské konfrontaci znamenaly události v USA z 11. září 2001.²⁴⁵ Arafat usoudil, že vzhledem k boji proti mezinárodnímu teroru, který zahájily USA, musí jasně rozlišit boj Palestinců od boje skupin, jako jsou například al-Káida a Hizballáh, na které USA pohlíží jako na teroristické organizace. Proto se Arafat pokusil násilí omezit, avšak neúspěšně – islámské palestinské organizace už neměl pod kontrolou. Izraelská vláda naopak dala vojenským operacím více volnosti, protože cítila, že Arafatova moc je na sestupu.²⁴⁶

V březnu 2001 se přihnala vlna sebevražedných útoků v centrech izraelských měst. Do konce roku přišlo o život při různých útocích kolem dvou stovek Izraelců. V roce 2002 to byl více než dvojnásobek.²⁴⁷ Zesílily útoky proti vojákům a osadníkům. Náčelník štábu Mofaz připravil armádu na krátkou a rozhodující konfrontaci s ozbrojenými skupinami. Armáda však brzy zjistila, jak neúčinné je užití vojenské mašinérie v kontextu asymetrického konfliktu.²⁴⁸ Změna politického vedení a vzkvétající terorismus vedly k přijetí nové politiky – „pokračujícího nepřetržitého nátlaku“. Byly podniknuty útoky proti infrastruktuře a postům velení Palestinské samosprávy – bez zpochybnění její suverenity v oblasti A – jejichž cílem bylo donutit ji bojovat proti terorismu.²⁴⁹ Politika nátlaku zasáhla i civilní obyvatelstvo. IDF zvýšily počet checkpointů, obklíčení a zákazů vycházení. Domy, které ukrývaly aktivisty, byly často zbourány a stromy využívané aktivisty k úkrytu vyvráceny. Ariel Šaron vyvíjel silný nátlak na armádu, aby ji vyburcoval. Mnoho důstojníků mělo dojem, že premiér je mimo realitu 21. století. Zdálo se, že dychtí po bitvě, ale nové techniky válčení mu unikají.²⁵⁰ Mezi ním a více umírněnými elementy v armádě, jakým byl například generál Jicchak Ejtan, velitel Centrálního velitelství, panovaly rozepře. Námitky umírněných, kterých stejně nebylo mnoho, Šaron rychle zchladil.

Armádní velitelé byli rozděleni. Generál Mofaz schvaloval tvrdou linii doporučenou Arielem Šaronem. Na schůzi s veliteli praporu nabádal přítomné k větší agresivitě v boji proti Palestincům a jejich ozbrojeným silám. Generál Jicchak Ejtan,

²⁴⁵ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 247.

²⁴⁶ Tamtéž, str. 248.

²⁴⁷ Israel Ministry of Foreign Affairs: <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Terrorism/Pages/default.aspx>.

²⁴⁸ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 94-95.

²⁴⁹ *The Israeli-Palestinian conflict: from conflict resolution to conflict management* [online], 84-85.

²⁵⁰ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 96.

který se schůze zúčastnil, si vzal tyto důstojníky stranou a požádal je, aby nebrali Mofazovy instrukce doslova, že momentálním rozkazem je nevyprovokovat incident s palestinskou policií,²⁵¹ ale důstojníci stejně postupně vstřebali pohled vštěpovaný premiérem a generálem Mofazem. Byl vytvořen nový rámec norem a psaných i ústních instrukcí, které dávaly vojákům větší volnost v akcích. Tyto kroky se samozřejmě nevyhnuly ostré kritice od společnosti. Odezva na sebe nenechala dlouho čekat.

9.7 Média

Kromě deníku *Haarec* a hrstky novinářů izraelská média stála zpočátku na straně izraelské vlády a přijímala verzi událostí tak, jak ji prezentovali mluvčí IDF. Vyprávění Palestinců nebo jejich pohled na věc média většinou ignorovala. Postupem času se příběhy a zprávy, které podporovaly kritiku mířenou proti operacím IDF na územích, vyskytovaly častěji. Opakující se popírání takových zpráv mluvčími IDF zapříčinilo jak u mezinárodních, tak i u izraelských novinářů pokles důvěry, kterou vkládali do zpráv v podání mluvčích IDF.²⁵²

9.8 Lidsko-právní hnutí a organizace

Izrael pociťoval útoky jako válku, ve které bylo v sázce přežití státu. Území Izraele bylo v letech 2001-2004 zaplaveno vlnou bombových útoků, které vedly k tomu, že izraelská společnost ze strachu z terorismu v drtivé většině podpořila tvrdou linii protiteroristické politiky a akceptovala drastická opatření i za cenu ztrát životů na palestinské straně.²⁵³ Terorismus podkopával mírová hnutí. Mnoho levicových aktivistů přešlo k pravici. Míroví aktivisté byli šokováni, když viděli, že Palestinci, s nimiž předtím bok po boku vedli kampaně, se účastnili útoků proti Izraelcům.²⁵⁴ Nicméně tento obrat k pravici nevedl k úplnému vymizení protestních reakcí. Na scéně se objevila nová hnutí. Ozývaly se hlasy, které tvrdily, že ochota podřídit

²⁵¹ Tamtéž, s. 97.

²⁵² PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 178.

²⁵³ Průzkum z června 2002 ukázal, že pouze 29% dotazovaných Izraelců zastávalo názor, že IDF by měly při plánování vojenských operací na prvním místě zvážit možnost ublížení palestinským civilistům; 44,5% respondentů uvedlo, že tato možnost by měla ovlivnit plánování; 24% dotazovaných se vyjádřilo, že tato možnost by neměla mít na plánování žádný vliv. MERARI, A., *Israel Facing Terrorism*, s. 229.

²⁵⁴ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 129.

vojenské zřetele morálním hodnotám hluboce poklesla. I když počet odpíračů vojenské služby zůstal nízký v poměru k celkovému počtu vojenských sil, jejich protest ukázal rostoucí problém mezi IDF a občanskou společností. V lednu 2001 skupina izraelských židovských žen zformovala hnutí *MachsomWatch*, aby podávala svědectví o každodenním utrpení Palestinců na checkpointech. Zprávy z pozorování zveřejňují na webových stránkách machsomwatch.org. O rok později 51 důstojníků a rezervních vojáků, kteří vytvořili organizaci *Courage to Refuse* (*Ha-Omec Lesarev*), oznámilo, že odmítají sloužit na okupovaných územích a účastnit se války proti Palestincům. Svůj postoj vyjádřili v otevřeném dopise adresovaném ministru obrany, který byl zveřejněn v izraelském deníku *Haarec*. V dopise prohlašují, že budou nadále sloužit v IDF v misích, které slouží pro obranu Izraele, avšak nebudou se účastnit okupačních misí a útisku, které tomuto účelu neslouží.²⁵⁵ Počet podpisů pod tímto prohlášením rapidně rostl. Během dvou měsíců bylo napočítáno 571 podpisů.²⁵⁶ Přes 280 signatářů bylo stíháno u vojenského soudu a uvězněno až na dobu 35 dnů.²⁵⁷ Vzhledem k relativně nízkému počtu mohly IDF tvrdit, že odmítnutí sloužit bylo bezvýznamnou záležitostí. Jenže i ti, kteří toto prohlašovali, docela dobře věděli, že pod povrchem existoval ohromný masový protest a nesouhlas, zvláště v té části civilní společnosti, odkud pocházely rezervní síly.²⁵⁸ Mezi vrchním velením panovaly vážné obavy, protože tito odpírači nepocházeli z okrajových skupin, jako tomu bylo u předešlých „refusníků“, ale spíše ze společenských kruhů a skupin považovaných v Izraeli za mainstreamové. Hlásili se k politickému středu a patřili do vyšší sociální třídy. Byli absolventy prestižních škol a sloužili v elitních jednotkách.²⁵⁹ V roce 2004 založili rezervisté IDF po svém návratu ze služby v Hebronu a okolí organizaci *Breaking the Silence* (*Šovrim Štika*). Ti tvrdí, že prodloužený konflikt efektivně otupuje citlivost jednotlivce a chování, které bylo kdysi považováno za výjimečné, se stává běžnou praxí.²⁶⁰

²⁵⁵ Courage to Refuse. Dostupné z: http://couragetorefuse.org/english/combatants_letter.asp.

²⁵⁶ K datu 1. 4. 2014 čítá 623 podpisů.

²⁵⁷ Courage to Refuse. Dostupné z: <http://www.couragetorefuse.org/english/movement.asp>.

²⁵⁸ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, s. 187.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 188.

²⁶⁰ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 150. Výborná studie o *Breaking the Silence* je: GRASSIANI, Erella. The Phenomenon of *Breaking the Silence* in Israel: „Witnessing“ as Consciousness Raising Strategy of Israeli Ex-combatants. In BAARDA, Th. A. van; VERWEIJ, D. E. M. (eds.). *The moral dimension of asymmetrical warfare: counter-terrorism, democratic values and military ethics*. Leiden: Martinus Nijhoff, 2009. xi, s. 247-259. ISBN 978-90-04-17129-9.

10 ROLE IZRAELSKÉHO NEJVYŠŠÍHO SOUDU²⁶¹

Soud byl v několika případech požádán o radu v záležitostech souvisejících s válkou, ať už ohledně legitimacy jistých užití zbraní a operačních metod, chování vojáků na územích nebo ohledně povahy rozkazů, které vojáci dostávají od svých velitelů. Soud tak ustoupil z linie dlouhodobého soudního nezasahování do záležitostí souvisejících s obranným establishmentem.²⁶² V době války, obzvláště v případě války čtvrté generace, se soudní systém obvykle řadí k linii politického diktátu. Nicméně když začala intifáda, Nejvyšší soud v Izraeli se spoléhal na postoje prezentované experty v oblasti bezpečnosti. Když se právníci IDF snažili přesvědčit izraelský Nejvyšší soud, že operace IDF můžou být ospravedlněny specifičností situace vytvořené vleklým terorem, soud tento argument z větší části přijal, čímž pokračoval ve své tradici racionalizovat všechny kontroverzní akce izraelských představitelů. Nicméně jeho vyhovění nebylo tentokrát automatické.²⁶³ V několika případech vznesl námitky proti rozhodnutí obranného establishmentu. Například v případě stavby bezpečnostní bariéry vybudované na palestinských územích v červenci 2004.

Přes nevoli IDF soud zakázal taktiku „lidských štítů“, která byla armádou poprvé použita během operace „Obranný štít“ v dubnu 2002. Smyslem této praktiky bylo neohrozit životy vojáků při zatýkacích operacích nebo při ničení infrastruktury Palestinské samosprávy. Metoda spočívala v tom, že vojáci odchytili náhodného Palestince a přinutili ho vstoupit do podezřelých domů, kde měl požadovat po aktivistech, aby se vzdali a dům opustili. Armáda si také ve své blízkosti udržovala civilisty, aby militanti na vojáky nestříleli.²⁶⁴ Lidsko-právní organizace a Sdružení pro občanská práva v Izraeli (Association for Civil Rights in Israel) volaly po zákazu používání lidských štítů. Když v srpnu 2002 zemřel palestinský civilista, který byl využit jako lidský štít, Nejvyšší soud v Izraeli vydal prozatímní soudní nařízení, kterým taktiku lidských štítů zakázal. Avšak ve skutečnosti tento modus operandi

²⁶¹ Zasedající rovněž jako Vrchní soud (The High Court of Justice).

²⁶² Nejvyšší soud akceptoval rozhodnutí nezasahovat do záležitostí týkajících se vojenské organizace, její struktury, nasazení, vybavení a operací do roku 1996. Až od 2. poloviny 90. let začal soud oslovovat vojenské záležitosti. PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 171-172.

²⁶³ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 151.

²⁶⁴ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 130.

zcela nevyzímali²⁶⁵ nebo IDF obcházely soudní nařízení tím, že ustavily novou praktiku, kterou byla „neighbor procedure“.²⁶⁶ Tento postup tkvěl v tom, že během zatýkácí operace vojáci žádali palestinské civilní obyvatelstvo o poskytnutí asistence při zatýkání hledaných teroristů. Úkolem palestinských civilistů bylo zaklepat na dveře domu, ve kterém se hledaný terorista nacházel, a varovat jej, že dům je obklíčen izraelskou armádou. Místní obyvatel, obvykle soused nebo osoba, která se s teroristou znala, musel dát jasně najevo, že v případě, že IDF budou nuceny použít ozbrojenou sílu, může dojít jak ke zranění teroristy, tak i dalších osob v jeho bezprostřední blízkosti. Záměrem tohoto postupu bylo teroristu přesvědčit, aby se vojákům vzdal dobrovolně. Pokud se tak nestalo, musel mu Palestinec asistující IDF oznámit, že do domu vtrhnou vojáci.²⁶⁷ Vojáci nesměli souseda ke spolupráci nutit nebo jej ohrozit na životě v případě, že by spolupracovat odmítl. Armáda vysvětlila, že účelem této praxe je předejít zranění nevinných osob nebo poškození jejich majetku. Izraelský Nejvyšší soud však opět na žádost občanskoprávních sdružení 6. října 2005 rozhodl, že tento vojenský postup, do té doby běžně používaný, odporuje základním principům mezinárodního humanitárního práva, které okupačním silám zakazuje používat civilisty pro vojenské účely. Navíc vzhledem k tlaku ze strany armády soused neměl možnost svobodné volby. Armáda toto soudní rozhodnutí ostře zkritizovala, protože mnoho důstojníků i řadových vojáků zastávalo názor, že používání „neighbor procedure“ zabraňuje ztrátám na životech na obou stranách. Ministr obrany Šaul Mofaz zpochybnil soudní nařízení a oznámil, že požádá Nejvyšší soud o přezkoumání svého rozhodnutí. Soud odmítl.²⁶⁸ Jednotky nahradily „neighbor procedure“ používáním buldozeru, se kterým v případě žádné odezvy na počáteční

²⁶⁵31. srpna 2005 v časných ranních hodinách vojáci obsadili čtyřposchodový byt ve východním Hebronu, aby z něj mohli sledovat hrob patriarchů, a tím zajistit bezpečnost židovských a muslimských věřících při modlitbě. Rodina sestávající z šestnácti členů byla vystěhována kromě tří bratrů, kteří museli proti své vůli zůstat jako ochrana proti potenciálnímu útoku. Velitel jednotky potvrdil, že tři muži byli drženi v bytě, ale dodal: „My s nimi jednáme velmi dobře, vůbec ne jako nepřátelé. Oni vědí, že tady nejsme proto, abychom jim ublížili.“ Mluvčí IDF uznal, že tato praktika byla porušením procedury a oznámil, že bude zahájeno vyšetřování. IDF still uses human shields, in violation of High Court ruling. Haaretz [online]. 4 September 2005. Page updated 2014-03-30 [cit. 2014-03-30].

²⁶⁶ Nebo také „Early Warning Procedure“. COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 130-131.

²⁶⁷ PULKRTOVÁ, E., *Výklad principů mezinárodního humanitárního práva izraelským Nejvyšším soudem* [online]., s. 26 [cit. 2014-04-25].

²⁶⁸ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 132. Konec této praktiky zpochybňují bývalí vojáci ve svých výpovědích na webových stránkách Breaking the Silence.

varování vrazily do domu hledaného aktivisty. Buldozer způsobil otřesy domu, aniž by ho zboural. Dále soud prosazoval zákaz mučení.²⁶⁹

Role soudu nespočívá v posuzování, zda zvolená vojenská strategie je optimální. Soudci Nejvyššího soudu jsou experti vzdělaní v oblasti práva a nikoli ve vedení ozbrojeného konfliktu. Zabývají se čistě jen otázkou, zda opatření přijaté armádou vyhovuje požadavkům práva ozbrojeného konfliktu. Izraelští soudci ve většině případů rozhodnou, že IDF dodržují v rámci ozbrojeného konfliktu základní zásady mezinárodního humanitárního práva. Nejvyšší soud je velmi důležitým článkem konfliktu, díky kterému se podaří rychle vyřešit mnoho humanitárních problémů.²⁷⁰ Vlivem tlaku ze strany soudu se postup IDF v něčem změnil. Stalo se například samozřejmostí, že plánovaný útok k potlačení povstání na územích je nejprve prodiskutován se soudními úředníky.²⁷¹

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ PULKRTOVÁ, E., *Výklad principů mezinárodního humanitárního práva izraelským Nejvyšším soudem* [online]., s. 64-65.

²⁷¹ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 151.

11 IDF A *JUS IN BELLO*

S táhnoucím se konfliktem vyvstaly dvě otázky, které se zpočátku zdály být v podstatě marginální, ale které se nyní jeví jako široký společenský problém. Objevila se kontroverze týkající se dvou dimenzí války: *jus in bello* a *jus ad bellum*.

11.1 Zakázané zbraně

Kromě námitek vznesených proti výše jmenovaným operačním metodám - taktice „lidských štítů“, „sousedské praxi“ a používáním buldozeru - se kritika vztahovala na používání zbraní, které jsou zakázané mezinárodním právem a eticky nezákonné. *„Co se týče obecně užívání zakázaných zbraní izraelskou armádou, je z judikatury Nejvyššího soudu patrné, že se řídí striktně mezinárodními konvencemi. Pokud jsou konkrétní zbraně zakázány mezinárodní úmluvou, musí být tento zákaz respektován. V opačném případě soud opakovaně judikuje, že nemíni zasahovat do čistě vojenského rozhodnutí, jaké zbraně mají být v rámci konfliktu použity. Takové rozhodnutí spadá výlučně do pravomoci vojenského velitele IDF.“*²⁷² Jeden z případů, který byl postaven až před Nejvyšší soud v Izraeli, se týkal používání tzv. střel flechette.²⁷³ Tato zbraň není na seznamu zakázaných zbraní, proto jejich používání nemůže izraelský Nejvyšší soud zakázat. Jeho rozhodnutí neuspokojilo kritiky, kteří prohlašovali, že použití této zbraně může být obhajitelné v konvenční válce, ale ne v současném konfliktu.²⁷⁴ IDF se rozchází v názoru na jejich použití. Někteří důstojníci tvrdí, že tento typ munice je efektivní v boji proti určitým cílům, jiní její používání neschvalují. Velitel Jižního velitelství generál Jom-Tov Samja, který měl blízko k osadníkům a podporoval násilnické taktiky, použití střel flechette schválil. Náčelník Centrálního velitelství generál Jicchak Ejtan, který byl umírněný člověk, prozíravý vůči osadníkům a zastánce zdrženlivosti, je naopak zakázal.²⁷⁵ Bývalý náčelník štábu Jižního velitelství brigádní generál Cvi Fogel přiznal, že nejdříve jich

²⁷² PULKRTOVÁ, E., *Výklad principů mezinárodního humanitárního práva izraelským Nejvyšším soudem* [online]., s. 45 [cit. 2014-04-25].

²⁷³ Fléchette je francouzské slovo pro šipku. Jedná se o protipěchotní municí, která je zpravidla vystřelována z tanku. Střela exploduje ve vzduchu a uvolní tisíce kovových šipek o délce 37.5 mm, které se rozptýlí v kónickém oblouku o délce 300 metrů a šířce 90 metrů.

²⁷⁴ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 173-174.

²⁷⁵ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 81.

používali hojně, ale zakázali je, když pochopili, že rovněž způsobují oběti mezi nebojujícími.²⁷⁶

11.2 Neoprávněná střelba

Další kritika směřovala proti vojenským principům a metodám válčení, například proti pokynům k zahájení palby. Před vypuknutím druhé intifády se vojáci v otázce užití letálního střeliva řídili směrnicemi vyloženými v izraelském trestním právu. Zahájit palbu mohli vojáci ve dvou případech: pokud byl jejich život bezprostředně a skutečně v ohrožení a pouze pokud nebylo jiné východisko; a v průběhu zatýkání někoho, kdo byl podezřelý ze spáchání těžkého zločinu. V tomto případě musel být dotyčný nejprve varován výstřelem do vzduchu, poté měli vojáci povoleno střílet do nohou, a to za předpokladu, že nemůže dojít ke zranění někoho dalšího, a teprve až potom mohli mířit na horní část těla. V rámci nových směrnic však došlo k rozšíření okolností, za kterých bylo dovoleno střílet, a k ponechání větší flexibility a volnosti, než měli velitelé předtím. Vojáci tak mohli vystřelit na podezřelého bez varování, použít letální střelivo na lidi házející kameny²⁷⁷, vystřelit na ozbrojené jedince, aniž by tito svoji zbraň právě používali, a na osoby porušující zákaz vycházení nebo pokoušející se přelézt bezpečnostní zeď.²⁷⁸ Navíc generál Doron Almog, který vystřídal generála Samju v čele Jižního velení, měl podobný způsob uvažování jako jeho předchůdce, takže aby mohl lépe bránit izraelské pozice, zřídil „speciální bezpečnostní zóny“ podél izraelských hranic a Filadelfské cesty²⁷⁹, kde byly velmi uvolněné instrukce pro zahájení palby běžné. Tyto „speciální bezpečnostní zóny“ jsou v podstatě považovány za neoficiální „smrtící zóny“.²⁸⁰

IDF postihl i fenomén nahodilého střelení ať už z nudy nebo v odvetě za nedávný útok na izraelské obyvatelstvo nebo člena armády. Například četař E., který sloužil v armádě v letech 1999-2002, v rozhovoru se Samym Cohenem řekl, že při seřizování zbraně někteří vojáci neváhali zamířit hlaveň na střechy domů, přitom mohli střílet do písku. Ačkoli jejich záměrem nebylo někomu ublížit, dotyčný si uvědomuje, že to degraduje jejich způsob jednání.²⁸¹ V některých oblastech byly

²⁷⁶ Tamtéž, s. 82.

²⁷⁷ V minulosti byly povoleny pouze gumové projektily.

²⁷⁸ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 174.

²⁷⁹ Hranice mezi Gazou a Egyptem.

²⁸⁰ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 82.

²⁸¹ Tamtéž, s. 146-147.

vydávány instrukce k zahájení sporadické „zastrašující palby“, aby vojáci dali najevo svoji přítomnost. Tohoto přečinu se dopouštěli i velitelé jednotek. Například velitel praporu podplukovník Adam Zusman nařídil své jednotce složené z odvedenců zahájit „zastrašující palbu“ ve směru domů palestinského obyvatelstva. Při střelbě byl zabit patnáctiletý chlapec. Podplukovník Zusman byl v červenci 2005 v disciplinárním řízení uznán vinným, ale obdržel pouze pokárání za to, že rozkázal nelegální použití zbraně a zbytečně vystavil své vojáky nebezpečí. Vojenská policie prohlásila, že podplukovník nemohl být usvědčen, protože kvůli rozporuplnému svědectví ze strany palestinského obyvatelstva nebylo možné dát střílení přesvědčivě do souvislosti s úmrtím mladého Palestince. Ačkoliv bylo chování podplukovníka Zusmana jeho kolegy ostře kritizováno, náčelník Generálního štábu Dan Haluc schválil jeho povýšení.²⁸² Samy Cohen tvrdí, že tento postoj svědčí o tom, jaký stav myslí převažuje uvnitř vysokého velení v armádě a jak jistí důstojníci volně zacházejí s etickým kodexem. Dalším případem nezákonného střílení, který Cohen ve své knize udává, je incident z 26. července 2007. Vůdce hlídky Brigády Kfir nadporučík Kobi Guigui nařídil zastavit palestinské taxi. Členové hlídky vozidlo zastavili, zabrali jej a vyrazili na projížďku. Na zpáteční cestě zastavili u osmnáctiletého Palestince, kterého jeden voják zranil svojí střelbou. Hlídka uprchla. Zprávy o incidentu se rozšířily po celé vesnici. Na scéně se ihned objevil velitel brigády a zahájil vyšetřování. Členové hlídky si vymysleli historku o agresii, vyšetřování však brzy odhalilo pravdu. Nadporučík Guigui byl obviněn a odsouzen k patnácti měsícům odnětí svobody nepodmínečně.²⁸³ Video z července 2008 uveřejněné na webových stránkách Becelem zachycuje, jak voják - stojící vedle velitele praporu podplukovníka Omriho Borberga - vystřelil gumový projektil do nohy zadrženého palestinského demonstranta Ašrafa Abu Rahmeha. Po tom co bylo video zveřejněno, jednotka vojenské policie pro vyšetřování provedla vyšetřování, které vedlo k usvědčení střelce - četaře Leonarda Korea - a podplukovníka Omriho Borberga z nezákonného jednání. Izraelský Nejvyšší soud na základě žádosti, kterou podala oběť spolu s lidsko-právními organizacemi kvůli příliš shovívavé obžalobě, obvinění z nezákonného chování rozšířil. 27. ledna 2011 speciální vojenský soud vynesl rozsudek: Borberga soud odsoudil k podmíněnému trestu odnětí svobody a

²⁸² Tamtéž, s. 147.

²⁸³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 148.

k ročnímu zákazu působit ve velení a zároveň doporučil, aby nebyl v příštích dvou letech povýšen. Korea byl odsouzen k degradaci z hodnosti četaře na vojína.²⁸⁴

11.3 Popravy zadržených

Také pravidla pro zatýkání podezřelých byla nyní laxnější. Organizace Becelem dokonce vyjádřila své podezření, že bezpečnostní síly pod rouškou zatýkacích operací provádí popravy zadržených. Ve zprávě zveřejněné v květnu 2004 Becelem poukazuje, že už od začátku roku 2004 bylo během těchto operací armádou zabito 89 Palestinců, z nichž nejméně 17 nefigurovalo na seznamu hledaných osob, byli to civilisté, které Izrael z ničeho neobvinil. Navíc nejméně čtyřicet tři zabitých „hledaných“ osob nebylo ozbrojeno nebo v momentě, kdy byly zabity, se nepokoušelo použít svoji zbraň proti Izraelským bezpečnostním silám.²⁸⁵ A tento případ údajně není žádnou výjimkou. Pravidlo pro „nebezpečné“ aktivisty je neriskovat. V mnoha případech byli hledaní muži zabiti, zatímco vojáci měli rozkaz k jejich zadržení. Důvod je ten, že polní důstojník, který má poslední slovo, se zdráhá riskovat život svých vojáků, takže raději se rozhodne pro zabití ozbrojence, než aby si dělal starosti se zjišťováním, zda se náhodou nemíní vzdát.²⁸⁶

Nejen lidsko-právní organizace, ale i samotní vojáci kritizovali jiné vojáky za neposkytnutí první pomoci palestinským aktivistům, kteří byli při zatýkání zraněni anebo byli prostě a jednoduše doraženi. Ve vojenském žargonu je tato praktika známá pod názvem *vidu hariga*.²⁸⁷ Spočívá v ujištění se - výstřelem z blízké vzdálenosti - že aktivista zraněný během přestřelky je opravdu mrtvý. Armáda dokola tvrdila, že tato praktika je přísně zakázána a že je přijatelná pouze v případě, kdy ozbrojenec stále představuje riziko pro vojáky. Ve skutečnosti několik zpráv mluví o opaku – tato praktika se vyučuje ve všech bojových jednotkách na okupovaných územích.²⁸⁸ Četař Y. v rozhovoru se Samym Cohenem v dubnu 2005 přiznal: „*Bylí jsme cvičeni používat vidu hariga. Používali jsme ji. Zákon ji zakazuje. Armáda za to*

²⁸⁴ „The army must internalize the gravity of the Ni'lin shooting incident“, Becelem, 27 January, 2011. Dostupné z: http://www.btselem.org/firearms/20110127_nilin_shooting_sentence.

²⁸⁵ Becelem, „Take No Prisoners“. Dostupné z WWW:

https://www.btselem.org/download/200505_take_no_prisoners_eng.pdf.

²⁸⁶ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 100.

²⁸⁷ Z hebrejských slov *levade* (ליוודא) - ujistit se a *hariga* (הריגה) - zabíjení.

²⁸⁸ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 100-101.

nechce nést odpovědnost.²⁸⁹ Pohled na tuto praktiku z jiného úhlu poskytuje četař N.: „*Minulý rok v Tulkaremu moje skupina celou noc pronásledovala muže z Islámského džihádu. Bezpilotní letadlo, které se účastnilo operace, zaznamenalo muže spícího v polích. Výzvědná služba byla přesvědčena, že je to muž, po kterém jsme šli. Tu noc byl zákaz vycházení. Postup je nedostat se k podezřelému na vzdálenost menší než 45,5 metru. Nechali jsme vojáky přiblížit se na vzdálenost 11 metrů, protože nemohli říct, zda jen ten muž ozbrojen. Ten Palestinec nadzvedl příkrývku, která ho zakrývala, a začal střílet. Zranil důstojníka a zabil vojáka, jehož matka nás pak obvinila, že jsme nezačali střílet hned.*“²⁹⁰ Mnoho vojáků věří - na rozdíl od toho, z čeho je lidsko-právní NGO obviňují - že oni se chovají způsobem, který ukazuje, že nehledí na svoji vlastní bezpečnost a že ve jménu ducha IDF jejich velitel nesmyslně riskoval jejich životy. Samy Cohen vzpomíná, že vojáci z jeho jednotky, kterým připadalo, že zbytečně riskují svůj život, si šli na příliš restriktivní rozkazy stěžovat veliteli brigády.²⁹¹

11.4 Nízká odpovědnost za mrtvé

Další kritika byla mířena proti nedostatku odpovědnosti za smrt Palestinců. IDF to zdůvodnily změnou situace - na rozdíl od první intifády, která zahrnovala převážně občanské nepokoje, a celé území bylo pod izraelskou kontrolou, byla druhá intifáda definována jako ozbrojený konflikt či jako válka menšího rozsahu proti teroristickým skupinám. Nepřítel byl často neidentifikovatelný. Zatímco tedy až do roku 2000 bylo za použití policejních metod vyšetřování zahájeno automaticky u smrti každého mrtvého nebojícího palestinského civilisty, relevantní zákon pro situaci během druhé intifády bylo mezinárodní právo, které předepisuje normy válčení.²⁹² Generální vojenský prokurátor brigádní generál Menachem Finkelstein prohlásil, že vyšetřování bude zahájeno pouze na základě rozhodnutí Generálního vojenského prokurátora. Ale podle mnohých svědků uvnitř samotné armády mají tato vnitřní vyšetřování daleko od nestrannosti. Až na pár jedinců velitelé obvykle své vojáky, kteří mají být obžalováni, kryjí. K tomuto počínání je vede přesvědčení, že

²⁸⁹ Tamtéž, s. 101 [cit. 2014-04-14].

²⁹⁰ Tamtéž [cit. 2014-04-14].

²⁹¹ Tamtéž.

²⁹² PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 177.

vojáci, kteří riskují své životy v boji, aby odvrátili útoky, by měli být chráněni.²⁹³ Samy Cohen píše, že tento ochranný reflex není specifický pro izraelskou armádu, že může být zpozorován v armádách všech demokratických zemí. Násilné činy jsou trestány, jen když na ně upozorní média nebo jsou obzvláště šokující. Navíc vyšetřování vojenskou policií jsou často otevřena se značným zpožděním. Vyšetřovatelé mají problém najít svědky. V mnoha případech se obyvatelstvo zdráhá spolupracovat, ať už ze strachu anebo kvůli nesouhlasu s exhumací těla jejich příbuzného.²⁹⁴ Členové izraelské vlády požadovali, aby armádní vyšetřování byla podrobena většímu dohledu. Prezident Výboru pro zahraniční věci a bezpečnost a další ministři armádu kritizovali za způsob, jakým vede vyšetřování, avšak jejich doporučení nevedla k ničemu.²⁹⁵

11.5 Vandalství

Stejně jako v minulých válkách, tak i za druhé intifády byli členové armády civilní společností kritizováni za ničení vlastnictví, rabování a vandalství s tím rozdílem, že tentokrát měly být tyto činy ještě rozšířenější. Fenomén vandalství postihl několik jednotek. Vojáci z chudších poměrů se například během Operace obranný štít obohatili vyrabovanými předměty, které jim rozdal poddůstojník. Na rozsah těchto činů se nicméně musí pohlížet z určité perspektivy, protože mnoho velitelů jednotek takové pokusy o obohacování se cizím vlastnictvím přísně trestalo.²⁹⁶ V některých případech IDF odsoudily nesprávné jednání – jednou byla dokonce rozpuštěna celá vojenská jednotka – ale obvykle tvrdily, že takový jev je výjimečný a v rozporu s duchem IDF.²⁹⁷

²⁹³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 149.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 149-150.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 150.

²⁹⁶ Tamtéž, s. 146.

²⁹⁷ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 173.

12 BRUTALIZACE IDF?

Jak moc mohly být jednotky IDF zbrutalizovány svým úkolem potlačit povstání - to je zvláště citlivé jablko sváru. Několik pozorovatelů včetně izraelského soudce Amnona Strašnova energicky jakákoli obvinění v tomto směru popřelo. Tvrdí, že chování běžného vojáka IDF v tváři tvář extrémní provokaci má lepší pověst než chování francouzských vojáků v Alžírsku nebo amerických jednotek ve Vietnamu a v Iráku, nemluvě o Rusech v Grozném. Četné případy individuálního vlídného jednání vůči Palestincům neodpovídají obviněním, že průměrný izraelský voják dehumanizuje nepřítele.²⁹⁸ Rovněž Samy Cohen nepovažuje použití slova brutalizace pro definování chování izraelské armády během druhé intifády za přiměřené. Brutalizace ve srovnání s čím? Během první intifády chování určitých jednotek hraničilo s brutalitou, aniž by vojáci byli v ohrožení života. Armáda se dopouštěla bití, zneužívání a mučení s jediným cílem – vyvolat zastavení povstání, které potupovalo armádu a izraelskou autoritu na okupovaných územích. Ač se to může zdát paradoxní, armádní důstojníci odpovědní za vedení druhé intifády projevíli relativně více zdrženlivost než ti, kteří čelili první intifádě.²⁹⁹ Když byl u moci Ehud Barak, IDF zastávaly vůči Palestincům tvrdou linii. Po příchodu Ariela Šarona se situace změnila – zastánci tvrdé linie byly politické autority.³⁰⁰

V rozporu s mnoha obviněními IDF nezvolily tu nejhorší možnou strategii: nesklouzly k teroru, hromadnému ničení a krutostem.³⁰¹ Ozbrojeným silám a vnitrostátní bezpečnostní službě se podařilo působivě snížit četnost teroristických útoků, aniž by se uchýlily k metodám, které použila francouzská armáda v Alžírsku nebo ruská armáda v Čečensku. Armády mají v boji proti povstání a okupační válce sklon dopouštět se zvěrstev, toto pravidlo nicméně není potvrzeno v případě IDF.³⁰² Během druhé intifády se IDF nedopustily masakru, jak ho definuje Jacques Semelin v knize *Purify and Destroy*: „A generally collective form of action, involving the destruction of non-combatants, men, women, children or disarmed soldiers,“ a „an organized process of destruction of civilians directed at persons and their

²⁹⁸ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 149-150.

²⁹⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 137-138.

³⁰⁰ Tamtéž, s. 135-136.

³⁰¹ Tamtéž, s. 133.

³⁰² Tamtéž.

property.³⁰³ Na rozdíl od častých tvrzení nebyly zločiny páčány ve velkém. Vesnice nebyly srovnány se zemí, nedošlo k systematickému mučení, které Nejvyšší soud zakázal v roce 1999, ani k znásilňování nebo masové deportaci civilistů. V boji proti terorismu za druhé intifády IDF projeví více zdrženlivosti než izraelské obyvatelstvo. Armáda nepodlehla nejextrémnějším požadavkům, aby palestinské obyvatelstvo zaplatilo vysokou cenu. Palestinské vesnice se neocitly pod dělostřeleckou palbou, na okupovaných územích nedošlo k zabíjení srovnatelnému s tím, kterého se dopustila ruská armáda a bezpečnostní služby na Čečencích ani nedošlo k masakrům podobným těm, které byly spáchány ve válce na Balkáně nebo kterých se dopustily jednotky americké armády ve Vietnamu a v Iráku.³⁰⁴

I když se armáda dopustila surových činů a zneužití, měla na svědomí smrt mnoha civilistů nebo ztrátu jejich domova bez bezpečnostního ospravedlnění, tyto činy nebyly spáchány s cílem Palestince vymýtit. Etnická čistka není cílem IDF. I když určití Palestinci tvrdí opak, IDF záměrně na civilní obyvatelstvo nestřílí a není pro ně snadné zabít nevinné. Někteří jsou si vědomi těchto tabu a neváhají toho zneužít.³⁰⁵ 3. listopadu 2006 desítky žen dobrovolně posloužily jako lidské štíty, aby dostaly aktivisty ven z mešity, která se nacházela v obležení izraelské armády, přičemž věděly, že je vojáci nezastřelí. Asi o dva týdny později byl stejný postup využit v uprchlickém táboře Džabalíja v Gaze. Armáda varovala obyvatele domu, že budova bude zničena, protože v ní byl lokalizován militant. Aktivisté po obdržení varování zmobilizovali sousedy, aby kolem domu vytvořili štít. Stovky vesničanů se shromáždily kolem domu a armáda se rozhodla akci odvolat. Za krveprolití způsobené na farmě porouchaným dělem, které mělo za následek 19 mrtvých civilistů, se premiér Ehud Olmert omluvil a značně snížil počet operací proti ozbrojencům v Gaze.³⁰⁶

12.1 „Precizní válčení“

Způsob, jakým IDF vedly intifádu al-Aksá, se od způsobu vedení první intifády liší. Během předchozího povstání IDF používaly hromadné bití, zatýkání velkého počtu lidí na dlouhou dobu a nasazení elitních jednotek bylo omezeno. Ve druhé

³⁰³ SÉMELIN, J., *Purify and destroy: the political uses of massacre and genocide*, s. 323 a 325.

³⁰⁴ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 133-134 [cit. 2014-04-02].

³⁰⁵ Tamtéž, s. 132.

³⁰⁶ Tamtéž.

intifádě se akce IDF soustředily na „precizní válčení“, které zahrnovalo využívání odstřelovačů a vraždících komand, precizních leteckých úderů, disciplinované zapojení konvenčních sil a vpády elitních jednotek. Tyto akce byly doprovázeny novou řadou diskursů o omezení či zdrženlivosti a organizačních postupu.³⁰⁷ Příkladem jsou: obnovený důraz na diskusi o „čistotě zbraní“, která se týká legálnosti ozbrojených akcí a legitimity ublížení civilistům během válčení, dále přepracování etického kodexu, dosazení právních znalců a představitelů mluvčích IDF na úroveň brigády a řada vzdělávacích programů pro velitele o lidské důstojnosti a vztazích s palestinskými civilisty nebo položení červené linie během operace „Obranný štít“.

12.1.1 Debata o „čistotě zbraní“³⁰⁸

Už od svého založení IDF používaly intenzivní systém indoktrinace, který měl učit vojáky o čistotě zbraní jako nejvyšší morální hodnotě - projevu armády, která se drží vysokých morálních hodnot. Tato indoktrinace zahrnovala vyprávění o minulých vojenských událostech, kdy se vojáci a důstojníci obětovali a byli zraněni, zatímco chránili arabské civilní obyvatelstvo.³⁰⁹ Konflikt nízké intenzity³¹⁰ vyžadoval nová kritéria legitimity ublížení civilistům. Palestínští ozbrojenci často používali civilní obyvatele jako živé štíty, mísili se s davem demonstrantů, používali vůz záchranné služby k přepravě ozbrojenců a zbraní a stříleli na IDF z domů civilních obyvatel, a proto se nedalo ublížení civilistům zcela vyhnout.³¹¹

Příkladem dilematu mezi ohleduplností k civilistům a riskováním života vojáků byla událost z léta 2004, kdy voják IDF dostal rozkaz vtrhnout do jednoho domu v Nábulusu, kde byl následně zabit hledaným ozbrojeným Palestincem ukrývajícím se v domě. Vrchní velitel rozhodl nevypálit na dům rakety ze strachu, že by mohly ublížit civilistům nacházejícím se také v budově. Generálmajor Israel Ziv, který byl zodpovědný za proceduru zahájení palby, řekl pozůstalým rodičům, že vypálit rakety nebylo schváleno, protože civilisté nepřátelské strany nejsou méně důležití než voják

³⁰⁷ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint: Human Right, Humanitarian Considerations, and the Israeli Military in the Al-Aqsa Intifada*, s. 232 (dále citováno jako *Between Violence and Restraint*).

³⁰⁸ Hebrejsky *tohar ha-nešek*.

³⁰⁹ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 178.

³¹⁰ Konflikt, při kterém je použito minimum síly.

³¹¹ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 179.

IDF. Nicméně konzervativní komentátor na to rozhořčeně reagoval výrokem, že jde pouze o ideologický argument nemocné morálky.³¹²

12.1.2 *Ruach cahal* v nové podobě

IDF přepracovaly etický kodex *The Spirit of the IDF – values and ground rules*, který v roce 1994 filosof Asa Kašer pomáhal sestavit. V roce 2000 náčelník pro vzdělávání vypracoval novou verzi dokumentu, který byl schválen generálním štábem na podzim v roce 2001.³¹³ Úvod kodexu nazvaného *The IDF Spirit* vyjmenovává základní hodnoty, kterými jsou: ochrana Státu Izrael, jeho občanů a obyvatel; patriotismus a loajalita vůči státu³¹⁴; lidská důstojnost.³¹⁵ Na nějakých místech byl starý text přepracován. Například problematická zmínka o „tradici židovského lidu“ je nyní až na třetí pozici ve výčtu zdrojů, ze kterých IDF čerpá, poté následuje zcela nový odkaz na „univerzální morální hodnoty založené na hodnotě a důstojnosti všech lidských bytostí.“³¹⁶ Další klíčové pasáže jsou přeformulovány tak, aby se zohlednila specifičnost izraelsko-palestinského konfliktu. Do původní definice hodnoty „čistoty zbraní“, která představuje jednu z deseti hodnot v kodexu, byl vložen explicitní příkaz, aby jednotky nepoužívaly své zbraně a sílu k ublížení civilistům a válečným zajatcům.³¹⁷ Hodnota „disciplína“ nabádá vojáky IDF, aby vydávali pouze rozkazy, které jsou v souladu se zákonem, a neuposlechli rozkazy, které jsou očividně nezákonné.³¹⁸ Zcela opomenuto je třicet čtyři norem, které Kašer použil v původním dokumentu k ilustraci různých typů nebojových situací.³¹⁹

Zkušenost jiných armád naznačuje, že často dokonce i ty nejpečlivěji sestavené a elegantně formulované etické kodexy nedokážou splnit svůj účel kvůli nedostatkům ve způsobu, jakým jsou vojákům předávány. To by mohl být případ i etického kodexu *The IDF Spirit*. Každý člen IDF je vybaven líbivým kapesním vydáním tohoto dokumentu, nicméně samotná distribuce etického kodexu nezaručí, že bude vnímán a že splní svůj účel. Navíc ačkoliv generální štáb nařídil velitelům

³¹² PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 180.

³¹³ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 153.

³¹⁴ V originálním dokumentu z roku 1994 byl odkaz na patriotismus vynechán, za což byl Asa Kasher kritizován. COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 180.

³¹⁵ Israel Defense Forces. Dostupné z: <http://www.idf.il/1497-en/Dover.aspx>.

³¹⁶ Israel Defense Forces. Dostupné z WWW: <http://www.idf.il/1497-en/Dover.aspx>.

³¹⁷ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 153.

³¹⁸ Israel Defense Forces. Dostupné z WWW: <http://www.idf.il/1497-en/Dover.aspx>.

³¹⁹ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 153.

pořádat jednou týdně diskuzi o etice IDF, tento požadavek není údajně vždy splněn.³²⁰

12.1.3 Operace „Obranný štít“

Když si Ariel Šaron uvědomil, že politika „nepřetržitého nátlaku“ nemá valný efekt, protože sebevražedných bombových útoků spíše přibývalo, než ubývalo, začal naléhat na IDF, aby se pustily do příprav na rozsáhlejší operaci. Poslední kapkou byl pro něj sebevražedný bombový útok v Park Hotelu v Netániji 27. března 2002, který po sobě zanechal 29 mrtvých a 140 zraněných Izraelců.³²¹ Dva dny po bombovém útoku zahájily IDF operaci „Obranný štít“ s cílem zničit domácí teroristickou infrastrukturu. Palestinská samospráva obvinila Izrael, že IDF se během operace dopustily válečných zločinů.³²² Proces démonizace IDF začal šířením fám, že izraelští vojáci během bojů úmyslně povraždili stovky nevinných palestinských civilistů. Nesprávné rozhodnutí IDF zakázat reportérům vstup do bojové zóny a uvalit na operaci informační embargo zavinilo, že se vědělo jen málo o tom, co se doopravdy událo. Palestinci informační vakuum rychle zaplnili fámami a spekulacemi a krmili média rozhovory, snímky a historkami. Vysocí představitelé Palestinské samosprávy oznámili, že během bojů bylo zabito 3000 Palestinců, počet mrtvých později snížili na 500.³²³ Údaj „500 zmasakrovaných civilistů“ převzala západní média, aniž by si ověřila fakta. Události tak byly silně medializovány.³²⁴ Aby ukázali, jaký strašný masakr se ve městě odehrál, Palestinci exhumovali těla lidí, kteří nedávno zemřeli přirozenou smrtí a pohřbili je na provizorním hřbitově.³²⁵ Generální tajemník OSN Kofi Annan zveřejnil 31. července 2002 vyšetřovací zprávu s prohlášením, že k žádnému masakru nedošlo, pouze bylo v průběhu bojů v táboře zabito 52 Palestinců, z nichž asi polovinu tvořili civilisté.³²⁶ Vyšetřovací zpráva Human Rights Watch shodně uvedla, že bylo zabito 52 Palestinců, mezi nimiž bylo

³²⁰ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 153-154.

³²¹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 106-107.

³²² Tamtéž, s. 134.

³²³ SCHLEIFER, R., *Perspectives of psychological operations (PSYOP) in contemporary conflicts : essays in winning hearts and minds*, s. 29 (dále citováno jako *Perspectives of psychological operations (PSYOP) in contemporary conflicts*).

³²⁴ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 134.

³²⁵ SCHLEIFER, R., *Perspectives of psychological operations (PSYOP) in contemporary conflicts*, s. 29.

³²⁶ Tamtéž, s. 29-30.

potvrzeno 22 civilistů³²⁷, ale kritizovala IDF za využití Palestinců jako živých štítů k ochraně před palestinskými militanty a za užití nadměrné a nepřiměřené síly bez vojenské nutnosti.³²⁸

IDF si stanovily červenou linii. Když operace začala, armáda očekávala těžké ztráty a obávala se možného ublížení civilnímu obyvatelstvu. Před vstupem do Nábulusu podplukovník Baram shromáždil své vojáky z brigády 890 a varoval je slovy: *„Nebojujeme s pomstychtivostí, ale jako profesionálové. Chci co nejvíce teroristů s kulkou mezi očima. Ale zakazují vám dotknout se kohokoli, kdo se přiblíží nebo se ocitne mezi ženami a dětmi!“*³²⁹ Boje v Nábulusu se ukázaly být bez problému. IDF převzaly kontrolu nad městem během pár dnů. Bylo zabito asi 70 militantů a o život přišla osmičlenná rodina následkem zřícení jejich domu.³³⁰ V Džanínu³³¹ však IDF čelily úpornému vzdoru. Arafat pobízel obyvatele města spíše k boji až na smrt, než aby se izraelským silám vzdali.³³² Operace byla provedena heterogenními silami špatně připravenými pro boj v městských oblastech. Vojáci se neznali navzájem a nebyli zvyklí spolu bojovat. Postup byl zpomalen kvůli těžké střelbě přicházející od militantů. Izrael tvrdil, že se pokusil snížit počet civilních obětí a vědomě tak ohrozil své vlastní vojáky. Během přepadení ze zálohy bylo zabito 13 vojáků. Když se tito ocitli v nejkritičtějších bodech - uvěznění v uličkách a v křížové palbě odstřelovačů - někteří důstojníci požádali, aby byly vyslány letouny F-16 k spuštění bomb, ale vojenská hierarchie navzdory ztrátám na své straně tento požadavek odmítla.³³³ Když se později rodiče mrtvých vojáků setkali s izraelským náčelníkem štábu a ptali se ho, proč se nerozhodl pro bombardování tábora letouny F-16, náčelník odpověděl: *„Máme své limity.“*³³⁴ Velitel praporu, ke kterému mrtví vojáci náleželi, poznamenal: *„Nejjednodušší by bylo vhodit do každého domu granát. Máme dost bojových prostředků a tímto způsobem by nebyl zasažen nikdo z nás. Neudělali jsme to, protože jsme se obávali ublížení civilistům. A pak že*

³²⁷ Human Rights Watch, 2 May, 2002. Dostupné z: <http://www.hrw.org/node/79081/section/7>.

³²⁸ Human Rights Watch, 2 May, 2002. Dostupné z: <http://www.hrw.org/node/79081/section/8> a <http://www.hrw.org/node/79081/section/10>.

³²⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 134 [cit. 2014-04-01].

³³⁰ Tamtéž, s. 134-135.

³³¹ Džanín (anglicky Jenin) je palestinské město na Západním břehu Jordánu, kde se nacházejí rozsáhlé utečenecké tábory, ze kterých proniklo do Izraele několik sebevražděných atentátníků. ČEJKA, M., *Dějiny moderního Izraele*, s. 280.

³³² SCHLEIFER, R., *Perspectives of psychological operations (PSYOP) in contemporary conflicts*, s. 28.

³³³ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 135.

³³⁴ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, 232 [cit. 2014-04-09].

*masakrujeme...*³³⁵ Celkem při této operaci zemřelo asi 20 vojáků. IDF použily pouze malou porci své vojenské kapacity - i když nasadily tanky, nepoužily jich masivně, to pouze nevládní organizace svými zprávami vyvolaly nesprávný dojem, že obyvatelstvo bylo na pokraji rozdrčení obrněnými vozidly.³³⁶

12.2 „Savage restraint“

Ve srovnání s africkými konflikty nebo s válkou v Čečensku se zdá, že akce IDF během druhé intifády měly své limity. Ale jak můžeme chápat zvláštní kombinaci rétorických a organizačních omezení s praktikami organizovaného státního násilí? Jak máme rozumět kombinaci důrazu na co nejnižší počet obětí, humanitární kritéria a záležitosti lidských práv, o kterých IDF pravidelně hovoří a řídí se jimi, a násilného vedení války proti nepřátelům za užití drsných prostředků?

Lze vycházet z vynikající analýzy toho, co James Ron nazývá „savage restraint“³³⁷ a co IDF projevily v první intifádě: izraelská armáda byla extrémně drsná v prostředcích, které použila k potlačení palestinského odporu, a současně operovala pod řadou omezení těchto drsných prostředků.³³⁸ Zdá se, že některé z těchto dynamik ovládly i druhou intifádu. I když tisíce mrtvých a raněných dokazují užití značného množství ničivých prostředků, tyto prostředky byly nasazeny v rámci určitých z vnějšku nebo vnitřně stanovených limitů.³³⁹ Druhá intifáda se od té první liší druhy omezení, v rámci kterých IDF operovaly, a druhy organizačních struktur a činností, které se od té doby vyvinuly. Eyal Ben-Ari tvrdí, že hlavní soubor omezení v akcích IDF souvisí se specifickou společenskou formací: globálním diskursem o lidských právech a také pravidlech a očekáváních, která se v jeho rámci vytvořila pro správné užití vojenské síly. Tento globální diskurs razily lidsko-právní organizace uspořádané do různých mezinárodních solidárních sítí.³⁴⁰ Kromě už dříve zmiňovaných - *Ha-Moked*, *MachomWatch*, *Rabbis for Human Rights* a *Becalem* – to byly rovněž *Palestinské centrum pro lidská práva*³⁴¹, což je nevládní organizace

³³⁵ Tamtéž, s. 233 [cit. 2014-04-09].

³³⁶ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 135.

³³⁷ Tento termín můžeme chápat jako kombinaci surovosti a zdrženlivosti, jako „legální represi“.

³³⁸ RON, J., *Savage Restraint: Israel, Palestine and the Dialectics of Repression*, s. 445-472.

³³⁹ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 234.

³⁴⁰ Tamtéž, s. 235.

³⁴¹ *Anglicky Palestinian Centre for Human Rights*.

založená palestinskými právníky a lidsko-právními aktivisty v roce 1995³⁴² a dále Ta'ayush - arabsko-židovské (izraelsko-palestinské) partnerství zformované na podzim roku 2000. Členové společně usilují o budoucnost rovnosti, spravedlnosti a míru prostřednictvím konkrétních každodenních nenásilných činů solidarity k ukončení izraelské okupace palestinských území a k dosažení plné občanské rovnosti pro všechny.³⁴³ Kromě toho je v této oblasti zapojeno i několik mezinárodních a nadnárodních organizací jako například *Medicins Sans Frontieres*, Human Rights Watch nebo Amnesty International.³⁴⁴ Reportáže hnutí a organizací jsou zveřejňovány médii, politici na ně reagují, akademici je studují. Tudíž nové druhy organizací, které mají nevládní status, můžou diktovat a utvářet pravidla války. Relativní transparentnost IDF³⁴⁵, stejně jako dalších ozbrojených sil, je doprovázena hrozbou uvalení sankcí proti nim. V tomto světle by se mělo na IDF pohlížet. Kdo srovnává násilí způsobené Izraelem s násilím, kterého se dopouštějí palestinští sebevražední útočníci, je ignorant. V Izraeli všechna obvinění z mučení, domovních demolic, nezákonného zatčení nebo neoprávněného užití síly skončila před Izraelským nejvyšším soudem a v mnoha případech bylo jednání odsouzeno a zastaveno. To neznamená, že právní dohled je vždy efektivní a izraelská armáda by měla být zproštěna viny, když jsou spáchány zločiny. Avšak podobné ospravedlnění a možnost přezkoumání a obvinění na druhé straně zcela chybí.³⁴⁶

12.3 Diskurs o lidských právech

Přestože mnoho z těchto zásad, které určují akce IDF, existovalo, není pochyb, že v době druhé intifády IDF internalizovaly mnoho předpisů založených na diskursu o lidských právech a mnoho činností a organizačních inovací dalšího vojenského establishmentu. Mezi těmito inovacemi nejvíce převládá uveřejnění etického kodexu a nově důraz kladený na lidská práva.³⁴⁷ Důrazu na lidská práva, výrazu známého v armádě jako „lidská důstojnost“, je užito se zřetelem na záležitosti, jako je sexuální harašení nebo práva vojáků během základního výcviku. Je na něj

³⁴² Palestinian Centre for Human Rights:

http://www.pchrgaza.org/portal/en/index.php?option=com_content&view=article&id=3027&Itemid=182.

³⁴³ Ta'ayush: http://www.taayush.org/?page_id=61.

³⁴⁴ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 236.

³⁴⁵ Izraelská, palestinská a mezinárodní média, nezávislé aktivity izraelských a palestinských lidsko-právních organizací a individuální reportáže.

³⁴⁶ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 237.

³⁴⁷ Tamtéž, s. 238.

nahlíženo také jako na kladení mezí v chování vůči nepřátelům, rozhodování během války, pravidla ozbrojeného střetu, nelegální rozkazy a rabování. Na tomto diskursu je významné to, že se stal součástí probíhajících diskuzí, prostřednictvím kterých se IDF pokouší definovat, omezit a ospravedlnit akce, které podniká.³⁴⁸

Například tým složený z profesorů, velitelů a bývalých soudců a vedený generálmajorem Amosem Jadlinem, velitelem vojenských akademií IDF, kterému spolupředsedal profesor Asa Kašer, formuloval jedenáct principů v boji proti teroru. Dokument nazvaný *Military Ethics of Fighting Terror*, který byl dodatkem k více obecnému *The IDF Spirit*, byl představen veřejnosti v září 2004 za účelem vyvrátit argument, že mnoho druhů izraelských akcí je nemorálních.³⁴⁹ Dokument byl zamýšlen jako rozšíření klasické Teorie spravedlivé války (*bellum justum*) určené pro běžné mezinárodní konflikty. Dílo bylo vytvořeno v kontextu probíhajícího konfliktu mezi Izraelem a různými palestinskými organizacemi a jednotlivci zapojenými do teroristických akcí proti Izraelcům. Nicméně záměrem bylo, že předložené principy spočívají na univerzálních morálních základech - jsou zamýšleny tak, aby byly v podstatě platné za jakýchkoli obdobných okolností. Autoři uvádí svoji pracovní definici teroristického činu a dodávají, že teroristická činnost je v každém případě morálně špatná a neoprávněná, ať už je prováděna z podlých nebo legitimních či dokonce ušlechtilých důvodů. V díle autoři předkládají doktrínu, která vykresluje oblast oprávněných činností proti terorismu. Jedním z pilířů předložené doktríny je princip vojenské nutnosti nebo také vojenské nezbytnosti.³⁵⁰ Autoři píší, že v případě vojenské nutnosti provést misi, která by mohla ohrozit nezapojené do terorismu, je povinností státu najít ten nejlepší způsob, který povede ke snížení tohoto nebezpečí. Pokud je provedení vojenské akce plně oprávněné, jsme nuceni se smířit se škodou způsobenou na lidském prostředí v blízkosti vojenských operačních cílů.³⁵¹ Jednoduše řečeno autoři zastávají názor, že by se sice měla vynaložit maximální snaha k dosažení co nejmenšího počtu obětí, ale je to likvidace teroristů, k čemu se prvně přihlíží.³⁵² Zastánci nové politiky tvrdili, že nevyhnutelné zranění nebo zabití civilistů neodporuje Ženevským konvencím, které ustanovují, že v případě, kdy se bojovníci ukrývají mezi civilním obyvatelstvem, není oblast, ve které se nacházejí,

³⁴⁸ Tamtéž.

³⁴⁹ COHEN, A. S., *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*, s. 151.

³⁵⁰ KASHER, A. a YADLIN, A. *Military Ethics of Fighting Terror: An Israeli Perspective*, s. 3-32.

³⁵¹ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 182.

³⁵² BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 238.

imunní vůči útokům druhé strany, a pokud jsou zabiti civilisté, neměl by být viněn útočník, ale ti, kteří se mezi civilisty ukryli. Proto podporovatelé nové politiky argumentovali, že žádná fundamentální změna v morálním chování IDF nebyla potřebná, neboť vše, co bylo učiněno od vypuknutí intifády, se řídilo principem vojenské nutnosti.³⁵³ Na stejném principu obhajoval Asa Kašer i vedení operace „Lité olovo“³⁵⁴ v pásnu Gazy. Při rozhovoru s Davidem Horovitzem, editorem izraelského deníku *Jerusalem Post*, prohlásil, že hlavní povinností každého státu je ochránit své obyvatelstvo. Toho je těžké ne-li nemožné dosáhnout bez postihnutí civilistů na nepřátelské straně. Zodpovědný je ale stát v prvé řadě za svoje vlastní obyvatelstvo a tato zodpovědnost má přednost před zodpovědností za obyvatelstvo jiného státu. Izrael nicméně i tak podnikl všemožné kroky k tomu, aby maximalizoval účinnou obranu svých obyvatel a zároveň minimalizoval tzv. civilní škody (z angl. collateral damage). Provedl velmi intenzivní operace, jejichž záměrem bylo varovat obyvatele pásma Gazy, aby opustili bojovou zónu. Asa Kašer tvrdí, že neexistuje stát, který by učinil něco podobného.³⁵⁵

Záležitosti zaměřující se na lidská práva nebyly omezeny pouze na úroveň rozprav a odborných diskuzí, ale spíše měly konkrétní organizační projevy. Jednou organizační inovací je právní poradenství nabízené velitelům před a během nasazení. IDF v posledních letech zaměstnaly v podstatě na všech úrovních politicko-vojenské hierarchie právní poradce, kteří poskytují právní pomoc ohledně takových záležitostí, jako jsou například pravidla ozbrojeného střetu, zbourání domů vedle základen a silnic nebo dočasné vtrhnutí do oblastí pod palestinskou suverenitou. Navíc vrchním velitelům IDF jsou poskytovány právní rady týkající se mezinárodních právních záležitostí, tak aby nebyli postaveni před Haagský tribunál na základě obvinění ze spáchání zločinů proti lidskosti. V tomto ohledu se činila izraelská lidsko-právní hnutí, jako jsou Guš Šalom³⁵⁶ a Ješ Gvul. Jejich členové shromáždili důkazy ze spáchání válečných zločinů a prostřednictvím nadnárodních

³⁵³ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 182.

³⁵⁴ Operace „Lité olovo“ byla zahájena 27. prosince 2008 a trvala tři týdny. Jejím cílem bylo zastavit ustavičné vystřelování raket Kasám z pásma Gazy na území Izraele a zničit nebo alespoň oslabit infrastrukturu Hamásu.

³⁵⁵ HOROVITZ, D., *Israel's Moral Army*. *aish.com* [online]. 5 May 2011. Page updated 2014-04-26 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z WWW: http://www.aish.com/ci/s/Israels_Moral_Army.html.

³⁵⁶ Anglicky „The Peace Bloc“ je apolitická organizace založena Urim Avnerym v roce 1993. Více na webových stránkách organizace: <http://gush-shalom.org/>.

kontaktů se zasadili o zahájení několika vyšetřování činů IDF.³⁵⁷ Další organizační změnou, kterou uvedly IDF, je zřízení vyjednávacích týmů, které jsou pověřeny vést s Palestinci dialog na lokální úrovni. Tyto týmy mají za úkol vyjednávat s palestinskými silami za účelem nenásilného řešení specifických bodů konfliktu.³⁵⁸

Zároveň ale neexistuje přímá souvislost mezi vnímavostí vůči výhružným médiím a chováním vojáků. Dobrým příkladem jsou informační schůzky velitelů a vojska před vstupem na území. Tak jako se musí zohlednit topografie, počasí, síly a výzbroj nepřátel, tak nyní musí voják vzít v úvahu i média, pravidla ozbrojeného střetu a humánní zacházení s civilisty a zadrženými. Jinými slovy - lidská práva jsou velmi často chápána jako pouze další druh omezujícího faktoru, který musí být na operační úrovni zohledněn.³⁵⁹

12.4 „Humánní okupace“

Eyal Ben-Ari zdůrazňuje, že si nemyslí, že důraz na lidská práva a humanitarismus je limitován pouze na úroveň rétorických nebo technicko-operačních důsledků, nýbrž tvrdí, že mnoho vojáků a většina důstojníků jedná způsobem, který považují za správný a profesionální v uchování těchto zřetelů. Jedním z projevů je současná verze oxymóronu „humánní okupace“. Velitel praporu vyprávěl o způsobu, jakým jeho jednotka vstoupila do palestinského domu v Bejt Džale³⁶⁰: *„To bylo něco, v čem jsme byli velmi striktní. Například dům, do kterého bylo umístěno moje velitelství; byl v něm pár padesátníků. ‘Potřebujete něco?’ zeptal jsem se té ženy pokaždé, když jsem vstoupil do domu. Jednou, když byla trochu odvážnější, řekla si o cigarety. Navzdory tomu, že nejsem silný kuřák, zajistil jsem pro ni krabičku. Nebyly to Marlboro, jak chtěla, ale Winston jsou také dobré. Neničili jsme je a neponižovali.“*³⁶¹ Za zmínku stojí i jiné vyprávění: *„Chci vám říct příběh o čtrnáctiletém chlapci, kterého jsme přistihli házet kameny v al-Chaderu. Když jsme ho zatkli, dali jsme mu sušenku, aby neměl hlad. On ji odmítl ochutnat, protože si myslel, že je otrávená. V jeho očích jsou Izraelci a Židé obludy. Co jsme udělali? Jeden z vojáků si kousek sušenky vzal. Poté chlapec začal jíst. Přínos tohoto malého*

³⁵⁷ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 239.

³⁵⁸ Tamtéž.

³⁵⁹ Tamtéž, s. 239-240.

³⁶⁰ Město na hranici s Betlémem.

³⁶¹ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 240 [cit. 2014-04-09].

činu je, že jsme rozbili jeho zkreslený pohled.“³⁶² Vojáci IDF se rázem nestávají lidsko-právními aktivisty, spíše zůstávají vojáky, kteří berou na vědomí omezující prvky diskursů o lidských právech.

Pod pojem „humánní okupace“ lze zařadit například i případy, kdy vojáci při dodržení procedury zadržují i malé děti. Všimněme si, jak bývalý velitel výsadekářů okomentoval video³⁶³, které uveřejnila Becelem na svých stránkách. Kamera zaznamenala zadržení pětiletého chlapce, který údajně hodil na vojáka kámen. Potom co veterán po počátečních pochybnostech uznal, že video je skutečné, poznamenal: „Ale podívej se, že vojáci nekřičí, nezvyšují hlas, dítěte se ani nedotkli, zajistili mu doprovod známého dospělého, který s ním nasedl do džípu, a prostě chlapce dovezli k rodičům. Kluk brečel a vzpíral se, protože ho učí, že vojáci jsou vrazi, a on se proto bál nastoupit do jejich vozidla. Video mi připadá provokativní.“³⁶⁴ Vojáci zadrželi chlapce humánním způsobem při dodržení procedury, ale pořád se jedná o zadržení malého dítěte vojáky na okupovaném území.

12.5 Dílčí závěr

V posledních přibližně třiceti letech se objevovalo něco, co můžeme nazvat globálním diskursem o lidských právech, a pravidla a očekávání „správného“ užití síly vytvořená v jeho rámci. Tento diskurs razily různé mezinárodní solidární sítě a lidsko-právní organizace jako jsou Amnesty International nebo Human Rights Watch.³⁶⁵ Mezinárodní lidsko-právní aktivity mají pravděpodobně největší vliv na země, které jsou chudé na suroviny. To je i případ Izraele, který je závislý na mezinárodním přílivu pomoci a obchodu a u kterého je mezinárodní tlak navíc kombinovaný s kritikou na domácí půdě, která může pocházet od politických skupin, občanské společnosti, lidsko-právních hnutí nebo různých médií.³⁶⁶ IDF první dekády 21. století nebyly armádou odříznutou od zbytku světa či necitlivou vůči mezinárodnímu tlaku.³⁶⁷ Izraelští důstojníci jsou obecně citliví na to, jakou má armáda image u

³⁶² Tamtéž [cit. 2014-04-09].

³⁶³ Becelem: http://www.btselem.org/video/20130711_soldiers_detain_5_year_old_in_hebron.

³⁶⁴ Rozhovor s Izraelcem, prosinec 2013.

³⁶⁵ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points: Sites of Friction Between the Israel Defense Forces and Palestinians*, s. 40 (dále citováno jako *From Checkpoints to Flow-points*).

s. 40.

³⁶⁶ RON, J., *Savage Restraint: Israel, Palestine and the Dialectics of Repression*, s. 450.

³⁶⁷ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 137.

veřejnosti a věnují pozornost veřejné diskuzi na tyto záležitosti. Během intifády, kdy IDF obzvláště potřebovaly podporu od veřejnosti, byli ještě vnímavější.³⁶⁸

³⁶⁸ PERI, Y., *Generals in the Cabinet room*, str. 183.

13 VOJENSKÉ CHECKPOINTY

V rámci *jus in bello* je nejčastěji kritizováno zneužívání a špatné zacházení s civilním palestinským obyvatelstvem. K opakujícím se hrubým chybám dochází především kvůli nedostatečnému dozoru nad polními jednotkami. Svědectví vojáků shromážděná organizacemi Becelem, Breaking the Silence nebo MachsomWatch podřívají teorii o „pár hajzlících“, kterou mluvčí IDF vytáhne po každém incidentu nesprávného chování vůči palestinským obyvatelům ze strany vojáků.³⁶⁹ Stálým a ústředním bodem třenic mezi IDF a místním palestinským obyvatelstvem a zároveň nejkontroverznějším symbolem izraelské přítomnosti na okupovaných územích se staly především vojenské checkpointy. Na těchto místech někteří vojáci neberou vůbec žádné ohledy na Palestince. Často se chovají jako místní malí lordi, podle některých velitelů vlivem nedostatku kázně, který na těchto místech panuje důsledkem chabého dozoru kvůli velkému množství checkpointů. Otázkou však je, jestli to není spíše nezáměr politického vedení a vysokých armádních představitelů. Zároveň však vojáci přiřazení k checkpointům nebo městským hlídkám žijí v permanentním strachu. Po zapojení žen a dospívajících do teroristických aktivit, se všichni Palestinci stali podezřelými. Vojáci projevují agresivitu, která může být pouze odrazem jejich vlastního strachu v situacích, kdy ztráta vlastního života může být otázkou sekundy.³⁷⁰

13.1 Popis a kategorizace

Checkpoint je betonový více méně stálý geografický bod, který je situován na hranici mezi politickými entitami a u něhož dochází k interakci mezi různými skupinami. Na izraelské straně jsou těmito skupinami Izraelské bezpečnostní síly sestávající z vojenských jednotek (branců, profesionálních vojáků a rezervistů), policistů a hraniční policie Magav³⁷¹. Palestinci pohybující se přes checkpointy pokrývají celou škálu obyvatelstva (ženy, děti, senioři, pracovníky, studenty, úředníky apod.). Výjimku tvoří VIP Palestinci a židovští osadníci, kteří přechází přes své vlastní checkpointy umístěné na jiných trasách. Kromě těchto skupin se tam vyskytují zástupci médií a různých lidsko-právních organizací, které checkpointy sledují a

³⁶⁹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 144.

³⁷⁰ Tamtéž, s. 102.

³⁷¹ Magav je akronymem pro *Mišmar ha-Gvul* (česky hraniční policie), jde o sekci izraelské policie.

monitorují.³⁷² Pro Palestince checkpointy představují ústřední symbol izraelské okupace a ponižování, nedostatku svobody a nevráživosti, která s tím souvisí. Pro Izraelce jsou checkpointy především místem pro odhalování potenciálních a skutečných teroristů a nahlíží na ně jako na prostředek k ochraně země a jejího lidu. Checkpoint je místem silných emocí. Pro Palestince často představuje místo plné úzkosti a obav stejně jako hněvu a silného rozhořčení. Vojáci naopak často cítí nezvyklou směs moci a zranitelnosti vůči případnému útoku.³⁷³

Izraelská armáda dělí checkpointy do pěti hlavních kategorií. Do první kategorie spadají „obkličovací checkpointy“³⁷⁴, které byly obsluhovány třemi čtyřmi vojáky, řídily a regulovaly pohyb lidí a vozidel z a do palestinských měst a vesnic. Druhý typ, tzv. „létající checkpointy“, obvykle umísťovali vojáci na vozovky na různých místech v různých časech kvůli inspekci dopravy. Tyto dvě kategorie vnitřních checkpointů a silničních zátarasů se vyskytovaly nejčastěji během prvních tří let od vypuknutí intifády al-Aksá jako součást politiky uzavírek a obklíčení, ale jejich výskyt do konce roku 2004 značně poklesl. Třetí kategorii představují „uzavírkové checkpointy“³⁷⁵, což jsou inspekční body umístěné podél hranic mezi svrchovaným Státem Izrael a územím Západního břehu. Jejich smyslem je zabránit teroristům vstoupit na území Izraele. Checkpointy tohoto druhu jsou zpravidla větší a organizovanější než výše zmíněné typy a jsou obsluhovány větším počtem vojáků. Velmi často zahrnují dráhy pro vozidla, pěší cesty, přístřešky proti slunci a dešti, ukazatele a pítka. Čtvrtý typ checkpointů slouží pro transfer zboží do palestinských oblastí. Pátá kategorie checkpointů není technicky vzato checkpoint. Jedná se o množství bran umístěných podél separační bariéry zpřístupněných v určité době vojáky, aby se farmáři mohli dostat ke své půdě.³⁷⁶ Becelem uvádí, že v únoru 2014 bylo na Západním břehu napočítáno 99 stálých checkpointů. 59 z nich tvoří vnitřní checkpointy umístěné přímo uvnitř Západního břehu. 40 z celkového počtu checkpointů je posledním kontrolním bodem před vstupem do Izraele a 33 z těchto je pravidelně obsluhováno personálem.³⁷⁷ Na stránkách Becelem je možné zhlédnout zmapování checkpointů a silničních tras, fyzických překážek a jiných omezení v pohybu. Autoři práce *From Checkpoints to Flow-points: Sites of Friction Between*

³⁷² BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 1.

³⁷³ Tamtéž, s. 1-2.

³⁷⁴ Hebrejsky *Machsomej Keter*.

³⁷⁵ Hebrejsky *Machsomej Seger*.

³⁷⁶ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 5-6.

³⁷⁷ Becelem: http://www.btselem.org/freedom_of_movement/checkpoints_and_forbidden_roads.

the Israel Defense Forces and Palestinians tvrdí, že i když oficiálně tyto blokády slouží k zabránění teroristickým útokům, měli bychom si uvědomit, že jejich tichá role je řídit palestinské obyvatelstvo z politických důvodů.³⁷⁸

Uzavírkové checkpointy jsou co do rozsahu a počtu přecházejících lidí těmi největšími a zároveň jsou semeništěm největších potíží a problémů. Stálé „hraniční“ checkpointy byly vztyčeny po první intifádě a podepsání dohod z Oslo jakou součástí izraelské politiky, která mínila palestinským obyvatelům okupovaných území zablokovat vstup do Jeruzaléma. Předtím Palestinci vstupovali do města více méně volně. Do roku 2000 několik tisíc Palestinců přecházelo Zelenou linií kvůli práci, službám nebo zařízením ve městě. Dnes mají dovoleno vstoupit do Izraele pouze držitelé povolení (hebr. *išur*), které vydávají okresní civilní styčné úřady (District Civil Liaison Offices) podřízené civilní (vojenské) správě.³⁷⁹ Palestinci jsou klasifikováni do několika kategorií³⁸⁰, podle kterých buď mají, nebo nemají dovolený vstup na území Izraele. Bohužel se zdá, že tento systém často selhává. Toto selhání je důsledkem potíží, které vojáci mají s přiřazováním konkrétního případu k obecným kategoriím definovaným armádou a s reagováním na neustále se měnící rozkazy a předpisy, které si vymínají Izraelské bezpečnostní síly.³⁸¹

13.2 Zkušenosti Palestinců

Mnoho Palestinců uznává potřebu checkpointů a chápe logiku jejich užívání IDF, ale kritizují způsob jejich obsluhy a vedení. Ve skutečnosti by si mnoho Palestinců představovalo instituci efektivnějšího způsobu jednání s lidmi, zastavení ponižování a nedůstojného jednání, a více humánního zacházení. Jako to vyjádřil jeden Palestinec: *„Pokud role vojáka a checkpointu spočívá v tom, aby bylo sebevražednému bombovému útočníkovi zabráněno jít a spáchat sebevraždu, pak checkpointy akceptuji. Ale pokud jejich role má přinést nenávisť do srdcí Palestinců, kteří zde žijí, přidat další černou skvrnu do srdcí Palestinců, pak je checkpoint nebezpečný pro [izraelský] stát, ne?“*³⁸² Ano, potom je pro Izrael nebezpečný,

³⁷⁸ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 6.

³⁷⁹ Vojenská Civilní správa je součástí úřadu IDF pod velením generálmajora, který je koordinátorem na okupovaných územích.

³⁸⁰ Armáda řadí Palestince do ne méně než čtyř hlavních tříd a do více než čtyřiceti podkategorií, z nichž každá vyžaduje odlišné předpisy týkající se pohybu přes checkpoint.

³⁸¹ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 2.

³⁸² Tamtéž, s. 7 [cit. 2014-04-12].

protože čím více Palestinců se setká s ponižováním, tím větší je šance, že se počet členů v ozbrojených skupinách zvýší. Jeden Palestinec, který byl zatčen, sdělil izraelskému vojenskému žalobci, že se přidal k Hamásu proto, aby se pomstil Izraelcům, potom co ho vojáci zastavili na checkpointu a na šest hodin spoutali, aniž by cokoli provedl.³⁸³ Této skutečnosti si je vědom i bývalý náčelník Generálního štábu IDF Amnon Lipkin-Šahak, který prohlásil, že realita nesnesitelných třenic mezi Palestinci a izraelskými vojáky vytváří více potenciálních sebevražedných útočníků každý den.³⁸⁴ Velmi emotivní slova k vyjádření svého nesouhlasu volil Palestinec z Hebronu: *„Chování izraelské armády je z lidského hlediska absolutně nehumánní a nepřijatelné pro život. Jednají s pracovníky jako by prováděli pokusy na myších, vydírají nás, nadávají nám a ponižují nás, provádějí nelegální zatýkání. Nevíme, zda máme nějaká práva tak, jako je mají ostatní národy žijící v míru. My jsme v naší vlasti ničím, nemáme žádný život, nedostává se nám lidství. Žijeme již život, který nemá žádný význam. Jsme pracovníky, ne teroristy, ani nepřáteli. Především jsme lidé a máme právo na důstojný život.“*³⁸⁵

Pohled Palestinců na vojáky není jednolitý. Například jeden Palestinec vyprávěl, jak byl v šoku, když mu jeden voják při čekání na checkpointu donesl sklenici studené vody a pak se pro něho společně s dalšími vojáky ohlížel po nějakém palestinském autobusu do Jeruzaléma, protože taxi, ze kterého musel vystoupit, mezitím ujelo. Jindy se mu naopak stalo, že při čekání, které si krátil čtením knihy, k němu přistoupil voják a začal křičet, že není v žádné knihovně, a on musel přestat číst.³⁸⁶ Palestinci uznávají, že se setkávají i se slušným chováním. Jak řekl další Palestinec „jsou i dobří vojáci, mluví hezky, jsou slušní a naslouchají“. *„Stál jsem ve frontě na checkpointu. Vojáci měli blbou náladu. Jeden nadával na lidi a já jsem mu řekl, proč nadává, ať se chová slušně a mluví hezky. Voják začal nadávat mně a nechtěl mě nechat projít. Scénu slyšel a viděl velitel. Přišel a nechal mě projít,“*³⁸⁷ svěřil se Palestinec z Ramalláhu. Právě verbální násilí, se kterým se Palestinci setkávají na checkpointech, je druh násilí a nedůstojného jednání, které vyvolává nejsilnější reakce.

³⁸³ Tamtéž, s. 10.

³⁸⁴ Tamtéž, s. 12.

³⁸⁵ Písemné vyjádření, prosinec 2013.

³⁸⁶ Tamtéž, s. 8.

³⁸⁷ Osobní rozhovor, prosinec 2013.

Četné jsou i zprávy o útocích vojáků proti Palestincům a o dalších represivních opatřeních. „V září 2010 jsem přišel se svojí přítelkyní k checkpointu u Gila³⁸⁸. Šli jsme do Betléma. Vojáci měli poznámky na mou přítelkyni. Věděl jsem, co říkají, protože rozumím hebrejsky. Řekl jsem: ‘Drž hubu, hajzle’. Jeden voják mi jednu vrazil a já jsem mu to ještě s větší silou oplatil. Přidali se další vojáci a přestali mě mlátit, až mi došla síla. Nakonec mě odvezla ambulance. Proběhl soud a já jsem ho vyhrál, protože kamera zachytila jeho první úder. Kamera nezachycuje zvuky, takže mé nadávání nebylo slyšet,³⁸⁹“ svěřil se Kanan z Jeruzaléma. Z vyprávění Palestinců vyplývá, že vojáci mají vůbec potíže s dodržováním proporcionality. Zdá se, že případy, kdy se více vojáků vrhne na jednoho Palestince, nejsou ojedinělé. Fadi, který pronikl bez povolení na území Izraele, aby si našel práci a mohl uživit chudou rodinu, vyprávěl, že ho nedávno chytili čtyři vojáci s jednou vojákyní, která ho mlátila, zatímco další ho drželi. Fadi spolu s dalšími Palestinci tvrdí, že po podobném incidentu následně musí opatřit svým otiskem prstů prohlášení, že nebyli zbiti, protože bít vojáci nesmí. Vysvětlili mi, že ze strachu se chtějí ze spárů vojáků rychle dostat, proto jim nezbývá, než protokol podepsat.

Pro drtivou většinu Palestinců vyvstává hlavní praktický problém - jak checkpointy přežít. Jak mi řekl jeden Palestinec na checkpointu Kalandia³⁹⁰ „nemluvit, na nic se neptat, být zticha.“ Asi ví, o čem mluví, protože ne jednou jsem si vyslechla příhodu, kdy voják na nějakou otázku nebo připomínku ze strany Palestinců reagoval násilím. Při pasové kontrole na checkpointu 300³⁹¹ jsem si od jednoho Palestince vyslechla, že viděl vojáka udeřit Palestince v reakci na jeho otázku „proč turisté nemusí vystupovat z autobusu“. Ještě více mě šokoval případ, kdy měl voják bez váhání střelit Palestince přímo do čela poté, co si dotyčný dovolil reagovat na vyzvání k identifikaci otázkou ‘proč’. Samozřejmě mlčení vždy nezajistí imunitu vůči agresi vojáků. Někdy někteří vojáci zachází s lidmi hrozně z nepochopitelných důvodů – jako by přečiny těchto vojáků pramenily snad spíše z nenávisti či pomstychtivosti, než z momentální špatné nálady. O bezdůvodném násilí vůči své osobě mi vyprávěl Rami: „Asi před dvanácti lety jsem jel na kole do práce z Jericha do Mišor Adumim. Checkpoint byl zavřený, tak jsem se vydal zakázanou

³⁸⁸ Gilo je jeruzalémská čtvrť, osada.

³⁸⁹ Rozhovor s Palestincem, prosinec 2013.

³⁹⁰ Checkpoint mezi Východním Jeruzalémem a hlavním městem Palestinské samosprávy Ramalláhem.

³⁹¹ Checkpoint na hranici Betléma a Jeruzaléma.

cestou, abych se do práce dostal. Při cestě z práce zpět do Jericha jsem dorazil k checkpointu, slezl s kola a postavil se do fronty. Pohybovali se tam vojáci, kteří ale nebyli od checkpointů. Asi se přišli nasvačit. Sundal jsem si cyklistickou bundu a zůstal jsem jen v tílku. Muselo to být pro ně divné - sedmnáctiletý kluk a takové svaly. Vojáci si mě zavolali a jeden se zeptal, kudy jsem se dostal do Mišor Adumim. Odpověděl jsem, že před týdnem přes checkpoint, který byl tehdy otevřený, že jsem spal v práci. Voják, který seděl v džípu, zavolal na svého kolegu, aby mě k němu poslal. Tvrdil, že dnes ráno mě viděl projíždět zakázanou cestou, že mě zastavil, ale já jsem ho udeřil a ujel. Bránil jsem se, že jsem ho neudeřil. Ve frontě byli dělníci, kteří mě znali, mávali na mě a volali na mě mojí přezdívkou „Rambo“. Voják mi nasadil pouta, zavázal oči a posadil mě do džípu. O hodinu později mi řekl, ať si vystoupím. Neviděl jsem nic. Postavil jsem se na schůdek u džípu. Voják mi rozkázal skočit. Skočil jsem na zem a do chodidel se mi zapíchly hřebíky. Neudržel jsem balanc a se zavázanýma rukama jsem na hřebíky dopadl i tělem. Jak já začal nadávat! Nakonec mě odvezla sanitka. Nejspíš ji zavolali moji kolegové, co tam stáli, protože sanitka přijela z Jericha. Dva měsíce jsem zůstal doma. Pamatoval jsem si jméno dotyčného vojáka. Nahlásil jsem, co mi udělal, a on šel k soudu. Ale nevím, co s ním bylo dál.“³⁹²

Ne méně smutnou příhodu jsem vyslechla od Isláma: „Chtěl jsem se dostat z Jericha do Jeruzaléma, ale checkpoint byl zavřený. Vydal jsem se ještě s několika lidmi taxíkem po horách, kde nejsou vyježděné cesty. Najednou se uvolnilo kolo auta, takže lidé vystoupili, řidič také vystoupil a chtěl nasadit náhradní kolo. Přišli ale vojáci, řidiče zbili, vzali mu klíč od auta a nechali nás uprostřed hor. Domů jsme museli dojít pěšky. Bylo to nějakých třicet kilometrů.“ A pokračoval: „Vojáci věděli, že Palestinci využívají tuto trasu, takže do ní bagrem dělali díry. Palestinci zase díry zasypávali. Jednoho ale při tom chytili, zmlátili ho, položili mu ruku na plochu a zbraní mu ji rozdrtili. Je to ale samozřejmě zakázané a trestné, tak ho tam nechali.“³⁹³

Co dále Palestinci využívají vedle osobních pokusů nalézt odvahu, trpělivost a houževnatost tváří v tvář náročným situacím? Mohou se obrátit na „horkou linku“, která je obsazena arabsky mluvícím personálem a řízena civilní humanitární NGO, jejíž představitelé přeposílají stížnosti IDF. Dále můžou využít služeb představitelů

³⁹² Osobní rozhovor, prosinec 2013.

³⁹³ Osobní rozhovor, prosinec 2013.

lidsko-právních hnutí na checkpointech. Nebo si ráno přivstat a stoupnout si do fronty u checkpointu a neustále se učit a manévrovat, aby se dostali na druhou stranu.

Palestinci, kteří mají povolení, smí vstoupit do Izraele kterýmkoli z jedenácti checkpointů. Aby se dostali včas do práce, udělají nejlépe, když se vydají k checkpointu už uprostřed noci. Už kolem třetí hodiny ranní se vytváří fronty. Největší nával je kolem páté šesté hodiny ranní. Abych viděla na vlastní oči, jak to probíhá, jela jsem v ranních hodinách k checkpointu na hranici mezi Betlémem a Jeruzalémem a vyzkoušela jsem si „palestinskou trasu“. Už kolem půl čtvrté ráno se palestínští pracovníci začali trousit přes checkpoint. Prošli jsme dlouhou „klecovou“ chodbou a na jejím konci kontrolním rámem. Na konci trasy byla buňka, ve které seděla vojákyně. Tady jsme se identifikovali a vyšli z budovy ven na izraelské straně. Vzhledem k tomu, že nebyly ani čtyři hodiny ráno, Palestinci další dvě nebo tři hodiny venku před checkpointem postávali, polehávali nebo dospávali a čekali na odvoz do Jeruzaléma nebo jiných měst. Někteří šli do Jeruzaléma po svých. Jak to vypadá na checkpointech v časných ranních hodinách, je možné shlédnout také na videozáznamech na stránkách Becelem - například záznam dění na checkpointu Tarkumija.³⁹⁴

13.3 Izraelská kritika

Četné kritizování a negativní hodnocení checkpointů se objevuje i mezi Izraelci. První hlasy kritiky pocházely od novinářů. Danny Rubenstein z deníku *Haarec* poznamenal, že degradace u Kalandie nepramení z chování vojáků, ale ze samotné existence tamního checkpointu.³⁹⁵ Checkpointy odsoudilo také mnoho představitelů mainstreamové židovské většiny. Například Šlomo Lahat, bývalý starosta Tel-Avivu a generálmajor v zálohách, kritizoval v novinách skutečnost, že většinu checkpointů obsluhují vojáci, kteří nemluví arabsky, a že se Palestinci nesetkávají s lidským či osobním přístupem, nikdo na ně nemluví, natož aby se usmál. Checkpointy považuje za podnik pro pěstování nenávisti vůči Izraeli.³⁹⁶ Checkpointy si vysloužily kritiku dokonce od vojenských důstojníků. *„Izraelská společnost musí pochopit, že nese morální následky za ovládání jiného obyvatelstva. Násilí a netolerance nezůstávají tam, ale vrací se s námi domů. Doprovázejí nás,*

³⁹⁴ Becelem: http://www.btselem.org/video/20130703__tarqumya_checkpoint.

³⁹⁵ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 11.

³⁹⁶ Tamtéž.

*když jsme s přáteli, na silnici, na pláži, všude, kam jdeme,*³⁹⁷ poznamenal jeden nadporučík, který sloužil na checkpointu. Podobné sentimenty vyjadřují i lidé na vysokých postech, například bývalý náčelník štábu a současný ministr obrany Moše Jaalon: *„Obávám se, že i když tuto válku vyhraje, v závěru se nebudeme schopni podívat sami na sebe do zrcadla. Máme problém...“*³⁹⁸

Bývalá vojákyně, která sloužila u hlídky vojenské policie v Hebronu, ve své výpovědi zveřejněné na webových stránkách Breaking the Silence prozrazuje, že pochází z velice humánního prostředí a že ze začátku ani nechtěla vstoupit do armády. Když se nakonec rozhodla splnit povinnou vojenskou službu, myslela si, že alespoň přinese do bojové jednotky doteky lidskosti. Ale jak dále prozrazuje, ona sama „se proměnila v bestii a nyní se nemůže na sebe ani podívat“. Tvrdí, že není sama, protože v poli „není úniku před proměnou v násilné, agresivní stvoření“.³⁹⁹

Avi Bleich, vedoucí Katedry psychiatrie na Tel-Avivské univerzitě, který během první intifády vedl Oddělení pro duševní zdraví IDF, se vyjádřil: *„Existuje konsensus v tom, že napětí ve vztahu k [palestinskému] obyvatelstvu zraní duši mladého muže... Požadavek, aby voják použil sílu proti civilistům, ženám a dětem a musel učinit rozhodnutí, která se nevztahují k boji, je v rozporu s normou, podle které byl voják vychován, a způsobuje mu vnitřní zmatek. Vzniká propast mezi pocitem, že my vojáci chráníme naši domovinu a mezi tím, co se doopravdy děje v poli. Osmnáctiletí vojáci se mohou začít chovat stejným způsobem na jiných místech, jako se chovali na územích. Budou agresivnější a méně zdrženliví, méně vnímaví vůči bolesti a utrpení druhých.“*⁴⁰⁰ V podobném duchu se nesl výrok jednoho velitele od checkpointů, že „jsou to vojáci, kdo by měl být ve skutečnosti litován“.⁴⁰¹

13.4 Administrativní mašinérie

Učinit rozhodnutí založené na sadě byrokratických pravidel, předpisů a klasifikací, které vytvořily a definovaly Izraelské bezpečnostní síly na principu biografických dat, je jedním aspektem vojákovy úlohy na checkpointu. Zmíněná

³⁹⁷ Tamtéž, s. 12 [cit. 2014-04-12].

³⁹⁸ Tamtéž [cit. 2014-04-12].

³⁹⁹ Video 93551 „Why I break The silence“. Breaking the Silence: <http://www.breakingthesilence.org.il/testimonies/videos/93551?sg=0>.

⁴⁰⁰ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 12-13 [cit. 2014-04-12].

⁴⁰¹ Tamtéž, s. 12 [cit. 2014-04-12].

biografická data jsou založena na životním rámci jednotlivce (věk, bydliště, zaměstnání, rodinný a zdravotní stav), chování v minulosti (účast na teroristických aktivitách, napojení na někoho, kdo byl zapojen do teroristických aktivit, předchozí zatčení apod.) a rodinné vazby na lidi, kteří zemřeli při izraelském útoku (hrozí případná touha po pomstě). Tato data jsou ověřována bezpečnostními silami a následně poslána na nejnižší stupně vojenské hierarchie jakým je například okresní styčný úřad, které udělují povolení, na jejichž základě by vojáci obsluhující checkpointy měli Palestince na území Izraele vpustit. Pokud mají vojáci nějaké podezření a chtějí o dotyčném více informací, zkontaktují příslušné orgány napojené na Všeobecnou bezpečnostní službu Šabak nebo policii, které mají poslední slovo v rozhodnutí, komu bude povolen přechod přes checkpoint a komu ne. Tento proces může trvat i hodiny.⁴⁰²

13.5 Rozpad byrokratického procesu

Jak se zdá, v praxi se administrativní proces často rozpadá. Důvodů je několik: Zaprvé služba na checkpointech v očích vojáků IDF neodpovídá představě „vojákování“ a je považována za práci velmi nízkého statusu. Úkoly jsou totiž obvykle monotónní a všední a předmětem různých procedur jsou civilisté. Na rozdíl od rezervistů, kteří se zdají být mnohem klidnější a trpělivější, odvedenci hledají často při interakci s Palestinci „akci“, která má otročinu a podřadnou práci trvající týdny až měsíce vykompenzovat. Mnoho vojáků sdílí představu, že checkpointy jsou „naším teritoriem“, které se musí vyznačovat a být střeženo silnými, agresivními prostředky. Vojáci cítí potřebu udržet image a renomé své jednotky jako silné, sebejisté a rozhodné. Všechny tyto problémy umocňuje fakt, že pro mnoho vojáků, kteří byli vycvičeni pro bojové úkoly, je obtížné porozumět různým potřebám Palestinců a rozlišovat mezi mladými a starými, mezi ženou s dítětem a pracovníkem a studentem. Navíc bojový výcvik je spojován s používáním násilných prostředků při řešení konfliktů a se silným důrazem na rozlišení mezi „my“ a „oni“.⁴⁰³

Dalším problémem je nedostatek kvalitní fyzické a lidské infrastruktury na checkpointech. Na usnadnění nebo z pohodlnějšího pohybu Palestincům se moc

⁴⁰² BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 13-14.

⁴⁰³ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 15-16.

nemyslí. Navíc kvůli střídání služby velmi často dochází ke změně ve fyzickém rozestavení jednotky a Palestinci se tak pokaždé musí přeorientovávat. Vyčerpané a zanedbané prostředí a neustále změny mají vliv na kvalitu práce vojáků a na přístup Palestinců. Jeden představitel okresního styčného úřadu prohlásil, že problémy na checkpointech nevytváří vojáci, ale jsou především důsledkem velmi neorganizované struktury.⁴⁰⁴ Voják z elitní jednotky se k případu, kdy měl poddůstojník od výsadkářů uhodit na checkpointu Palestince, vyjádřil takto: *„Pět vojáků proti pěti tisícům Palestinců. Vypadá to, že se to muselo stát, aby se uklidnili. Jak ho můžete soudit? Měli byste protestovat proti těm, kteří je tam poslali.“*⁴⁰⁵ Nedostačující počet personálu na checkpointech, kvůli kterému hrozí, že se hrstka vojáků střetne se stovkami Palestinců, je dalším často zmiňovaným problémem.

Třetím a asi největším problémem je nesnadná aplikace nebo neustálé změny v klasifikacích a rozkazech. Často ani vyšší důstojníci nevědí o všech nařízeních. Kvůli tomu vznikají nemožné situace, které tvoří zdroj napětí, roztržek, výlevů hněvu a sílcí nenávisti. Paradoxně to byl mladý Palestinec, který vysvětlil některé složitosti doprovázející kategorizaci. Řekl, že se stává, že třeba držitel izraelského ID má totožnou adresu bydliště s někým, kdo je držitelem palestinského ID, a pokračoval: *„Pro vojáky je pak složité rozhodnout podle adresy, kde osoba bydlí, protože může patřit na tu [izraelskou] nebo na onu [palestinskou] stranu... Takže pro malého [řadového] vojáka je nemožné rozhodnout, kdo žije kde a kdo má právo [přes checkpoint] přejít.“*⁴⁰⁶ Palestinské obyvatelstvo, které se pohybuje přes checkpointy, je velmi různorodé a v mnoha případech někteří jednotlivci nezapadají do žádné z kategorií – velmi často je pak nezbytné učinit ad hoc rozhodnutí. *„Nejsem psycholog ani poradce. Prostředky, které mám, nejsou, myslím si, dostatečné pro potýkání se s těmito druhy problémů a určitě ne, když jsem sám. Po nějaké době je to vážně ubíjející. Vidím to na vojácích a na těch, kteří odešli. My už z toho šlíme,“*⁴⁰⁷ řekl velitel jedné čety z rotы nasazené u přechodu Kalandia. Jiný Izraelec sloužící v záložních jednotkách prohlásil: *„Myslím, že nejtěžší věc na checkpointech je fakt, že nemáš nic černobílé, všechno je šedé. Každý humanitární případ se může ve vteřině proměnit v sebevražedný bombový útok a každý podezřelý může být pouze*

⁴⁰⁴ Tamtéž, s. 16-17.

⁴⁰⁵ Tamtéž, s. 17 [cit. 2014-04-12].

⁴⁰⁶ Tamtéž, s. 18 [cit. 2014-04-12].

⁴⁰⁷ Tamtéž, s. 19 [cit. 2014-04-12].

*chudák chlap na cestě do práce, a pokud ho zdržíš, vkládáš do jeho srdce více nenávisti.*⁴⁰⁸

Z vojenského hlediska čtvrtým problémem je, že Palestinci jsou vysoce zběhlí v učení se systému a v jeho používání ve svůj vlastní prospěch. Palestinci často shromažďují informace o tom, která jednotka právě obsadila checkpoint, jak snadné je u ní přecházení a kteří jsou ti „dobří“ vojáci, se kterými se dá mluvit. Nižším velitelům je často ponechána větší volnost v implementaci politiky, kterou si pak každý z nich vyloží po svém - někdo interpretuje shovívavým způsobem a jiní naopak způsobem, který pro Palestince není dobrý. Široký záběr možností a přizpůsobivost Palestinců mění checkpointy v místa neustálého „vyjednávání“ s bezpečnostními silami. Palestinci se často rozhlíží po koaličním partnerovi, kterého vidí především v rezervistech nejspíše kvůli vyššímu věku a percepci, že představují slabý článek.⁴⁰⁹ Problémem je rovněž dlouhodobé nasazení jednotek na checkpointech a nízký počet vojáků, kteří mluví arabsky. Kvůli jazykové bariéře se nevyřeší mnoho drobných problémů. A pokud už vojáci užívají nějaká arabská slova, jsou většinou vulgární a urážlivé povahy.

Další problém je výsledkem všech předešlých: postupné „opotrebování“. *„A ty se naštveš na tu hloupost a na tu necitelnost a na ten strach a na ta pravidla mění se každý den a na tu nenávist... Ale během dvou týdnů se staneš součástí toho systému, funguješ jako každý jiný. Posloucháš nahodilá pravidla s obrovským zápallem, protože když ne, zblázníš se, když ne, pak necháš každého projít a možná se někdo odpálí,*⁴¹⁰ poznamenala jedna žena, která sloužila na checkpointu. Brigádní generál Ilan Paz, velitel Odvětví pro civilní záležitosti IDF na Západním břehu, řekl členkám MachsomWatch: *„Pošlete tam na čtyři měsíce své syny a ti se budou chovat přesně jako oni.*⁴¹¹

Posledním problémem je skutečnost, že checkpointy alespoň mezi nějakými vojáky vyvolávají empatii a vnímavost, které mohou oslabit jejich výkon. *„Mnohokrát jsem se přistihl při představě, že já jsem oni a oni jsou já. Jak by checkpointy vypadaly? Na jednu stranu chápeš, odkud se bere ta jejich nenávist. Stojíš celý den na checkpointu, děti v uniformách na tebe křičí a štěkají a nakonec tě nechají projít.*

⁴⁰⁸ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 19 [cit. 2014-04-12].

⁴⁰⁹ Tamtéž, s. 20-21 [cit. 2014-04-12].

⁴¹⁰ Tamtéž, s. 22 [cit. 2014-04-12].

⁴¹¹ Tamtéž, s. 23 [cit. 2014-04-12].

Ten pocit, že jsou jako zvířata v cirkusu. Na druhou stranu ve mně tato myšlenka výměny rolí vyvolává trochu lepší pocit, protože kdyby situace byla obráceně, nevím, co by nám oni dělali,“ přiznal jeden muž.⁴¹² Jiný rezervista podotkl: *„Situace na checkpointech je velmi ambivalentní. Na jedné straně cítíš, že zabráníš příštímú útoku, a pokud jsi příliš shovívavý nebo příliš ustaraný druhotnými otázkami o lidských právech a spravedlnosti, zradíš svoji roli a může se stát neštěstí... Na druhou stranu všechny hodnoty, v které si věřil, jsou v ohrožení. Například jak můžeš jako lidská bytost zadržet seniora na jeho cestě do nemocnice? Jak můžeš starou ženu nechat vyprahnout na slunci, protože jsi právě obdržel rozkaz nikoho momentálně nepouštět?“*⁴¹³

13.6 „Nepravidelnosti“

Co izraelská armáda zpravidla nazývá „nepravidelností“? Podle mluvčího IDF se pod tento termín řadí případy násilí vůči Palestincům, které nejsou považovány za pravidelný jev v IDF například zabavení klíčů od auta, propíchnutí pneumatik, nařízení zůstat dlouho v autě se zavřenými okny a bez klimatizace za horkých letních dnů.⁴¹⁴ Jeden četař, velitel checkpointu, kterého zachytil fotoaparát ve chvíli, kdy udeřil Palestince a rozbil sklo od auta, prohlásil: *„Nemohl jsem se ovládnout. Byl to jediný způsob, jak dostat checkpoint pod kontrolu.“*⁴¹⁵ IDF považují podobné případy za abnormality nebo odchylky, které přisuzují pár neprofesionálním vojákům, pověstným „pár hajzlíkům“. Hadas Minka-Brandt, bývala psycholožka IDF na územích, provedla výzkumný projekt, v rámci kterého rozdala 150 vojákům dotazníky ohledně jejich zkušeností na Západním břehu. Minka-Brandt tvrdí, že izraelská armáda, stejně jako izraelská společnost obecně, má problém rozpoznat tento jev a diskutovat o něm. Násilné chování vojáků nepřisuzuje pouze pár jednotlivcům, ale považuje ho za „normální behaviorální jev“, který přirozeně nastává během okupace. Izraelská armáda se jím však příliš nehodlá zabývat. Výzkum Minka-Brandt ukazuje, že většina vojáků má pochopení pro jevy, kterými jsou držení Palestinců na checkpointech, verbální zneužívání, výhrůžky zbraní a dokonce fyzické násilí proti nim. Nicméně však brání úplatků a okrádání silně odsuzují. Minka-Brandt podotýká,

⁴¹² BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 23 [cit. 2014-04-12].

⁴¹³ Tamtéž, s. 23-24 [cit. 2014-04-12].

⁴¹⁴ Tamtéž, s. 24-25.

⁴¹⁵ Tamtéž, s. 24 [cit. 2014-04-12].

že vzhledem ke skutečnosti, že vojáci ve velké míře prakticky „udávají“ samy sebe za násilí vůči Palestincům, není to osobnost vojáka, co vysvětluje takové násilí, ale spíše kontext, ve kterém jednají.⁴¹⁶ Voják, který sloužil na checkpointech, přiznal: *„Byl jsem překvapený, jak moji kamarádi ze základního výcviku, lidi, které jsem miloval, si užívají malá ponižování jako například přimět Palestince stát a zpívat... Bylo jasné, že přístup na checkpointech byl drsnější po [palestinském] útoku [proti Izraelcům] a že to nebylo obdržetím přísnějších instrukcí od našich nadřízených.“*⁴¹⁷

13.7 Militarizace checkpoinťů

Základem instituce IDF je být připravený na nejhorší možný scénář - proklouznutí ozbrojeného Palestince přes checkpoint a následný útok na území Izraele nebo útok přímo na checkpointu. Důsledkem toho je fundamentální pohled na všechny Palestince jako na potenciální nepřátele.⁴¹⁸ Prohlášení jednoho rezervisty vystihuje myšlenky mnoha vojáků: *„Rozčiluje mě to, všechny ty řeči o ano checkpoinťům, nebo ne checkpoinťům, ano plotu, nebo ne plotu; Všechno to hraní si na upejpavost. Můj prapor minulý rok chytil tři sebevražedné teroristy. Potom, co chytneš toho hajzla, který se hodlal odpálit do tvé tváře, pochopíš, že bys neměl nic dělat s touto humanizací. Pravda, je těžké být Palestincem, ale ještě těžší je nastupovat do autobusu, aniž bys věděl, jestli z něho vylezeš živý. Jakmile se podíváš na věci z takové perspektivy, všechny otazníky se vytratí.“*⁴¹⁹ K překvapení mnoha vnějších pozorovatelů se vojáci na checkpointech často cítí být zranitelní vůči útokům. Existují případy, kdy byli izraelští vojáci na checkpointech napadeni. Například v první polovině roku 2002 Palestinci napadli tři checkpoinťy v oblasti Ramalláhu a zabili čtrnáct vojáků a civilistů. Palestinci použili ostřelovače, zbraně schované pod oblečením a v dalším případě využili silné mlhy.⁴²⁰ V některých případech útok provedly palestinské ženy a děti, čímž se rozšířila škála podezřelých. V lednu 2004 dorazila mladá Palestinka k checkpointu *Erec* na hranici mezi pásmem Gazy a Izraelem. Požádala vojáky, aby ji omluvili z kontroly elektrickým rámem kvůli

⁴¹⁶ Tamtéž, s. 25.

⁴¹⁷ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 26 [cit. 2014-04-12].

⁴¹⁸ Tamtéž, s. 26-27.

⁴¹⁹ Tamtéž, s. 27 [cit. 2014-04-12].

⁴²⁰ Tamtéž.

umělé noze. Vojáci její prosbě vyhověli. O chvíli později čtyři z nich zabila odpálená výbušnina, kterou měla žena připevněnou na opasku.⁴²¹

Odstrašování, vzbuzování strachu a obav mezi Palestinci je dalším výrazem militarizace checkpointů. „Začíná to drobnostmi. Přejdou ve spěchu na checkpoint, nedělají, co se jim řekne, potom nadávají a všechno začíná od těch malých věcí... Pokud bychom nereagovali na toto hnusné chování, mohli bychom být považováni za slabé a to nevypadá dobře. Pokud [Palestinec] bude mít pocit, že není žádná odezva, zítra přijde a napadne nás.“⁴²²

Způsoby, jakými vojáci jednají s Palestinci, připomínají základní vojenský výcvik. Vojáci používají škálu násilných praktik a přístupů, které mají základ v jejich vojenských zkušenostech. Vezměme si pokyny jako: Stoupi si do fronty! Běž zpět! Já tě naučím! Autoři práce *From Checkpoints to Flow-points* tvrdí, že vojáci nejprve internalizují repertoár násilných akcí, které na ně směřují jejich nadřízení během vojenské služby a potom tento repertoár používají proti Palestincům na checkpointech. Jinými slovy že existuje zvláštní paralela mezi pacifikací vojáků a pacifikací Palestinců. Vojáci používají při zacházení s Palestinci stejné druhy kulturních nástrojů, které v nich zanechala vojenská kultura. Z psychologického hlediska tento druh přístupu může být vnímán jako mechanismus, který „zjemňuje“ násilí používané proti Palestincům a proměňuje ho v něco jaksi „méně závažného“.⁴²³

Vlivem těchto okolností vzniká zvláštní paradox: checkpointy jsou místem, kde jsou vojáci chráněni strážními věžemi, bloky z armovaného betonu, puškami, přilbami a těžkými ochrannými vestami, ale zároveň se cítí být ohroženi a zranitelní.⁴²⁴ „*Byl tu případ, kdy byl nalezen podezřelý předmět a oni zavřeli checkpoint a nenechali nikoho projít. Najednou dorazil devadesátiletý vesničan, hodil mě na stranu a pokračoval k checkpointu... Měl jsem pocit, že oni nemají důvod se mě bát a že já mám mnoho důvodů bát se jich. Cítil jsem, že můj život byl ve větším ohrožení, než ten jejich,*“⁴²⁵ nechal se slyšet jeden muž. Je to tedy směs zranitelnosti a (někdy) soucitu, jak to popisuje žena, která sloužila na checkpointu: „*A ty se díváš celý den do jejich očí: ten strach a ten soucit. Ten strach že bude vytažen nůž a vražen do*

⁴²¹ COHEN, S., *Israel's Asymmetric Wars*, s. 102.

⁴²² BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 28 [cit. 2014-04-12].

⁴²³ Tamtéž, s. 31.

⁴²⁴ Tamtéž, s. 32.

⁴²⁵ Tamtéž [cit. 2014-04-12].

*vesty a ten soucit, když se podíváš na balíčky, které si nesou, na ty děti s děsem ve tvářích, které ti neoplatí úsměv, přestože ty se na ně směješ.*⁴²⁶

13.8 Lidská práva a humanizace

Eyal Ben-Ari tvrdí, že prvky zdrženlivost v akcích IDF posledních asi patnácti let se neprojeví pouze na rétorické úrovni, ale představovaly rovněž konkrétní organizační struktury a praktiky. Dodává, že jeho tvrzení nemá být vnímáno jako omlouvání IDF, přítomnost velmi silných omezení v násilných prostředcích, které armáda používá, se jeví jako fakt.⁴²⁷ V roce 2002 si někteří izraelští politikové a vedoucí armádní představitelé uvědomili, že je nutné kombinovat užití síly s rozlišováním mezi civilním obyvatelstvem a ozbrojenci. Jinými slovy že během války proti teroru a ozbrojeným skupinám musí být obyvatelstvu, které není do takových aktivit zapojeno, ponechána možnost žít normální, rutinní život. Představa byla, že humánní zacházení s běžnými Palestinci povede ke změně v postojích veřejnosti a že tato změna přispěje k ukončení násilných aktivit. Nicméně tato rétorika realizovaná IDF přijala velmi úzkou definici lidských práv: práva Palestinců se omezovala na základní potřeby, jako je základní živobytí nebo lékařská pomoc v extrémně naléhavých případech.⁴²⁸ Jednotky rozmístěné na územích berou ohledy v první řadě na bezpečnost - zabránit ozbrojeným Palestincům v pohybu proti izraelským civilistům nebo vojákům - potom přichází na řadu ulehčení života Palestincům. Lidská práva a humanizace tedy nejsou pro místní velitele primárním cílem. Morální ohledy sice jsou nyní nedílnou součástí vojenských akcí, ale důraz na ně je neustále v napětí s bezpečnostními zřetely.⁴²⁹

V ohledu na lidská práva a humánnost na checkpointech jsou nejvíce zřetelné tři typy organizačních mechanismů: Civilní správa, „humanitární úředníci“ a lidsko-právní skupiny.

13.8.1 Civilní správa

Zřízená v roce 1981 je nejstarším typem organizačního mechanismu. Jejím smyslem je udržovat dobré snahy mezi armádou a Palestinci, mezinárodními

⁴²⁶ Tamtéž [cit. 2014-04-12].

⁴²⁷ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 243.

⁴²⁸ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 34.

⁴²⁹ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 244-245.

organizacemi a vládními úřady v Izraeli. Jejím hlavním cílem je vyhovět potřebám Palestinců. Civilní správa je hybridním tělesem – je to civilní organizace v uniformě. S realizací svých cílů má neustále problémy. Zatímco Palestinci na ni obvykle pohlíží se silnou nedůvěrou, mnoho vrchních velitelů IDF považuje její představitele za lidi, kteří ne zcela chápou důležitost bezpečnostního zřetele. Jeden bývalý člen této organizace prozradil, že izraelští důstojníci někdy civilní správu vnímají jako příliš sympatizující s Palestinci. Někteří židovští osadníci ze Západního břehu se naopak o představitelích civilní správy vyjadřují jako o „kolaborantech“.⁴³⁰ Podle civilní správy jsou checkpointy jakési „nutné zlo“ - výsledek bezpečnostních zájmů, jejichž působení se velmi negativně dotýká Palestinců. V rámci Centrálního velitelství IDF bylo vytvořeno „humanitární fórum“, kam civilní správa posílá vznesené dotazy a nabízí řešení. Konkrétním příkladem je už zmíněná humanitární horká linka, která je v provozu dvacet čtyři hodin denně a na kterou se Palestinci mohou obrátit s problémem vzniklým na checkpointu.

13.8.2 „Humanitární důstojníci“

Podnětem pro vznik tohoto organizačního mechanismu byl zjevný chaos, který na checkpointech panoval během prvních dvou let od vypuknutí intifády. Zmatek zahrnoval časté střelení do vzduchu pro zjednání klidu, poličky a zneužívání Palestinců a obecně nedostatek přístřešků a infrastruktury. Několik důstojníků ze záložních jednotek IDF přišlo s nápadem pokusit se situaci změnit. IDF souhlasily s pilotním projektem, který odstartoval v březnu 2002 tak, že tři nebo čtyři důstojníci ze záloh se dobrovolně přihlásili k desetidenní nebo čtrnáctidenní službě a sloužili jako „arbitři“ v rozhodování, kdo se může přemístit přes checkpoint a kdo ne. O pár měsíců později se armáda rozhodla z projektu vytvořit běžný rys některých checkpointů a dovolila dobrovolníkům pracovat na checkpointech, protože IDF se při kategorizování Palestinců potýkaly s mnoha problémy. Předpokladem je, že díky svému statusu – starší jednotlivci s životními zkušenostmi, kteří jsou civilisty a vojáky zároveň – si lépe poradí s humanitárními problémy a jejich nakládání s různými případy, které před ně Palestinci postaví, bude pružnější. Tito dobrovolníci mohou ukázat „lidskou stránku armády“.⁴³¹ *„Rezervisté jsou lidé s rodinami, když uvidí ženu*

⁴³⁰ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 35.

⁴³¹ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 36-37.

s miminkem, pochopí, co to znamená. Naproti nim je odvedenec někdo, kdo nemá žádnou hloubku myšlení. Kéž by fungovali jako ti rezervisté. Je to kvůli nedostatku zralosti a ne protože jsou zlí“,⁴³² řekl novináři jeden rezervista.

13.8.3 Lidsko-právní hnutí

Od vypuknutí druhé intifády spousta představitelů lidsko-právních hnutí monitoruje a intervnuje na checkpointech. Všudypřítomným a nejaktivnějším z nich je bezpochyby hnutí MachsomWatch, jehož členky ve skupinkách sledují, co se děje, svoje pozorování dokumentují a podávají zprávu vnějším tělesům, jako jsou média a jejich webové stránky.⁴³³ A podle Ben-Ariho MachsomWatch spolu s dalšími hnutími a organizacemi mají konkrétní vliv na akce izraelských vojáků. Ale Ben-Ari poznamenává, že krok k větší zdrženlivosti není pouhou reakcí armády a státních představitelů na vnější tlak, nýbrž že se na něm podílí i pohnutky uvnitř armády - práce právníků, poradců, etiků a velitelů. Semináře IDF o „lidské důstojnosti“, právní rady brigádním velitelům, použití odstřelovačů a řízené střely dlouhého doletu mají konkrétní výsledek.⁴³⁴

„Viděly jsme, že v terénu byly věci velmi nejasné. Pokyny vojákům byly nejasné; to znamená, že jsme nerozuměly, jak vojáci operují, proč někoho nechají projít a proč nenechají a co smí a co nesmí a pak jsme začaly psát stížnosti... Prostě jsme hledaly velitele, aby se věci ujasnily. A pak byla příležitost, když nás pozvali a řekli: ‘Promluvme si a podívejme se, jak můžeme spolupracovat.’ A velitel první brigády sloužící u checkpointu Kalandia... pozval lidi z Civilní správy, velitele roty a praporu [které tam byly nasazeny] a chtěl, abychom jim řekli o našich problémech a že oni nám řeknou, co očekávají od nás.“⁴³⁵ A nezůstalo to jen u ochoty druhou stranu vyslechnout. Došlo k dalším setkáním a k vytvoření nějakých osobních vztahů. Zvláště na úrovni polních velitelů tato situace naznačila ochotu věci zlepšit.⁴³⁶

Nicméně úspěchy hnutí mají své limity. Někdy samotná přítomnost členů hnutí přispívá k vyvolání napětí mezi vojáky a Palestinci. Jeden Palestinec vysvětlil, že někdy přítomnost členek MachsomWatch Palestincům nepomáhá: „*Rozpaluje to*

⁴³² Tamtéž, s. 37 [cit. 2014-04-14].

⁴³³ Tamtéž.

⁴³⁴ BEN-ARI, E., *Between Violence and Restraint*, s. 243.

⁴³⁵ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 38 [cit. 2014-04-16].

⁴³⁶ BEN-ARI, E.; MEIRAV, M.; GAZIT, N.; SHATZBERG, R., *From Checkpoints to Flow-points*, s. 38.

*vojáky a oni pak zdržují lidi naschvál. A někdy to ony pochopí a distancují se. Jdou tam, kde stojí taxíky a jen píšou [své zprávy].*⁴³⁷ Vojáci tak vidí v MachsomWatch buď problém, další překážku při výkonu svých rolí nebo mechanismus pro uklidnění vysoce emocionální a agresivní situace. Každopádně se zdá, že hnutí MachsomWatch ovlivňuje mnoho armádních velitelů. Jeho přítomnost přispívá k snížení počtu „nepravidelností“ a k zmírnění negativních důsledků checkpointů.⁴³⁸

⁴³⁷ Tamtéž, s. 39 [cit. 2014-04-16].

⁴³⁸ Tamtéž, s. 39.

14 DOTAZNÍKY A POZNATKY Z TERÉNU

14.1 Sběr dat

Kromě přímých rozhovorů s místním obyvatelstvem a vlastního pozorování v terénu jsem ke sběru dat připravila dotazníky, které nakonec vyplnilo celkem 87 Palestinců. Jednalo se v drtivé většině o pracovníky všech věkových kategorií. Zlomek tvořili studenti. Respondenti pocházeli z různých částí Západního břehu – z Betléma, Hebronu, Ramalláhu, Nábulusu, Jericha, Jeninu a z okolních vesnic. Až na malé výjimky všichni měli pracovní případně jiné povolení ke vstupu na území Izraele. Data jsem sbírala prakticky na třech místech: v jazykové škole v Hebronu, v mošavu Zacharija a zbytek, který tvořil většinu, v Jeruzalémě. V Hebronu jsem se na téma chování izraelských vojáků vůči Palestincům bavila se studenty na hodině angličtiny, kterou vede Jenny z Anglie, moje bývalá spolubydlící v Jeruzalémě. V mošavu dotazníky vyplňovali Palestinci z arabské vesnice Curif ležící přibližně mezi Hebronem a Betlémem, kteří v mošavu pracují pro Izraelce. V Jeruzalémě jsem zvolila jedno strategické místo, kam se na cestě do práce stavovali na kávu palestinští pracovníci z rozličných oblastí Západního břehu. Palestinci byli většinou ochotni k vyplňování dotazníku. Podezírání ze styků s tajnou službou bylo spíše výjimkou, ale s počáteční nedůvěrou jsem se setkala. Někteří Palestinci, kteří vyplňovali dotazník, mě upozornili, že chybně nazývám izraelskou armádu „obrannými silami“, protože izraelští vojáci jsou okupanti.

14.2 Vyhodnocení dotazníků

Otázka číslo jedna se týkala verbálního zneužívání ze strany izraelských vojáků. Z odpovědí vyplývá, že k němu dochází spíše více než méně. Jen 14 respondentů uvedlo, že se s nadáváním na svou osobu ještě neseťkali, a deset že jen výjimečně. 37 respondentů se s ním setkává občas a 26 dokonce často. Džaudát z Curifu mi při rozhovoru pověděl: *„Na přechodu byl jeden voják, který neustále klel, a my jsme odmítali projít. Přišel velitel, omluvil se nám, jednal s námi pěkně a nechal nás projít. Klejícího vojáka jsme tam už pak neviděli. Rok přecházím na jiném místě, a tam jsem se s nadáváním ještě neseťkal. Je to checkpoint od checkpointu.“*⁴³⁹ Ve druhé otázce jsem se ptala, jak s nimi příslušníci IDF zachází při podrobnějších

⁴³⁹ Osobní rozhovor, prosinec 2013.

kontrolách na checkpointech. Podle odpovědí se 10 respondentů setkává se slušným zacházením, 43 s neutrálním a 34 se špatným. Na otázku, zda si myslí, že je chování izraelských vojáků vůči palestinským civilistům v posledních deseti letech spíše lepší, horší nebo stejné jsem dostala různorodé odpovědi. 16 dotazovaných si myslí, že je spíše lepší, 43 že spíše horší a 27 respondentů uvedlo, že se jim jeví stejné. Jeden neodpověděl. Odpovědi na otázku, jestli jsou podle dotyčných oficiální prohlášení ze strany médií v souladu se skutečnými činy izraelských vojáků, byly téměř půl na půl – 44 dotazovaných si myslí, že většinou ano, a 43 že většinou ne. Největším překvapením pro mě byly reakce na otázku, zda se dotyčným zdá anti-izraelská propaganda přehnaná. „Pouze“ 17 z 83 odpovědí bylo záporných. Dalších 45 respondentů si myslí, že *někdy* je anti-izraelská propaganda přehnaná, a 21 odpovědělo zcela kladně, tedy že anti-izraelská propaganda je přehnaná. Z jedenácti pravidel chování, která jsou dodatkem etického kodexu IDF, jsem vybrala šest pro dotazník a po Palestincích jsem požadovala, aby mi vyznačili pravidla, o nichž si myslí, že dodržována vojáky spíše jsou. Z výsledků vyplývá, že podle Palestinců vojáci nejvíce dodržují zákaz rabování. Následuje plnění povinnosti poskytnout první pomoc a dále respektování náboženských a kulturních míst a artefaktů. U posledně jmenovaného se hebronští studenti naopak shodli, že vojáci toto pravidlo porušují: „*Viděl jsem je pálit Korán, psát ošklivá slova na mešitu a slyšel sprostě nadávat na islám. Ale to dělají i křesťanům,*“⁴⁴⁰ řekl jeden ze studentů a ostatní přitakávali. Na druhou stranu studenti si myslí, že vojáci vesměs berou na vědomí, když se někdo vzdá.

14.3 Vlastní pozorování

14.3.1 Faktory ovlivňující vojákovo chování

Jaké vlivy se podílí na chování izraelských vojáků na checkpointech? Palestinec, který se svojí ženou a dětmi žije v uprchlickém táboře Šu'fat⁴⁴¹, řekl: „*Podle mě se chování vojáků odráží od jejich nálady. Když jsou v pohodě, tak tolik neklejí. Když si povídají s hezkou vojákyní, tak nechají Palestince projít beze slova. Mezi vojáky jsou i tací, se kterými se zdravím. Jsou i dobří vojáci, ale ti podle mě*

⁴⁴⁰ Osobní rozhovor, prosinec 2013.

⁴⁴¹ Tábor spadá pod jeruzalémskou správní oblast. Bydlí v něm převážně Palestinci, kteří sem uprchli při dobytí Starého města IDF v roce 1967. Obyvatelům se říká „Jerušalmité“ - lidé narození v Jeruzalémě. Mají povolený vstup do Jeruzaléma. Na checkpointech se prokazují ID.

*tvorí menšinu. Také se pozná, jestli voják plní rozkaz ochotně nebo se zapřením.*⁴⁴² Právě nálada spolu s nervozitou často figuruje v rozhovorech s Palestinci jako faktor ovlivňující vojákovo chování. O nervozitě jako o časté příčině zvýšené agrese vojáků vypovídají i bývalí vojáci na stránkách Breaking the Silence.⁴⁴³ Podle Palestinců ale i Izraelců míra agrese závisí rovněž na samotné povaze a temperamentu vojáků.⁴⁴⁴ Často zmiňují také výchovu a vzdělání vojáka jako faktory mající vliv na jeho jednání tvář v tvář Palestincům. Nesmírně velkou roli hraje prosté mládí vojáků. Palestinci často zmiňovali, a Izraelci souhlasí, že mladí se chovají jako šéfové. Myslí si o sobě, protože mají zbraň. Přístup vojáků také závisí na bezpečnostní situaci. Po útoku, který po sobě zanechal izraelské civilní oběti, mají naštvaní vojáci sklony se mstít na Palestincích tím, že je například nechají záměrně dlouho čekat. Bývalí vojáci na stránkách Breaking the Silence přiznávají, že mnoho přečinů ze strany vojáků se děje jednoduše z nudy. *„Podívej se, co dělají malé děti. Když se nudí a jsou otrávené, začnou se vztekat a mlátit ostatní děti. Když jim dáš hračku, tak se uklidní a jsou spokojeni. Tak je to i s vojáký, kteří stojí dlouhé hodiny na checkpointu a nemají co dělat. Navíc na checkpointy jsou posíláni ti nejhloupější. Je to i o lidech. I tam u vás [v ČR] jsou dobří i špatní lidé,*⁴⁴⁵ poznamenal bývalý voják Eyal, jehož dva synové jsou nyní v armádě. Případy, kdy znudění vojáci bezdůvodně vtrhli do domu Palestinců nebo si vymysleli jiný způsob „zábavy“ k újmě Palestinců, jsou ve výpovědích časté.⁴⁴⁶ Nicméně nelze všechno svádět na špatné podmínky či bezpečnostní situaci apod. Někteří vojáci se netají svojí nenávisť, a jak prohlásil jeden člen Magav „potěšením z *action* a *balagan*“⁴⁴⁷. Jak jsem si dále vyslechla, pro ně je „zábava“ někoho zmlátit.⁴⁴⁸ Někteří Izraelci považují příkoří, která se Palestincům dějí, za přirozený průvodní jev válečného stavu mezi znepřátelenými stranami: *„Izraelci jsou okupanti a uchvatitelé půdy. Vztah podmanitel versus*

⁴⁴² Osobní rozhovor, prosinec 2013.

⁴⁴³ Například video 42593 „Checkpoint“ na stránkách Breaking the Silence. Dostupné na WWW: <http://www.breakingthesilence.org.il/testimonies/videos/42593?sg=0>.

⁴⁴⁴ Režisér Yariv Horowitz ve filmu *Rock the Casbah*, který byl vysílán ve dnech 23. - 25. 3. 2014 v Praze v rámci Febiofestu, dobře vystihuje povahu jednotlivých vojáků. Vojáci jsou vystaveni sledu násilných incidentů, které mají psychologický dopad na každého z nich, ale každý charakter pod jejich vlivem reaguje po svém.

⁴⁴⁵ Osobní rozhovor, prosinec 2013.

⁴⁴⁶ Například video 11139 „We Had to Pass the Guard Duty“ na stránkách Breaking the Silence. Dostupné na WWW: <http://www.breakingthesilence.org.il/testimonies/videos/11139?sg=0>. Page updated 2014-04-26.

⁴⁴⁷ Hebrejský výraz, který by se v tomto případě mohl přeložit jako „maglajz“ nebo „čurbes“.

⁴⁴⁸ Z rozhovorů s Palestinci a Izraelskými bezpečnostními silami, prosinec-leden 2013.

podmaněný se pak projevuje i na checkpointech. Verbální útoky vychází ze samotného vztahu mezi Izraelci a Palestinci. Válka je válka, takže vtrhnutí IDF do domu Palestinců nepovažují za hrozné. Když Hamás může střílet rakety na Izrael, proč by Izraelci nemohli vtrhnout do domu Palestinců. Stejně spousta civilistů teroristům pomáhá. A když srovnáme chování izraelských vojáků s chováním vojáků jiných armád, tak se to nedá srovnat,“ řekl mladý Izraelec Sam.

14.3.2 Další poznatky získané v terénu a zhodnocení

Nejvíce kritičtí vůči chování IDF byli hebronští studenti. Tato skupinka lidí mi představila izraelské vojáky jako nelidské bytosti, které se snaží udělat Palestincům ze života peklo. Zaznělo i slovo „monstrum“⁴⁴⁹, které mělo nahradit slovo „voják“. Kromě jednoho studenta, který si myslí, že anti-izraelská propaganda přehání *někdy*, ostatní studenti tvrdili, že všechny útoky namířené proti Izraeli jsou opodstatněné. Podle jejich názoru Palestinci propagandu nedělají, neboť mají všechny důkazy, kterými můžou prokázat, co jim izraelská armáda provádí. Mnohem méně radikální postoj jsem pociťovala u palestinských pracovníků z Curifu, kteří přechází checkpointy al-Džab'a a Tarkumija. Myslím si, že odpovědi Palestinců se odvíjí od místa, ve kterém žijí. V Hebronu je velmi složitá situace. Panuje zde obrovské napětí a nevraživost. Radikální osadníci vyvolávají roztržky. Vojáci můžou být pod větším tlakem. Oproti tomu ve vesnici Curif je relativní „klid“. Jehuda Šaul, vedoucí zahraničních vztahů Breaking the Silence, hned v úvodu videa⁴⁵⁰ zveřejněného na stránkách organizace říká: *„Kdokoli, kdo s námi nebyl v Hebronu, nemá vůbec představu, co se tam děje.“*⁴⁵¹ Nebo také prohlášení bývalé vojákyně Dany Golan: *„Není žádné další místo, jako je Hebron. Není žádné takové místo.“*⁴⁵² Z rozhovoru také vyplynulo, že dotyční studenti mají pocit, že dnes vojáci střílí bez zábran. Jeden ze studentů na hodině angličtiny mi vyprávěl, že jeho bratranec právě leží v nemocnici, protože ho postřelil voják. Tvrdil, že jen tak, když šel kolem. Bratranec měl u sebe boxera, a to vojáci neradi vidí. Bližší informace k tomuto incidentu nemám, a pokud se odehrál tak, jak mi bylo řečeno, nebyl by zcela ojedinělý.

⁴⁴⁹ Monstrem nazvala ve své výpovědi i sama sebe bývalá vojákyně, která prolomila ticho a poskytla své svědectví organizaci Breaking the Silence:

<http://www.breakingthesilence.org.il/testimonies/videos/93551?sg=0>.

⁴⁵⁰ Breaking the Silence: <http://www.breakingthesilence.org.il/media/94776>.

⁴⁵¹ Breaking the Silence: <http://www.breakingthesilence.org.il/media/94776> [2014-04-23].

⁴⁵² Tamtéž [2014-04-23].

Nicméně je třeba brát na vědomí, že výjimečné nejsou ani provokace ze strany Palestinců a levicových aktivistů.

Špatné zacházení není systematické. Svědectví Palestinců ukazují, že jejich osud velkou měrou závisí na osobnosti dozorce na checkpointu a na typu jednotky. Někteří velitelé jsou vstřícnější a přísně zakazují ponižující jednání, zatímco členové Magav nadále zůstávají pověstní svoji brutalitou. U hraniční policie slouží převážně Drúzové⁴⁵³, a právě tito jsou mezi Palestinci a Izraelci známi svým surovým zacházením. Bylo až překvapující, že nikdo, s kým jsem se na toto téma bavila, to nezpochybnil. Vedle Drúzů jsou mezi nejvíce obávanými rovněž Izraelští Arabové a beduíni. Jak pronesl jeden Palestinec „to je největší odpad“. V podobném duchu samotní vojáci ve filmu *Rock the Casbah* nazývají „hraničáře“, jak se členům Magav říká, „zvířata“.

Mám pocit, že především generace Izraelců, kteří působili v armádě v době před první intifádou, jsou zcela mimo současnou realitu nebo si ji nechtějí připustit. Přinejmenším ti Izraelci, se kterými jsem mluvila. Jsou to většinou tito, kteří sice uznávají, že k přečinům vojáků a ke špatnému zacházení s Palestinci na checkpointech a okupovaných území dochází, ale tvrdí, že jde o těch „pár hajzlíků“, kteří se najdou všude. Menaše, který vykonával povinnou vojenskou službu za libanonské války, mi vyprávěl, že pokaždé, když se s jednotkou vracel na základnu na libanonském území, jeho velitel si vzal jeho zbraň, protože věděl, že je vznětlivý a ulekaný a byl by schopen svoji zbraň použít při sebemenším podezřelém pohybu na cestě. Nebo když jsem mu řekla, že Palestinci často tvrdí, že nemá cenu si stěžovat, protože nikdo s tím stejně nic neudělá, reagoval promptně: *„Samozřejmě že jsou napomínáni! Na každém checkpointu si Palestinci můžou jít stěžovat u velitele. Jeden můj pracovník si u mě stěžoval, že mu voják nadával. Já sám jsem s ním šel za velitelem a postěžoval jsem si, že jeho voják nadával na mého pracovníka. Řekli, že bude samozřejmě potrestán.“*⁴⁵⁴ Já tomu věřím, ale jak často se to dnes stává? Tito Izraelci mají pro všechno svá vysvětlení, nicméně která, při takovém množství případů, se mi jeví už jako nedostatečná.

⁴⁵³ Drúzové jsou arabsky hovořící minorita žijící na severu Izraele (a také v Libanonu a v Sýrii). Tvoří samostatnou národnostní a náboženskou komunitu, která čítá asi 122 000 lidí. Jsou izraelskými občany a povinnou službu v izraelské armádě mají od roku 1956, avšak dobrovolně sloužili v armádě už od roku 1948. V IDF slouží přibližně 85% všech izraelských Drúzů.

⁴⁵⁴ Osobní rozhovor, listopad 2013.

15 ZÁVĚR

Není vůbec jednoduché uzavřít toto téma, protože je nesmírně složité. Situace, která v oblasti panuje, je velmi nestandardní. Zdá se, že chování izraelských vojáků a důstojníků v minulosti a v poslední době je velmi podobné. Změnily se spíše některé podmínky a okolnosti. Například se zřízením Palestinské autonomie v roce 1994 vznikly „uzavírkové checkpointy“, které, jak jsme viděli, jsou příčinou mnoha nových kontroverzí a každodenních třenic mezi izraelskými vojáky a palestinským obyvatelstvem. Tudíž se může zdát, že morálka izraelské armády upadá. Současní izraelští vojáci ale přitom čelí novým dilematům.

Styl, jakým izraelské politicko-vojenské vedení přistupuje k asymetrickému konfliktu, je zkostrnatělý a často brutální. Izraelský establishment v boji proti teroristům a povstalcům nevolí koncept „minimum síly“, místo něho uplatňuje „nepřiměřenou odpověď“, která je esenciální součástí izraelské strategické kultury. Způsob, jakým je „nepřiměřená odpověď“ realizována závisí přirozeně na tom, kdo zrovna předsedá vládě a na osobnosti armádního důstojníka. Politické vedení se však zdá být posedlé zastrašujícím potenciálem, protože žije v permanentním strachu, že jednoho dne bude jeho malá země „vymazána z mapy“. Tuto „posedlost“ umocňují útoky proti Židům mimo Izrael. Nelze popřít skutečnost, že na světě se Židům dělo a děje mnoho příkoří. Jakékoli výpady proti Židům (stejně jako proti jiným entitám) z rasových nebo náboženských důvodů jsou zavrženíhodné, nicméně souhlasím s Dr. Cohenem, který říká, že Izrael si nemůže dovolit prostě odmítat kritiku jako vyjádření antisemitismu.

Neblahý dopad má také nulová snaha o „winning hearts and minds“. V prodlouženém konfliktu při absenci snahy použít tento koncept dochází mezi entitami k zvyšování napětí a k utužování nevraživosti a nepřátelství. Špatné chápání mechanismu asymetrického válčení je ještě více zjevné na územích, která nejsou pod kontrolou izraelské armády - v Libanonu a v pásnu Gazy (od roku 2005, kdy se jednotky IDF z území stáhly). Odvetné údery na těchto územích jsou ještě více nepřiměřené a pomýlené. Více respektu k civilistům IDF projevují na okupovaných územích, než v pásnu Gazy a v Libanonu. Během druhé libanonské války v červenci 2006 nebo během operace „Lité olovo“, která začala v prosinci 2008 v pásnu Gazy, byly útoky zvláště devastující.

Politicko-vojenský establishment volí „nepřiměřenou odpověď“, ale zároveň si dává velký pozor, aby armáda nesklouzla k páchání válečných zločinů. IDF mají své limity, ať už vlivem vnitřních pohnutek a vlastních morálních zásad nebo působením mezinárodního diskursu o lidských právech a humanizaci.

Jak jsme mohli vidět, vliv na chování izraelské armády má mnoho faktorů. Izraelci buď vnímají Palestince jako své nepřátele - a se zachováním morálky vůči nepřátelům nemají potíže jen Izraelci - nebo jim na etických zásadách záleží, ale prostředí a podmínky je k nemorálním činům jednoduše svedou. Nedokážu vysvětlit, jak to funguje, protože jsem v izraelské armádě nebyla, ale například z výpovědí bývalých vojáků IDF na stránkách Breaking the Silence vyplývá, že za stávající situace není snadné se tomu ubránit. Samozřejmě existují případy, kdy vojáci dodržují morální zásady v jednání s Palestinci. Jde to. Zdá se však, že to vyžaduje silnou osobnost, a tu nedostane do vínku každý. Kromě struktury vztahu, který panuje mezi oběma entitami, hraje svou roli i tvrdohlavost, neústupnost a čest, které jsou pro oba národy – Židy a Araby – charakteristické. Sotva můžeme oddělit morálku izraelské armády od samotného izraelsko-palestinského konfliktu. Myslím, že pokud se nezmění celá situace, chování izraelských vojáků se změní jen těžko. Na druhou stranu velkou vinu za špatnou situaci Palestinců nese i palestinský establishment. A z rozhovorů, které jsem vedla, vyplývá, že Palestinci jsou si toho vědomi.

Nenazvala bych izraelskou armádu jako celek za nemorální. I přes to všechno IDF nevolí nejhorší cestu v boji proti terorismu a sužování palestinského obyvatelstva. Bohužel ale k porušování morálních zásad dochází v izraelské armádě častěji, než by si kdokoli přál. Někdo si může říct, že kdyby byl vojákem on a stál by na checkpointu, tak by byl na Palestince hodný, protože nesnese, jak lidé trpí. Je třeba si ale uvědomit, že kdokoli si něco podobného řekne, vychází ze situace, ve které žije, ze stavu, ve kterém se nachází, ze soucitu k trápeným lidem nebo ze sympatií k arabskému národu. Pokud se neocitneme ve stejné situaci, v které se nacházejí Izraelci, nikdy nebudeme moci tvrdit, že bychom se chovali jinak. V žádné jiné demokratické zemi nečelí mladí muži a ženy tomu, čemu musí čelit jejich vrstevníci v Izraeli. A oni si to nevybrali, oni se do této situace narodili.

Dle mého názoru by se vedení IDF mělo snažit reagovat na každou krutost učiněnou vůči palestinským obyvatelům a potrestat toho, kdo se jí dopustil, protože vidina reálného trestu by snad zvýšila vnímavost vůči morálnímu jedu na bojišti.

Politicko-vojenský establishment by udělal dobře, kdyby vždy zvolil „menší zlo“, používal spíše obrannou než útočnou taktiku a pokusil se o „winning hearts and minds“, a to především v pásmu Gazy.

Pokud by měl čtenář pocit, že je z textu zmatený, tak se mi podařilo přesně vystihnout situaci, protože ta je nesmírně chaotická, komplikovaná, nepřehledná, až „absurdní“.

16 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Knihy a periodika:

BEN-ARI, Eyal. Between Violence and Restraint: Human Right, Humanitarian Considerations, and the Israeli Military in the Al-Aqsa Intifada. In BAARDA, Th. A. van; VERWEIJ, D. E. M. (eds.). *The moral dimension of asymmetrical warfare: counter-terrorism, democratic values and military ethics*. Leiden: Martinus Nijhoff, 2009. xi, s. 231-245. ISBN 978-90-04-17129-9.

BEN-ARI, Eyal; MEIRAV, Maymon; GAZIT, Nir; SHATZBERG, Ron. *From Checkpoints to Flow-points: Sites of Friction Between the Israel Defense Forces and Palestinians*. Jerusalem: Harry S. Truman Research Institute for the Advancement of Peace, Hebrew University of Jerusalem, 2005. 50 s. ISSN 0793-4114.

COHEN, A. Stuart. *Israel and its Army: From Cohesion to Confusion*. London: Routledge, 2008. s. 136-154. ISBN 978-0-415-400497.

COHEN, Samy. *Israel's Asymmetric Wars*. New York: Palgrave and Macmillan, 2010. 196 s. ISBN 978-0-230-10444-0.

COOK, Martin L.; Henrik SYSE. What Should We Mean by 'Military Ethics'?. *Journal of Military Ethics*. 2010, roč. 9, č. 2, s. 119-122. DOI: 10.1080/15027570.2010.491320.

ČEJKA, Marek. *Dějiny moderního Izraele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 351 s. ISBN 978-80-247-2910-7.

DINSTEIN, Yoram. *War, aggression, and self-defence*. 4th ed. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2005. xxv, 349 s. ISBN 0-521-61631-X.

EICHLER, Jan. *Terorismus a války na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 352 s. ISBN 978-80-246-1317-8.

EVANS, Graham; NEWNHAM, Jeffrey. *The penguin dictionary of international relations*. London: Penguin Books, 1998. viii, 623 s. ISBN 0-14-051397-3.

GALLO, Giorgio; MARZANO, Arturo. The Dynamics of Asymmetric Conflicts: The Israeli-Palestinian Case. *Journal of Conflict Studies* [online]. 2009, vol. 29, s. 33-49 [2014-04-26]. Dostupný z WWW: <http://journals.hil.unb.ca/index.php/JCS/article/view/15231/20801>>

The Israeli-Palestinian conflict: from conflict resolution to conflict management [online]. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan, 2007 [2014-04-26]. Dostupný z WWW: <http://site.ebrary.com/lib/natl/docDetail.action?docID=10171514>.

KASHER, Asa; YADLIN, Amos. Military Ethics of Fighting Terror: An Israeli Perspective†. *Journal of Military Ethics*. April 2005, vol. 4, issue. 1, s. 3-32. DOI: 10.1080/15027570510014642.

KASHER, Asa. Teaching and Training Military Ethics: An Israeli Experience. In ROBINSON, P.; DE LEE, N.; CARRICK, D. (ed.). *Ethics Education in the Military*. Aldershot: Ashtage Publishing Limited, 2008. s. 133-145. ISBN: 978-0-7546-7115-2.

LONGHURST, Kerry Anne. *Germany and the use of force* [online]. Manchester: Manchester University Press, 2004. Issues in German politics [cit. 2014-02-19]. Dostupné: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10096094>.

MACHIAVELLI, Niccolò. *Kníže = Il Principe; Úvahy = Discorsi*. Praha: J. Otto, 1900. 357 s. Sborník spisů politických a národohospodářských péčí klubu Národní strany svobodomyšlné; sv. 4.

MAOZ, Zeev. *Defending the Holy Land : A Critical Analysis of Israel's Security and Foreign Policy: With a New Preface and Afterword* [online]. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2009 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z WWW: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10290007>.

MERARI, Ariel. Israel Facing Terrorism. *Israel Affairs*. 2005, vol. 11, no. 1, s. 223-237. DOI: 10.1080/1353712042000324535.

MORRIS, Benny. *Israel's Border Wars, 1949-1956: Arab infiltration, Israeli retaliation, and the countdown to the Suez war*. Oxford: Clarendon Press, 1993. xii, 451 s. ISBN 0-19-827850-0.

MORRIS, Benny. *Righteous Victims: a history of the Zionist-Arab conflict, 1881-1999*. New York: Alfred A. Knopf, 1999. xiv, 751 s. ISBN 0-679-42120-3.

NORLAND, Rod. Children of the Stones. *Newsweek*. May 1988, vol. CXI, no. 18. s. 14-16.

PATTERSON, Eric. *Just war thinking: morality and pragmatism in the struggle against contemporary threats*. Plymouth: Lexington Books, 2009. 131 s. ISBN: 978-0-1901-3.

PERI, Yoram. *Generals in the Cabinet room: How the Military Shapes Israeli Policy*. Washington D. C.: United States Institute of Peace Press, 2006. 327 s. ISBN-10: 1-929223-81-1.

PULKRTOVÁ, Eva. *Výklad principů mezinárodního humanitárního práva izraelským Nejvyšším soudem* [online]. 2013. [cit. 2014-04-26]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Kateřina Uhlířová. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/325676/pravf_m/.

ROBINSON, Paul. Introduction: Ethics Education in the Military. In ROBINSON, P., DE LEE, N.; CARRICK, D. (ed.). *Ethics Education in the Military*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2008. s. 1-12. ISBN: 978-0-7546-7115-2.

ROBINSON, Paul. Ethics training and development in the military. *Parameters: US Army War College* [online]. 2007, vol, 37, issue 1, s. 23-36 [cit. 2014-02-28]. Dostupný z WWW: <http://strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/parameters/Articles/07spring/robinson.pdf>.

RON, James. *Frontiers and ghettos: state violence in Serbia and Israel* [online]. Berkeley: University of California Press, ©2003 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10051163>.

RON, James. *Savage Restraint: Israel, Palestine and the Dialectics of Repression*. *Social Problems*. 2000, vol. 47, no. 4, s. 445-472. ISSN 0037-7791.

SCHLEIFER, Ron. Perspectives of psychological operations (PSYOP) in contemporary conflicts : essays in winning hearts and minds. Portland: Sussex Academic Press, 2006. 241 s. ISBN 978-1-84519-454-3.

SÉMELIN, Jacques. *Purify and destroy: the political uses of massacre and genocide*. New York: Columbia Univ Press, 2007. xvi, 443 s. ISBN 978-0-231-14283-0.

SCHIFF, Zeev a YAARI, Ehud. *Intifada: The Palestinian-Uprising Israel's Third Front*. New York: Simon & Schuster, 1990. 352 s. ISBN-10: 0671675303.

THORTON, Rod. *Asymmetric Warfare*. Cambridge: Polity Press, 2007. 241 s. ISBN-10: 0-7456-3365-X.

WALZER, Michael. Responsibility and proportionality in state and nonstate wars. *Parameters: US Army War College Quarterly* [online] 2009, vol. 39, issue 1 [cit. 2014-02-28]. Dostupný z WWW: <http://strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/parameters/Articles/09spring/walzer.pdf>.

Webové stránky:

Breaking the Silence: <http://www.breakingthesilence.org.il/>

B'Tselem: <http://www.btselem.org>

Courage to Refuse: <http://www.couragetorefuse.org/>

European University Institute: <http://www.eui.eu/>

Gush Shalom: <http://gush-shalom.org/>

Haaretz: <http://www.haaretz.com/>

HaMoked: <http://www.hamoked.org/>

Human Rights Watch: <http://www.hrw.org/>

Israel Ministry of Foreign Affairs: <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Terrorism/>

JPost: www.jpost.com/

Palestinian Centre for Human Rights: <http://www.pchrgaza.org/>

Peace Now: <http://peacenow.org.il/>

Rabbis for Human Rights: <http://rhr.org.il/>

Ta'ayush: <http://www.taayush.org/>

The Jewish Website: <http://www.aish.com/>

17 RESUMÉ

In my thesis I am dealing with the ethics of Israeli Defense Forces (IDF) in its fight against terrorism and guerilla war since the very inception of State of Israel until these days. The thesis is devoted to Israel's "little wars," those it has conducted against terrorists and guerillas who have attacked Israel. I focus on the modern period, beginning with the second Intifadah that started in September 2000 ushered in a new era of violence. Israel experienced a wave of suicide bombing as never before in its history and its response was harsh. This new era brought a new symbol of Israeli occupation that is checkpoints, sites of everyday friction between the two entities – Israelis and Palestinians. I aim to describe some aspects of how the army has handled its fight against terrorism and to what degree members of Israeli security forces avoid mishandling Palestinian population during occupation and protracted conflict. I try to find out how the Israeli army's ethics has gradually changed and the possible causes of soldiers' demoralization. The beginning of the work is devoted to the topic of military ethics in general. I briefly describe what is meant by military ethics and who is responsible for its teaching. A great part of the work deals with the issues of asymmetric warfare, for it is this kind of warfare that challenges army's morals. These issues form an essential background to dealing with the way how an army conducts a military operations and how manages to avoid inflicting a collateral damage. More specifically I devote a chapter to structural-asymmetric conflict that is characteristic of Israeli-Palestinian conflict. With this background I can start with the main subject of the thesis: the ethics of the Israeli military. After defining Israeli strategic culture and its aspects I go back to the fifties when Israel fought against „infiltrators“ entering the country from Egypt and Jordan. The period of after Six Days War and first Lebanon War follows. Then I turn to the first popular uprising that is followed by the aforementioned second popular uprising. In the chapters that follow I deal with issues such as the Supreme Court of Israel that is very important component of the current conflict and social movements and non-governmental organizations. I devote a chapter to the most criticized aspects of the IDF and its *jus in bello*. Afterwards I give an definition and explanation of the IDF modus operandi that is characteristic of the IDF in 21st century. Finally a very important topic follows and it is the issues of military checkpoints between Israel and occupied territories.

Especially in this chapter I use my own findings gained from observations and data collection from fieldwork in Israel and in the occupied territories.

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم (1)
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. ولا مرة تعرضت للشتم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء (3)

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء (3)

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الاسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً (2)

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم (3)

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعداداً للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته بأي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بناتا وهي اعمال غير قانونية. (5)
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثريّة والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلديكم المجال لتذكرونها هنا

أنا كوني فلسطيني لا أعرف أي شيء
لأنها بنيت على ظلم و بهتان

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشتم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الاسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلدركم المجال لتذكرونها هنا

- هناك حادثة وقعت على حاجز الكونتينر. بحرق نزل النساء من السيارة
قام جنود الاحتلال بقتله.

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الاسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سيئة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلديكم المجال لتذكرونها هنا

السيد محمد عبد المكي

(١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش؟

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشم

(٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم؟

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

(٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة؟

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

(٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية؟

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

(٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها؟

1. لا
2. حياناً
3. نعم

(٦) بالإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدانهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

(٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سيئة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فليدكم المجال لتذكرونها هنا

تألم جنود الاحتلال الاسرائيلي بالهلاك النار على طفل عمره 17 سنة عاد من مدرسته بدون سبب

soldiers shoot small boy when he back from his school for no reason.

٧
١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشتم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فليدكم المجال لتذكرونها هنا

لا
٥٣١٥
٥٨٧٨

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش؟

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. ولا مرة تعرضت للشم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم؟

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة؟

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الاسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية؟

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها؟

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون أن الجنود ينفذونها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته بأي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فليدكم المجال لتذكرونها هنا

(١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش؟

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشم

(٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم؟

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

(٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة؟

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

(٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية؟

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

(٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها؟

1. لا
2. حياناً
3. نعم

(٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون أن الجنود ينفذونها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني ولذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

(٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سيئة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلدكم المجال لتذكرونها هنا

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثريّة والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سيئة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلديكم المجال لتذكرونها هنا

(١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش؟

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. ولا مرة تعرضت للشم

(٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم؟

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

(٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة؟

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

(٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الاسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية؟

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

(٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها؟

1. لا
2. حياناً
3. نعم

(٦) بالإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون أن الجنود ينفذونها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته بأي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني ولذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

(٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلدكم المجال لتذكرونها هنا

1
118
Tato Husi z vesnice Svach byl v Jeruzaleme
bez povolání. Utkal před ufoky a spadl z velké výšky.
Zmánil se a křičel: Zabil jsem bratry. Megera co viděl ho
odvážel do nemocnice a utkal pak se uvnitř domů.
Nyní nemůže nic dělat.

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدادهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سبئة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلدبكم المجال لتذكرونها هنا

Sinač

2

Uofjaki

Vitel 2 ošar, cone se stalo soucedim, Ugoedli 2 kluy (13-15 let)
zaurzali jim od, a nekolitrat uderili a uzali je s sebou
Asi pred 14/15 lety.

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش؟

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم؟

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة؟

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية؟

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها؟

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون أن الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثريّة والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلدكم المجال لتذكرونها هنا

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. ولا مرة تعرضت للشم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني ولذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلدكم المجال لتذكرونها هنا

Nablus (Beta)

6

poe

(bez zed)

Doa Emaratu (18.19) bez powlami przesli przedkoi,
byli w cester do Emelei Zadrzeli je wjatu,
duseli je asi z wodny (B-bujatu) + silu je daty
ze us to wikcy uespomene.

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

1. غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بتاتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فليدكم المجال لتذكرونها هنا

١) هل يشتمكم أو يهاجمكم عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي كلامياً في نقاط التفتيش?

- ١) غالباً نعم
2. في بعض الأحيان
3. في حالات نادرة
4. و لا مرة تعرضت للشتم

٢) يكون سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي في نقاط التفتيش تجاهكم?

1. في أكثر الأحيان مؤدب
2. في أكثر الأحيان عادي
3. في أكثر الأحيان سيء

٣) كان سلوك عناصر جيش الدفاع الاسرائيلي تجاه المدنيين الفلسطينيين تقريباً خلال عشر سنوات مضت في الأراضي المحتلة?

1. على الأغلب جيد
2. نفس الشيء
3. على الأغلب سيء

٤) هل تعتبرون الحديث أو التصريحات الرسمية حول الجنود الإسرائيليين واقعياً في وسائل الإعلام الإسرائيلية ?

1. غالباً نعم
2. غالباً ليس واقعياً

٥) هل تعتبرون الدعاية المعادية لإسرائيل مبالغ فيها?

1. لا
2. حياناً
3. نعم

٦) الإضافة الموجودة حول القواعد الأخلاقية عند الجيش الإسرائيلي هي القواعد الإحدى عشر للسلوك. ضعوا خط تحت القاعدة التي تعتبرون ان الجنود ينفذوها

1. استخدام القوة العسكرية يجب ان يتناسب وحجم العمل المضاد.
2. اي شخص يبدي استعدادا للاستسلام يجب ان لا يتم مهاجمته باي شكل.
3. يجب على الجنود ابداء الاحترام والتقدير للشعب الفلسطيني وللذين يتم اعتقالهم.
4. على الجنود تقديم الرعاية الطبية المناسبة لانفسهم ولاعدائهم عند الحاجة.
5. اعمال السرقة والنهب ممنوعة بناتا وهي اعمال غير قانونية.
6. يجب على الجنود اظهار الاحترام المناسب للاماكن الدينية والاثرية والثقافية.

٧) إذا أردتم الإدلاء بفكرة أو رأي أو التحدث حول تجارب أو انطباعات سينة أو حادثة مستكم بشكل عميق مع الجيش الإسرائيلي فلديكم المجال لتذكرونها هنا

1) Příslušníci Izraelských obranných sil na checkpointech Vás slovně napadají?

- a) Často
- b) Občas
- c) Výjimečně
- d) Nikdy jsem nebyl slovně napaden

2) Při podrobnějších kontrolách na checkpointech bývá chování příslušníků Izraelských obranných sil vůči Vám?

- a) Většinou slušné
- b) Většinou neutrální
- c) Většinou špatné

3) Chování příslušníků Izraelských obranných sil vůči palestinským civilistům na okupovaných územích přibližně v posledních deseti letech je podle Vás?

- a) Spíše lepší
- b) Stejně
- c) Spíše horší

4) Jsou podle Vás oficiální prohlášení ze strany médií v souladu se skutečnými činy izraelských vojáků?

- a) Většinou ano
- b) Většinou ne

5) Zdá se Vám anti-izraelská propaganda přehnaná?

- a) Ne
- b) Někdy
- c) Ano

6) Dodatkem „etického kodexu Izraelských obranných sil“ je jedenáct pravidel chování. Označte pravidla, o kterých si na základě Vašich zkušeností myslíte, že dodržována spíše jsou:

1. The use of force must be proportional.
2. Anyone who surrenders cannot be attacked.
3. Soldiers must accord dignity and respect to the Palestinian population and those arrested.
4. Soldiers must give appropriate medical care, when conditions allow, to themselves and to enemies.
5. Pillaging is absolutely and totally illegal.
6. Soldiers must show proper respect for religious and cultural sites and artifacts.

7) Pokud chcete sdílet nějakou myšlenku, názor nebo povyprávět o Vašem špatném a hlubokém zážitku s izraelskou armádou, zde máte prostor.